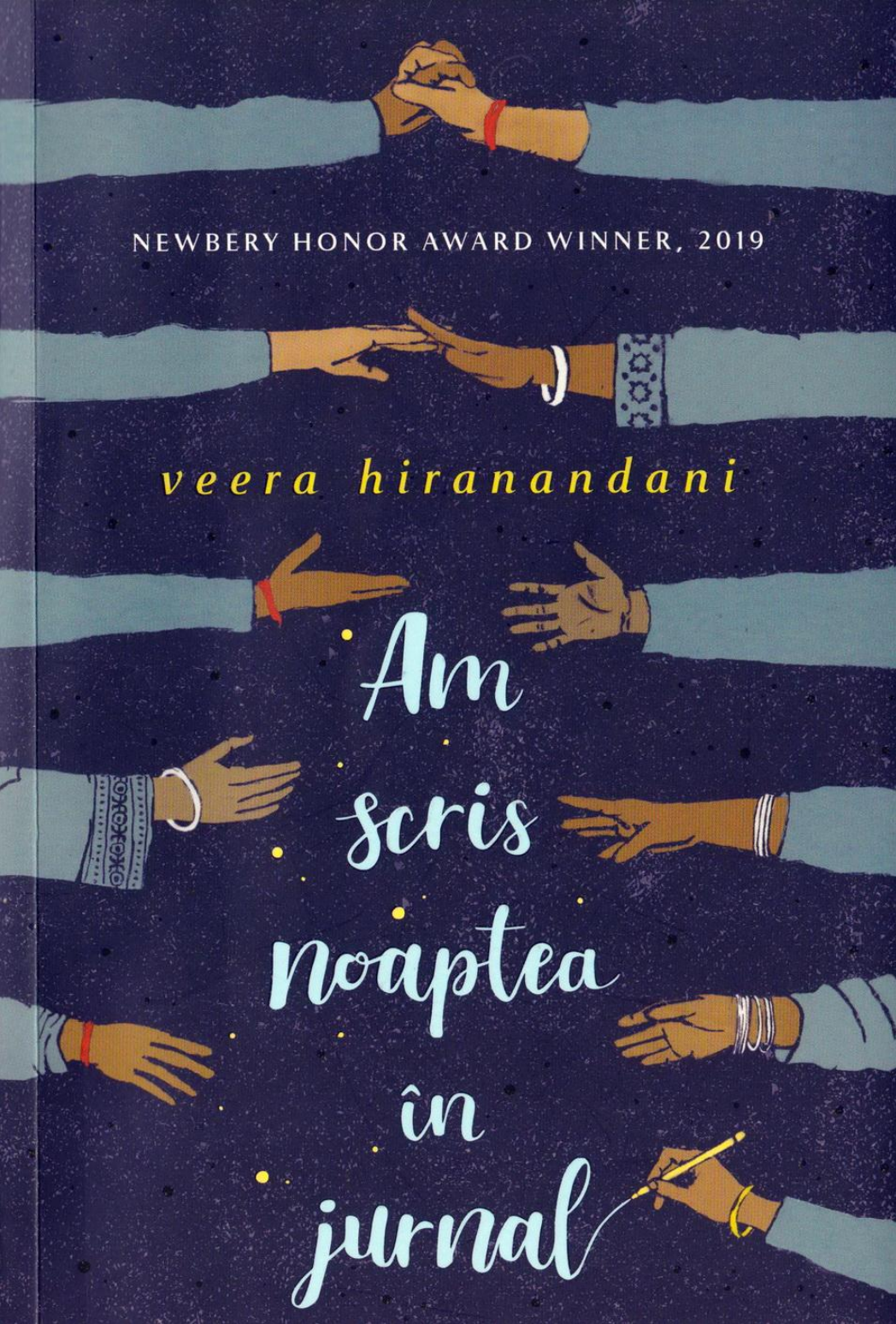
NEWBERY HONOR AWARD WINNER, 2019
veera hiranandani
Am scris noaptea în jurnal

În ziua în care împlinește doisprezece ani, Nisha primește un jurnal — acesta îi oferă ocazia să-și scrie gândurile pe care nu le poate rosti, dar care prind contur în mintea ei pe măsură ce începe să vadă lumea cu ochi tot mai maturi.

Însă nu doar Nisha se schimbă. Ea nici măcar nu-și mai recunoaște țara.

Suntem în anul 1947, iar India, abia eliberată de sub dominația britanică, este împărțită în două state, din motive religioase: Pakistanul și India. Drept rezultat al adâncirii neînțelegerilor dintre hinduși, musulmani, sikhi și cei de alte religii, mulțimi mari de oameni își părăsesc locurile natale și casele pentru a trece granița nou-apărută. Trecerea dintr-o parte în alta se face cu mari greutăți si sacrificii și mulți nevinovați pier uciși. Nisha nu știe de care parte a baricadei ar trebui să se afle și nici de ce trebuie să aleagă o anumită tabără. După ce si-a pierdut deja mama la nașterea ei și a fratelui său geamăn, Nisha nu poate să accepte faptul că va trebui să-și piardă și țara.

Mama fusese musulmană. Tatăl este hindus și susține că Pakistanul nu le mai oferă siguranța de odinioară. Astfel, Nisha și familia sunt nevoiți să pornească într-o călătorie primejdioasă și să străbată, cu trenul sau pe jos, un drum lung spre noul lor cămin, aflat de cealaltă parte a granitei, în India.

Scris sub forma unui jurnal, romanul înfățișează povestea unor momente dramatice din istorie, dar și a aventurii unei fetițe pornite în căutarea unui cămin, a identității și a unui viitor plin de speranță.

„Veridică și sfâșietoare. O poveste captivantă, frumos nuanțată
despre costurile omenești ale conflictelor,
recomandabilă și copiilor, și adulților."
— *Kirkus Starred*

„Prin Nisha, cititorii trăiesc frica și primejdia strămutării, bucuria
unei ploi mângâietoare și plăcerea unui castron cu linte,
încercând să-și închipuie un cămin nou, sigur,
într-un loc îndepărtat."
— *The Washington Post*

„Această poveste intensă, impresionantă, care vorbește despre
tulburările ocazionate de câștigarea independenței Indiei
și despre situația tragică a refugiaților,
ar trebui să figureze în toate bibliotecile."
— *School Library Journal*

„Această poveste arzătoare nu este atât despre ce e bine și rău în
scindarea unei țări cât mai degrabă ce e bine și rău
pentru oamenii prinși în focul încrucișat al istoriei."
— *The San Francisco Chronicle*

„O remarcabilă și zguduitoare poveste epistolară."
— *School Library Connection*

„Descrierea realizată de Hiranandani acestei perioade din istoria
lumii, care rareori se studiază în școli,
este necruțătoare și nuanțată."
— *Pooja Makhijani pentru revista Teen Vogue*

„Proza lui Hiranandani strălucește prin emoție și prin descrierile
deopotrivă simple și bogate. Un roman istoric limpede,
captivant și foarte sensibil."
— *Booklist*

veera hiranandani

Am scris noaptea în jurnal

Traducere din limba engleză
IRIS-MANUELA ANGHEL

EPICA
București, 2019

Editor: Anca EFTIME

Redactor: Elena-Anca COMAN
DTP: Simona RĂDULESCU

The Night Diary, Veera Hiranandani
Copyright © 2018 by Veera Hiranandani
All rights reserved including the right of reproduction
in whole or in part in any form.
This edition published by arrangement with
Dial Books for Young Readers,
an imprint of Penguin Young Readers Group,
a division of Penguin Random House LLC.

Toate drepturile asupra ediției în limba română aparțin Editurii Epica.
© 2019, Editura Epica.

ISBN: 978-606-8754-58-1

București, 2019

La prețul de vânzare se adaugă 2%,
reprezentând valoarea timbrului literar ce se virează
Uniunii Scriitorilor din România
cont nr. RO44 RNCB 5101 0000 0171 0001,
BCR Unirea, București

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
HIRANANDANI, VEERA
Am scris noaptea în jurnal / Veera Hiranandani; trad. din lb. engleză de Iris-Manuela Anghel. - București : Epica, 2019
ISBN 978-606-8754-58-1
I. Anghel, Iris Manuela (trad.)
821.111

Pentru tata

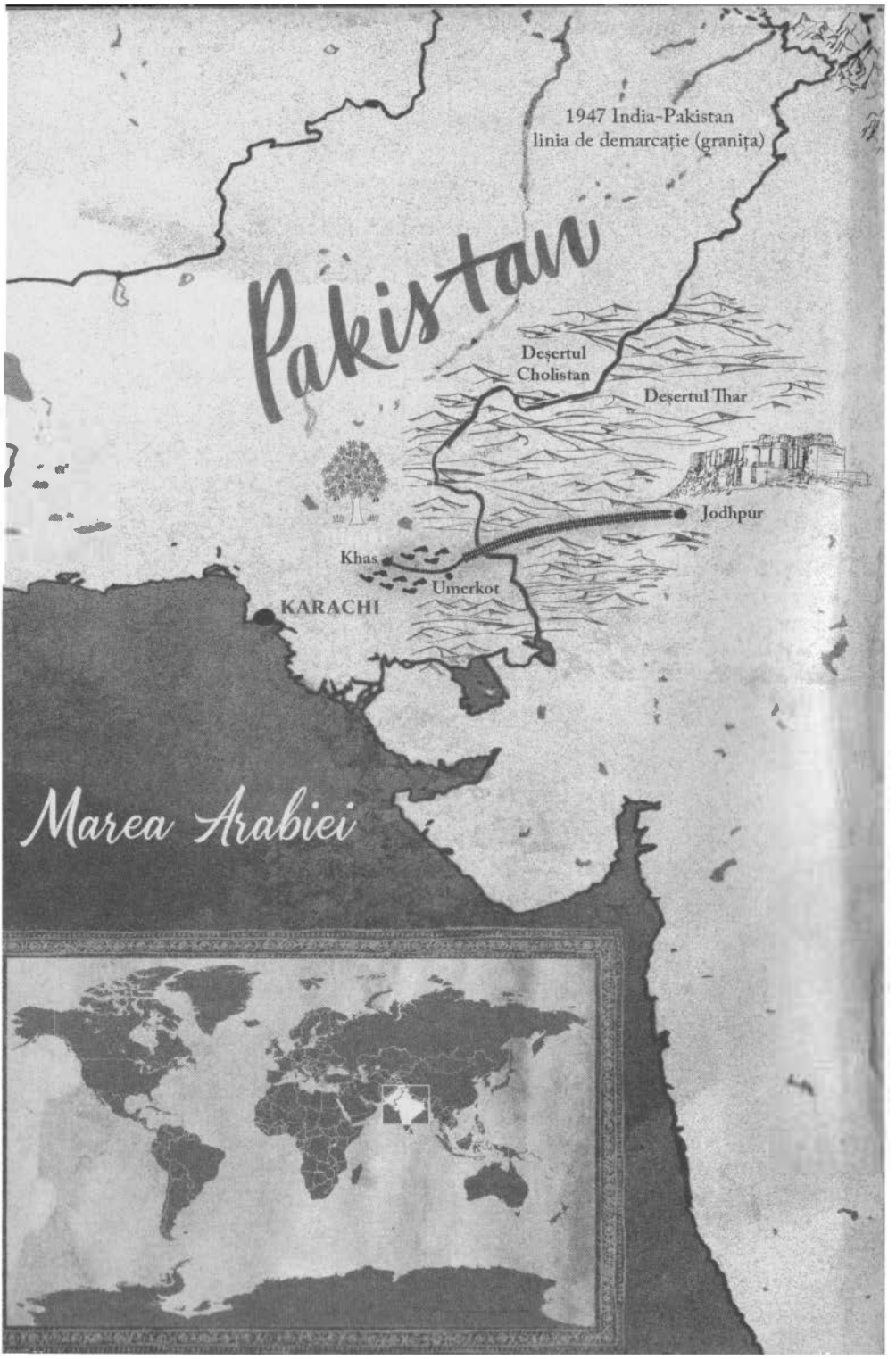
1947 India-Pakistan
linia de demarcație (granița)
Pakistan
Deșertul
Cholistan
Deșertul Thar
Jodhpur
Khas
Umerkot
KARACHI
Marea Arabiei

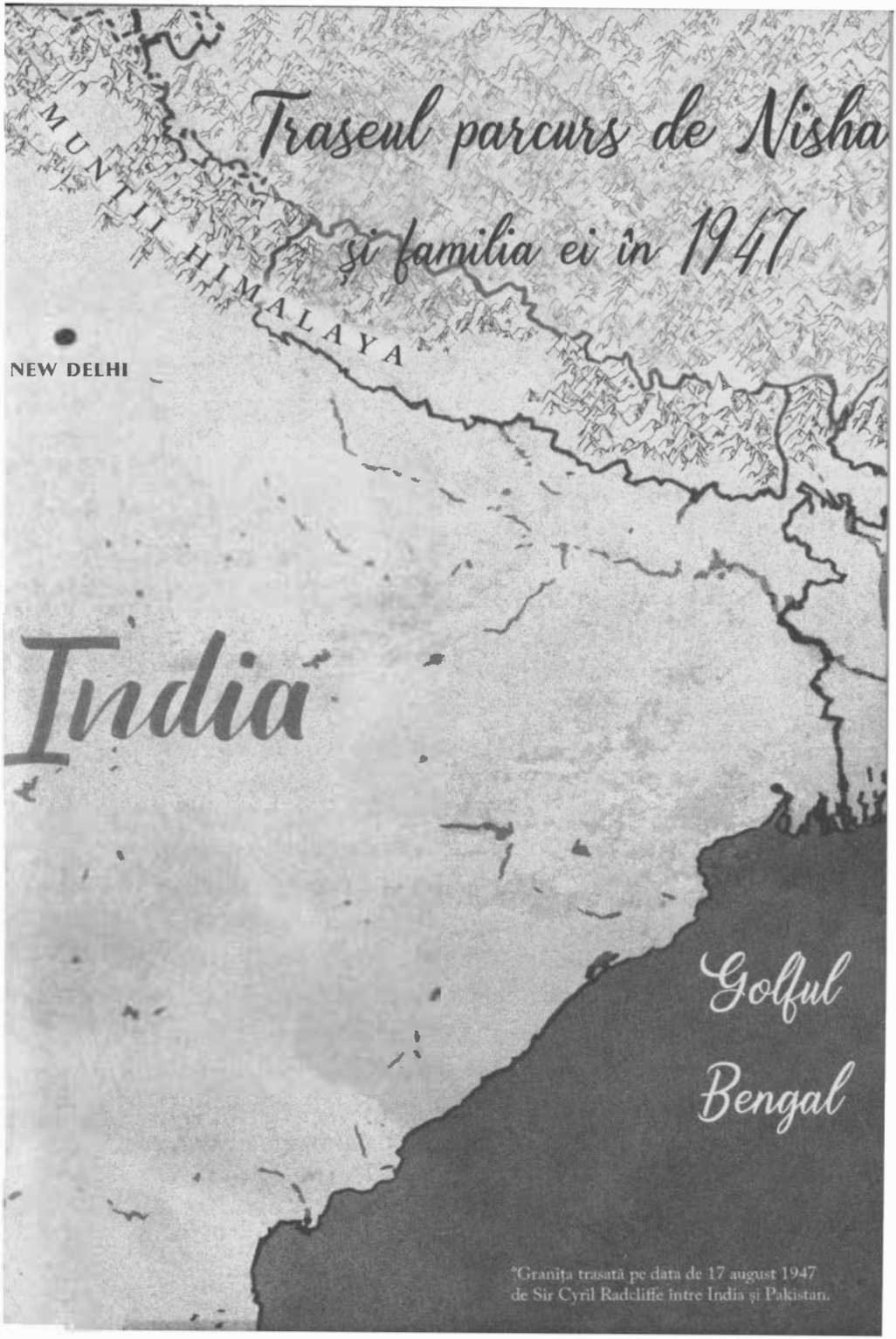
Traseul parcurs de Nisha
și familia ei în 1947
MUNȚII HIMALAYA
NEW DELHI
India
Golful
Bengal
*Granița trasată pe data de 17 august 1947
de Sir Cyril Radcliffe între India și Pakistan.

14 iulie 1947

Dragă mamă,

Sunt convinsă că știi ce s-a întâmplat astăzi la ora șase dimineaţa acum doisprezece ani. Cum să nu știi? A fost ziua în care noi am venit și tu ai plecat, dar astăzi nu vreau să fiu tristă. Vreau să fiu veselă și să-ţi povestesc totul. O voi lua de la început. Probabil că știi ce-ţi voi povesti sau poate că nu. Poate că n-ai văzut.

Astăzi împlinesc doisprezece ani. Cât ador vârsta asta! E și ușor de ţinut minte — ușor de spus, ușor de numărat, ușor de împărţit la doi. Oare Amil se gândește astăzi la tine cum mă gândesc eu? Oare îi place că a împlinit doisprezece ani?

Ne-am trezit cu puţin înainte de ora șapte dimineaţa. Când eu și Amil ne trezim în ziua aniversării noastre, ne măsurăm înălţimea în funcţie de ultimul indicator gravat în perete cu o piatră ascuţită. Nimeni nu știe de existenţa lui. Eu îl măsor pe Amil și el pe mine, apoi comparăm înălţimile ca să vedem cât am crescut de anul trecut. Amil m-a prins din urmă. Tata spune că, într-o bună zi, Amil ne va întrece pe toţi. Mi-e greu să-mi imaginez asta.

Tata mi-a dăruit lănţişorul tău din aur cu o piatră mică de rubin. Îmi dăruieşte în fiecare an câte o bijuterie de-ale tale. A început să mi le dăruiască din ziua în care am împlinit şase ani. Acum am două brăţări, două inele, o pereche de cercei incrustaţi cu smaralde, toate din aur, şi colierul cu piatra de rubin. Tata spune că ar trebui să le port doar la ocazii speciale, dar cum acestea sunt tot mai rare în ultimul timp, nu le mai scot niciodată. Nu ştiu unde le ţine pe toate, dar în fiecare an, de ziua mea, găsesc pe noptieră câte o bijuterie într-o cutiuţă căptuşită cu o catifea de un albastru-închis şi legată cu o panglicuţă aurie. Când o deschizi, căptuşeala albastră îţi surâde încântătoare. Tata îmi cere întotdeauna cutiuţa înapoi după ce iau bijuteria.

În sinea mea, îmi doresc mai mult cutiuţa decât bijuteria. Vreau să fie numai a mea, fără s-o mai dau înapoi. Aş putea găsi diverse lucruri vechi — o pietricică, o frunză sau o coajă de fistic — şi le-aş pune în ea. Ca prin minune, aceste lucruri ar deveni cu totul speciale, măcar pentru o zi. Poate că va rămâne a mea odată cu ultima ta bijuterie.

Vreau să-ţi povestesc câte ceva despre acest jurnal în care îmi scriu gândurile. Mi l-a dăruit Kazi de dimineaţă învelit într-o hârtie cafenie şi legat cu câteva fire de iarbă uscată. Nu-mi dăruieşte niciodată cadouri de ziua mea. Am citit cândva o poveste englezească în care o fetiţă primeşte în dar de ziua ei un tort mare şi roz şi cadouri înfăşurate în hârtie strălucitoare, împodobite cu funde multicolore. Gândul mi-a zburat la

micile cadouri pe care Kazi ni le dăruiește tot timpul — bomboane ascunse sub pernă sau o roșie pârguită din grădină, pe care o taie felii și peste care presară apoi sare și boia. Tortul și panglicile strălucitoare sunt frumoase, dar există oare ceva mai bun decât o roșie delicioasă?

Jurnalul are coperți din mătase în nuanțe de roșu și este împodobit cu paiete și bucățele de sticlă reflectorizantă. Foile de hârtie sunt groase și aspre și au culoarea untului. Nu au linii și asta îmi place. N-am avut niciodată un jurnal. Când Kazi mi l-a dăruit, mi-a spus că e timpul să devin cronicarul vremurilor noastre. Că cineva trebuie să pună pe hârtie întâmplările ce vor veni, căci adulții vor fi mult prea ocupați ca s-o facă. Nu știu ce crede că se va întâmpla, dar m-am hotărât să scriu câteva rânduri în fiecare zi, dacă pot. Vreau să-ți descriu lucrurile ca într-o carte de povești, precum *Cartea junglei*, dar fără animalele din paginile acesteia. Vreau să-ți prezint întâmplările cât mai firesc cu putință, ca să ți le poți imagina. Vreau să-mi amintesc vorbele și faptele tuturor, dar nu voi ști care va fi sfârșitul până nu ajung la el.

Kazi i-a dăruit și lui Amil cinci creioane de desenat cu mină din cărbune. Cinci! Ne-a făcut și kheer* de orez, pe care l-am mâncat cu puri*. Nu cred că există ceva mai delicios pe lume. Amil, care mănâncă de obicei

* Pentru termenii indicați cu steluță (*) consultați glosarul de la finalul cărții. (N. red.)

foarte repede, trage acum de timp și adună până și cele mai mici firimituri de budincă. Cred că o face ca să fiu nevoită să-l privesc cum savurează resturile delicioase mult timp după ce eu mi-am terminat porţia. Își ridică deseori privirea și îmi zâmbește. Mă prefac că nu-mi pasă. Îmi dă uneori din dulciurile lui, dar nu și kheer de orez.

Astăzi eram în întârziere și Amil n-a mai avut cum să tragă de timp, căci Dadi* ne-a luat farfuriile și ne-a sfătuit să ne grăbim. Amil a început să protesteze, spunând că preferă să lucreze la spital ca tata decât să meargă la școală. „Tobele răsună mai bine în depărtare", a răspuns Dadi în pilde, cum o face de obicei, zorindu-ne să plecăm.

Îţi împărtășesc un alt secret, dar te rog să nu te superi! Eu și Amil nu ne-am dus astăzi la școală. Am bătut tot drumul din oraș spre ogoarele de trestie-de-zahăr și am încercat să le străbatem ca pe un labirint. Am rupt frunze și le-am ronţăit. Mai târziu, ne-am oprit la umbra unui copac. Amil a desenat insecte, iar eu am citit. Apoi am cumpărat pakore* de cartofi de la taraba din oraș, sperând că nimeni nu ne va întreba de ce nu suntem la școală. Pakorele erau crocante și extrem de sărate. Și lui Amil i se par foarte sărate, dar mie îmi place gustul înţepător al sării ce-mi rămâne pe limbă mult timp după ce-am terminat de mâncat.

Amil preferă să deseneze și să se joace toată ziua, în loc să meargă la școală. Ar face orice altceva, dar nu lecţii. Desenează foarte frumos. Știai asta? Eu nu urăsc

școala, dar n-am vrut să-l las singur pe Amil de ziua noastră. Când tata va afla că am chiulit de la ore, se va supăra mai tare pe Amil decât pe mine. Cam așa se întâmplă în ultimul timp. Dar n-a fost mereu așa. Amil era preferatul tatei, poate pentru că a fost întotdeauna mai energic, mai vesel și mai nostim decât mine. Acum însă, pentru că Amil nu mai e nici mic, nici drăgălaș, tata se poartă altfel cu el.

Pe când aveam șapte sau opt ani, Amil a fugit de acasă. Așa a început totul. Tata s-a întors de la spital după o zi grea de muncă și, în timp ce mâncam, i-a spus lui Amil să nu mai zâmbească atât de mult, căci arăta caraghios. Asta l-a făcut să zâmbească și mai mult.

— Amil, a spus tata, nu știi să citești. Te joci prea mult și pierzi vremea desenând tot felul de prostii. Trebuie să devii mai serios, pentru că altfel nu vei ajunge nimic în viață.

— Poate că ar trebui să plec. Așa o să fii mai fericit, i-a zis Amil, așteptând apoi răspunsul tatei.

Dar el a păstrat tăcerea, concentrându-se asupra mâncării din farfurie. Amil s-a ridicat de la masă și a ieșit afară. O oră mai târziu, pentru că încă nu se întorsese, m-am dus să-l caut. Și l-am căutat peste tot: prin grădină, în șopron, în căsuța lui Kazi și a lui Mahit, în toate locurile unde s-ar fi putut duce. Am cercetat chiar și cămara și dulapul de haine al tatei. Tata se purta de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic, dar când i-am spus lui Kazi că nu l-am găsit nicăieri pe Amil,

iar vestea a ajuns la urechile tatei, a și pornit pe urmele lui cu o lanternă. Am stat trează în pat, întrebându-mă ce voi face dacă Amil nu se va mai întoarce niciodată. Nu-mi imaginam casa și viaţa fără el. L-am auzit pe tata întorcându-se și mă așteptam să aud vocea sau pașii lui Amil, dar, cum nu auzeam nimic, am început să plâng, strângând-o în braţe pe Dee, păpușa mea. La un moment dat, am adormit. Când m-am trezit în zorii zilei, Amil dormea buștean în patul de lângă mine. Mă întrebam dacă n-am visat cumva întreaga poveste.

— Amil! l-am strigat, înghiontindu-l ca să-l trezesc. Unde ai fost? Tata știe că te-ai întors?

— Da, știe, mi-a răspuns cu glas monoton. M-am dus în oraș și mi-am văzut mai departe de drum. N-am vrut să mă mai opresc. Dar tata m-a găsit.

— E supărat? l-am întrebat.

— Tata e mereu supărat pe mine. Fie că zâmbesc, fie că nu. Nu sunt ce și-a dorit.

— Nu e adevărat, i-am răspuns, punându-i mâna pe umăr.

S-a întors apoi pe partea cealaltă. Dar s-ar putea să aibă dreptate. Căci, din seara în care a fugit de acasă, tata pare mereu supărat pe Amil.

De dimineaţă, tata a lăsat o carte pe patul lui Amil. De obicei, de ziua noastră, îmi dăruiește numai mie bijuterii, apoi ne ducem la templu ca să îndeplinim ritualul puja*, unde le oferim zeilor ofrande sub formă de ierburi și dulciuri, ca să avem un an prosper. Dar

astăzi tata n-a pomenit nimic despre asta. Poate că o să ne ducem mâine. Tatei nu-i place să meargă la templu. Ne ducem doar de ziua noastră și, la rugăminţile lui Dadi, în zilele de sărbătoare ale festivalului Diwali*. Uneori, tata o conduce pe Dadi la templu și o așteaptă afară. Mereu îmi doresc să mergem. Mă îmbăt cu mirosul lumânărilor aprinse. Îmi place chiar și gustul metalic al apei sfinţite ce-mi rămâne în gură. Rugile cântate în șoaptă îmi dau senzaţia că sunt iubită și că tu ești prin preajmă și mă privești. Dar poate că un templu hindus e ultimul loc unde te-ai putea afla.

Cartea lui Amil e frumoasă. E o colecţie de povestiri inspirate din *Mahabharata**, cu litere aurii pe copertă și imagini colorate înăuntru. Amil se va simţi atras de desene, dar nu o va citi. Susţine că nu poate să citească așa cum trebuie, deoarece cuvintele îi saltă în fața ochilor și vede totul de-a-ndăratelea. Tata crede că minte ca să nu-și facă temele. Dar eu știu că nu e deloc așa. Îl văd cât de greu se concentrează asupra literelor, cu ochii întredeschiși și chipul schimonosit. Îmi dau seama că se străduiește. Întoarce uneori cărţile cu susul în jos, dar spune că nimic nu-l ajută. Eu cred că Amil e un mic vrăjitor. Căci ochii lui transformă totul în artă. Dacă tata i-ar aduce o carte cu adevărat bună, poate că Amil ar citi-o.

Tata n-a pomenit niciun cuvânt despre faptul că am chiulit astăzi de la școală. Sper că directorii școlilor noastre nu-l vor anunța. Acum mă simt obosită și, după ce-mi beau paharul cu lapte cald, mă duc la culcare.

Amil doarme dus, fornăind ușor pe nas. Am decis că noaptea este cel mai bun moment ca să-ți scriu. Căci astfel nimeni nu-mi va pune întrebări.

Cu drag,
Nisha

15 iulie 1947

Dragă mamă,

În seara asta n-am timp să-ți spun decât un singur lucru, căci îmi simt ochii grei ca piatra. Tata e foarte supărat. Știam că așa se va întâmpla când va afla ce-am făcut. Directorul școlii unde învață Amil i-a trimis un mesaj. Al meu încă nu. Când tata a aflat că Amil a chiulit de la școală, l-a obligat să stea la colț și nu l-a lăsat să ia micul dejun. Amil nu l-a întrebat de ce nu mă pedepsește și pe mine, deși tata știa, probabil, că și eu am lipsit de la ore. Poate pentru că, spre deosebire de Amil, eu am note bune la învățătură. Am mâncat o singură chapati*, iar pe cealaltă am învelit-o într-un șervețel. Și, profitând de neatenția celor din jur, am ascuns-o în manualul de la școală ca să i-o dau mai târziu lui Amil.

Kazi ţine cel mai mult la noi. Tata și Dadi ne iubesc și ei, firește, fiindcă ei sunt tatăl și bunica noastră. Este normal să ne iubească, dar tata e prea ocupat ca să ne răsfeţe, iar Dadi e prea bătrână. Tata lucrează în fiecare zi, chiar și duminica. Poate că asta și trebuie să facă, având în vedere că e doctor. Oamenii ne lasă tot timpul cadouri în pragul ușii, precum flori și dulciuri, în semn de recunoștinţă pentru tot ce-a făcut pentru ei. Uneori, am senzaţia că tata nu este o ființă reală. Pleacă devreme, odată cu aerul rece al dimineţii, fără să facă vreun zgomot. Alteori, când se întoarce acasă noaptea târziu și mă sărută în timp ce dorm, mă trezesc și îl văd. Mi se pare că visez.

Cu drag,
Nisha

16 iulie 1947

Dragă mamă,

Kazi are atâta energie pentru noi! Întotdeauna a avut. Pe când eram mai mici, poate pe la cinci sau șase ani, se așeza pe podea cu picioarele încrucișate și se juca împreună cu noi după ce-și termina treaba. El a fost cel care l-a învăţat pe Amil să joace crichet* în faţa

casei, să lovească și să prindă mingea. Tata n-a făcut-o niciodată. Îi priveam de la fereastră și râdeam copios de fiecare dată când Amil rata mingea, căci nu prea putea să mă vadă.

Îl ajut tot timpul pe Kazi la bucătărie, chiar dacă Dadi nu e de acord. Ea spune că-mi voi găsi un soț bogat și voi avea servitori care-mi vor găti, așa cum face Kazi pentru noi. Dar ideea nu-mi surâde deloc. Abia aștept să cresc și să fac ce face Kazi. De cele mai multe ori, mă lasă să-l ajut. Știu să aleg lintea, să zdrobesc condimentele cu mojarul[1] și pisălogul[2], să îndepărtez spuma untului topit pentru ghee* și să frământ aluatul pentru chapati. De obicei, îmi termin repede temele și, când Dadi crede că încă lucrez, mă strecor în bucătărie ca să-l ajut pe Kazi să pregătească masa. Mă vede chiar și fără să-și ridice privirea. Parcă mă simte după miros. Se întoarce și îmi întinde o mână de mazăre ca s-o descojesc. Îmi place să gătesc mai mult decât să mănânc. Cum reușește oare Kazi să transforme de fiecare dată niște ingrediente obișnuite și fade, ca legumele amare, lintea uscată, făina, uleiul și mirodeniile, în bucate calde și delicioase?

Cu drag,
Nisha

---

[1] Mojar — vas în care se pisează semințe și ierburi. (N. red.)
[2] Pisălog — unealtă cu o măciucă la un capăt (sau la ambele), folosită pentru pisat mirodenii și ierburi. (N. red.)

17 iulie 1947

Dragă mamă,

Kazi are dreptate. Mi-a fost dat să țin un jurnal. Prefer să scriu decât să vorbesc. Vorbesc foarte puţin, de obicei doar cu Amil și Kazi. Mă simt în largul meu în preajma lor. Vorbesc cu Dadi și cu tata doar dacă sunt nevoită. În faţa întregii lumi însă, cuvintele refuză să-mi iasă de pe buze, de parcă o parte a gurii sau a creierului meu ar fi stricată. Mă sperie ideea de a vorbi, căci, odată ce-ai rostit cuvintele, nu le mai poţi lua înapoi. Dar dacă le scrii și nu-ți ies așa cum îți dorești, poți să le ștergi și să o iei de la capăt. Am cel mai frumos scris din clasă și primesc cele mai mari note pentru compunerile mele. Ai fi foarte mândră de mine.

Lui Amil îi place să vorbească. Să alerge. Să râdă. Să ţipe. Dar nu-i place să scrie nimic pe hârtie, doar să deseneze. Profesorii îl consideră prostănac, pentru că nu știe să citească și nici nu-și face temele, dar ar trebui să-i vadă desenele. Amil desenează tot felul de lucruri. Uneori, schiţează cu creionul scorpioni și șerpi înspăimântători. Desenează fiecare trăsătură, fiecare picior, fiecare detaliu. Câteodată, mă desenează dimineaţa, când încă dorm. Mi se pare ciudat să-mi văd chipul cufundat în somn, dar îmi place. Îmi creează senzaţia că nu sunt singură, că mă veghează mereu cineva. Oare tu mă veghezi, mamă?

Alteori, când nu sunt atenţi, Amil îi desenează pe Dadi sau pe tata și îmi arată numai mie desenele. Îl desenează și pe Kazi la bucătărie. Îi place să lipească între ele mai multe bucăţi de hârtie cu apă și făină, ca să aibă mai mult spaţiu pentru desenat. Kazi i-a dăruit la un moment dat un bloc de desen. Amil își termină creaţiile pe hârtie numai după ce își exersează talentul pe bucăţi rupte din pagini de ziare, pe pungi de făină și pe orice altceva găsește la îndemână. M-a lăsat odată să ating coala blocului de desen. Este fină, mătăsoasă și albă ca spuma laptelui. Oare din ce aluat este creat Amil? Oare din ce aluat sunt creată eu? Fac pariu că tu știi răspunsul.

Cu drag,
Nisha

18 iulie 1947

Dragă mamă,

Astăzi s-a întâmplat ceva ciudat. Trei bărbaţi au venit la noi acasă pe la amiază. Nu știu de ce-au venit. Îmi făceam temele. Amil încerca să și le facă pe ale lui, dar mai mult mâzgălea fără rost. Dadi stătea la masă și scria scrisori. Tata era la spital. Bărbaţii au

bătut la ușă. Unul dintre ei era profesor la școala noastră și își vopsea părul cărunt într-o nuanță aprinsă de roșu. Avea barba de culoarea ardeilor iuți. Pe ceilalți doi nu i-am recunoscut. Dadi s-a uitat pe fereastră și l-a strigat pe Amil. Apoi ne-a trimis pe amândoi la bucătărie, alături de Kazi, și ne-am supus fără să protestăm. S-a uitat dintr-o parte în alta înainte de a deschide ușa.

Toți trei — eu, Kazi și Amil — trăgeam cu ochiul de după colț. Bărbații vorbeau atât de încet, că nu auzeam ce spuneau. Apoi au început să vorbească mai tare. Prindeam doar frânturi de propoziții, cuvinte și nume pe care le auzisem în discuțiile dintre tata și Dadi sau le văzusem scrise în titlurile ziarelor. Răsuceam cuvintele în minte ca pe niște piese de puzzle, întrebându-mă care era legătura dintre ele: *Pakistan*, *Jinnah***, *independență*, *Nehru***, *India*, *englezi*, *Lordul Mountbatten***, *Gandhi***, *scindare*[1].

Dadi încuviința necontenit din cap, iar în aer plutea un miros de pipă. La un moment dat, a încercat să închidă ușa, dar cel mai înalt dintre bărbați a împiedicat-o, continuând s-o țină deschisă. Aproape că am rămas fără suflare. Dadi a reușit, în cele din urmă, să închidă ușa și s-a întors din prag. Noi am ieșit din ascunzătoare, dar ea n-a rostit niciun cuvânt. Îl privea pe

** Pentru termenii marcați cu două steluțe (**), consultați Nota autoarei, pagina 240. (N. red.)

[1] Scindare — separare, divizare, împărțire (N. red.)

Kazi cu ochi mari și misterioși. Amil a întrebat ce s-a întâmplat.

Dadi l-a ignorat cu un gest indiferent al mâinii, dar el n-a renunţat cu una, cu două.

— Dacă nu-mi spui, o să ţip, a amenințat-o.

Eu mi-am dus mâna la gură. Nu-mi venea să cred că era atât de obraznic.

— N-aveţi de ce să vă faceţi griji, a spus ea încruntându-se. Și dacă ai de gând să ţipi, a adăugat apoi, amenințându-l mânioasă cu degetul pe Amil, o să-i spun tatălui tău.

Amil a cedat, lăsându-și capul în jos. Kazi a dispărut în bucătărie. Mi-am terminat temele, apoi m-am dus să-l ajut să cureţe niște fasole verde și să taie în bucăţele câţiva căţei de usturoi și niște ghimber. Kazi nu avea să-mi spună nimic, nu voia s-o facă.

— Oamenii ăia păreau supăraţi, i-am spus mai târziu lui Amil, stând întinși în pat. Cred că se petrece ceva rău.

— Știu, mi-a răspuns el. I-am auzit întrebând când avem de gând să plecăm.

— De ce să plecăm? am întrebat eu.

— Cred că are legătură cu faptul că India se va elibera în curând de sub ocupaţia britanică, mi-a răspuns apoi.

Mă întrebam ce înseamnă asta. De ce li s-a permis britanicilor să ne conducă? Nu aveau și ei un popor pe care să-l guverneze? Gândul mi-a zburat la oamenii pe

care îi văzusem în pragul ușii. Păreau calmi, cum par adulții înainte de a se înfuria.

— Îți mai aduci aminte cum ne gâdila tata? a întrebat Amil, întorcându-se spre mine.

— N-a mai făcut-o de mult timp, i-am răspuns.

Când eram mici, tata ne gâdila ca să ne trezim din somn. Mi se pare atât de ciudat când mă gândesc acum la asta! Pentru că lui Amil îi plăcea atât de mult, încercam să-mi placă și mie jocul tatei. Amil își lăsa capul pe spate și țipa de bucurie, rugându-l pe tata să continue. Eu strângeam din dinți, încercând din greu să nu îndepărtez mâinile tatei. Aveam senzația că mă prăbușeam de pe o stâncă. L-am întrebat pe Amil de ce se gândea acum la toate astea.

— Poate pentru că aș vrea ca tata să fie iar așa, mi-a răspuns el, întinzându-se din nou pe spate.

A închis ochii și i-am auzit apoi răsuflarea tot mai lentă. M-am gândit la tata, la cel care obișnuia să ne gâdile cândva. Oare s-a schimbat chiar atât de mult? Sau am crescut noi?

Cu drag,
Nisha

19 iulie 1947

Dragă mamă,

Se petrec tot mai multe lucruri ciudate. În drum spre școală, eu și Amil trecem pe lângă multe locuri. Mai întâi, străbatem zona unde locuim de când tata a devenit directorul spitalului din Mirpur Khas*. Guvernul ne-a oferit un loc spaţios în care să locuim, mult mai mare decât oricare altul din câte cunosc. Avem o casă cu verandă și cotеţ pentru păsări, grădini de flori și legume, plus căsuţele unde locuiesc Kazi și Mahit, grădinarul nostru. Pe măsură ce ne apropiem de oraș, trecem pe lângă spital. Apoi trecem prin faţa închisorii unde ajung toţi oamenii care comit fapte precum furtul mărfurilor din pieţe. Dadi spune că nu este o închisoare pentru criminali. Aceștia ajung în altă parte. Încerc mereu să surprind privirea vreunui deţinut în drum spre școală, căci îi văd printre garduri. Mi-e milă de ei. Fură de obicei pentru că sunt flămânzi. Dar există și prizonieri răi, cărora le place să fure și să facă rău doar de dragul de a face asta. Cred că-mi pot da seama care dintre prizonieri sunt răi și care nu. Cei răi zâmbesc malefic. Cei buni, nu.

Școlile noastre sunt una lângă alta: Școala de Stat pentru Băieţi și Școala de Stat pentru Fete. A mea e mai mică, pentru că nu toate fetele se duc la școală, dar tata spune că educaţia este foarte importantă. Astăzi, în drum spre școală, doi băieţi mai mari s-au luat după

noi. Ni se mai întâmplă asta uneori. Câteodată îl urmăresc pe Amil, însă doar ca să-l sperie. Dar el fuge mai repede decât oricine, așa că reușește mereu să scape. De data asta însă, băieții ne-au atacat cu pietre. O piatră mai mică m-a lovit în ceafă. Amil m-a apucat de braț și am luat-o amândoi la fugă. Am nimerit pe o alee, iar de acolo, străbătând câteva grădini, am ajuns pe un alt drum de țară. Am întâlnit în cale un pâlc de mango și ne-am ascuns printre copaci.

— De ce ne-au atacat? Ce-ai făcut? l-am întrebat în șoaptă.

— Nimic! N-am făcut nimic, mi-a răspuns, tot în șoaptă.

Am atins cu mâna umflătura provocată de piatra care mă lovise. Am pornit spre școală pe căi ocolitoare, urmând un alt drum de țară și străbătând ogoarele de trestie-de-zahăr, dar a durat mai mult și am ajuns târziu. După ore, am fugit spre casă, fără să ne oprim vreo clipă. Când am ajuns acasă, ne-am oprit în prag ca să ne tragem sufletul, pentru ca Dadi să nu ne întrebe de ce am rămas fără suflare.

— E din cauză că suntem hinduși*, a spus Amil, uitându-se în jur și coborând tonul vocii. În multe locuri din India, hindușii, sikhii* și musulmanii* se luptă acum unii cu alții. Deocamdată, nu și aici. Kazi îmi spune ce citește în ziare. De aceea au venit oamenii ăia ieri la noi acasă. Au spus că hindușii trebuie să plece, iar Kazi să nu mai locuiască împreună cu noi.

— Pentru că este musulman? l-am întrebat, dar Amil nu mi-a mai răspuns, ci a dat buzna în camera noastră, unde s-a refugiat în desenele sale până la ora mesei.

Gândul mi-a zburat la băieţii care ne-au atacat. Erau musulmani. Toată lumea ştie cine e musulman, hindus sau sikh după hainele sau numele pe care le poartă. Dar pentru că locuiam împreună în acest oraș de atâta timp, n-am acordat niciodată prea multă importanţă religiei oamenilor. Are oare vreo legătură cu faptul că India se va elibera în curând de sub ocupaţia britanică? Nu reușesc să fac legătura între aceste două lucruri.

Uneori, Amil știe lucruri pe care eu nu le cunosc. Vorbește mai mult cu oamenii și se duce la piaţă cu Kazi. Are mulţi prieteni la școală. Spune tot ce-i trece prin minte, fără să-i pese dacă se cuvine sau nu s-o facă. Aș vrea să semăn mai mult cu Amil. Nu am prietene, cu excepţia lui Sabeen. Toţi copiii se joacă laolaltă la școală, indiferent de religia lor. Sabeen este musulmană și mâncăm mereu împreună. Ea nu are prea multe prietene, pentru că vorbește întruna și nu știe să asculte. Dar pe mine nu mă deranjează. Fiindcă eu știu să ascult.

Nimeni nu pomenește niciodată faptul că și tu ai fost musulmană, mamă. Parcă au uitat cu toţii. Dar eu nu vreau să uit. Adevărul e că nu cunosc alţi copii ai căror părinţi sunt de religii diferite. Mi se pare ciudat că nimeni nu vrea să vorbească despre asta. Bănuiesc că suntem hinduși, pentru că tata și Dadi asta sunt. Dar

tu încă ești o parte din mine, mamă. Ce se întâmplă cu această parte?

Cu drag,
Nisha

20 iulie 1947

Dragă mamă,

Mă gândesc deseori la tine în ultimul timp. Fac mereu asta de ziua mea. Tata ne-a spus cândva că eu am venit pe lume în poziția corectă, pe când Amil a ieșit cu picioarele înainte. Amil a întrebat-o odată pe Dadi dacă din cauza lui ai murit. Dadi i-a răspuns să tacă din gură și să nu se mai gândească la lucruri atât de groaznice. Dar și eu mi-am pus întrebarea asta. Sper doar că Amil nu se gândește prea mult la acest lucru.

Pe un raft al bibliotecii tatei se află un tablou mare cu poza ta, încadrat de o ghirlandă din flori. Ai părul strâns într-un coc la spate și ochii dați cu fard. Arăți ca o vedetă de cinema. Cu nasul lung și ochii mari, Amil seamănă cu tine. Eu semăn mai mult cu tata. Am fața rotundă și gura mică, dar aș vrea să semăn mai mult cu tine, mamă.

Uneori, după o absență îndelungată, tristețea provocată de plecarea ta își face apariția și pune stăpânire pe

mine. Ceva mă poartă cu gândul la tine și apoi mă simt tristă mult timp. Dadi nu mă pupă niciodată. Doar îmi mângâie mâna. Îmi împletește părul și îmi dă lapte cu cardamom[1] când sunt bolnavă. Dar nu e același lucru. Mama lui Sabeen o ia acasă de la școală în fiecare zi. Le privesc îndepărtându-se, în timp ce mama lui Sabeen își ține fiica de mână, iar Sabeen îi povestește ce-a făcut la școală. Cum ar fi oare să mă ții și tu de mână?

Vorbesc cu tabloul tău, iar ochii tăi mă privesc. Când te întreb dacă ne vezi de undeva, dacă crezi că Amil e inteligent sau dacă, într-o bună zi, voi putea să vorbesc în fața altor oameni, ochii tăi îmi răspund afirmativ la toate întrebările.

Cu drag,
Nisha

21 iulie 1947

Dragă mamă,

Kazi îmi spune uneori povești despre tine. Îl rog rareori să mi le spună, căci mi-e teamă că, într-o bună zi, se vor sfârși. Vreau să le păstrez ca pe o comoară.

[1] Ulei cu miros plăcut extras din planta cu același nume, cardamom, plată tropicală cu gust piperat. (N. red.)

Azi, la amiază, am sfărâmat seminţe de coriandru cu mojarul și pisălogul, zdrobindu-le mai întâi cu forţă și bătându-le apoi cu pisălogul ca să le fac pudră. Când le-am strivit sub greutatea pisălogului, le-am simţit parfumul dulce și înmiresmat. Kazi tăia ceapă ţinând între dinţi un băţ ca să nu plângă.

L-am întrebat dacă îţi plăcea să gătești. Kazi a clătinat din cap, scoţându-și băţul din gură.

— Nu punea niciodată piciorul în bucătărie. Îi plăcea să picteze. Se ducea în spatele casei și picta ore întregi. Era atât de absorbită de pasiunea ei, că uita să și mănânce, mi-a răspuns, punându-și din nou băţul în gură.

„La fel ca Amil", mi-am spus în gând, care mănâncă întotdeauna în grabă, abia ciugulind din farfurie, dornic să se întoarcă la desenele lui sau să-i privească pe băieţii mai mari din cartier jucând crichet. Vreau să semăn cu tine, mamă, dar nu reușesc să înţeleg cum poate cineva să uite de mâncare. Kazi și-a scos din nou băţul din gură.

— Tatălui tău îi place să gătească. De la el ai moștenit pasiunea asta.

Eu am rămas cu gura căscată. „Tata nu-și face nici măcar un ceai", mi-am spus în gând.

— Înainte să mă angajeze ca bucătar, el îi gătea mamei tale, iar când aveau musafiri, pretindeau că ea a pregătit mâncarea. Ea își băga până și degetele în curry, ca să-și îngălbenească unghiile de la turmeric.

Am clătinat din cap. Nu-mi puteam imagina nimic din toate astea: tata gătind, tata prefăcându-se, mama și tata prefăcându-se împreună, aici, în casa asta.

— Tatăl tău mi-a povestit totul, a spus Kazi, ghicindu-mi parcă gândurile și începând apoi să taie în feliuţe subţiri un maldăr de ardei iuţi.

Mie încă mi-era greu să-l cred. Sunt convinsă că-ţi plăcea să gătești, mamă, măcar puţin.

— De ce nu-i atârnă picturile pe pereți? l-am întrebat cu glas stins.

Știam că tata ținea picturile tale într-un colț al biroului său, în spatele unui scaun balansoar din lemn. Uneori, l-am surprins pe furiș uitându-se la ele.

Kazi stătea cu privirea aţintită asupra tocătorului din lemn.

— Cred că se simte trist când se uită la ele.

Am încuviinţat dând din cap.

— Au fost foarte curajoși, să știi, mi-a spus el. Nu cunosc pe nimeni care să fi făcut ce-au făcut ei.

Mi-am înclinat capul și am ciulit urechile. Îmi dădeam seama, din tonul șoptit al vocii sale, că voia să-mi spună ceva important.

— Familiile amândurora s-au împotrivit căsătoriei lor. Un vechi prieten de școală al tatălui tău, un preot hindus, a acceptat să-i căsătorească în secret. Când au ajuns aici, la început au fost marginalizaţi de comunitate, chiar dacă oamenii se înţeleg în general bine prin aceste locuri. Căsătoria este însă un lucru cu totul diferit.

A mai tăiat felii câţiva ardei iuţi, în timp ce eu continuam să zdrobesc coriandrul, deși era complet măcinat.

— Căutam o slujbă de bucătar, deoarece restaurantul la care lucram se închisese, a continuat, ţinând cuţitul deasupra feliilor de ardei. Am întrebat în stânga şi-n dreapta, la diverse restaurante şi gospodării, dar toată lumea părea să aibă destul ajutor. Împins de disperare, m-am hotărât să bat la uşa la care nimeni nu voia să bată. Tatăl tău m-a invitat înăuntru şi m-a rugat să gătesc aloo tikki, mâncarea preferată a mamei tale. Apoi i-a oferit soţiei sale ceea ce pregătisem. Când a gustat, am văzut cum ochii îi surâdeau de plăcere. De atunci am rămas aici. Tatăl tău este un doctor atât de bun, încât a câştigat repede respectul oamenilor din Mirpur Khas, care au început să-i accepte în comunitate. Chiar când lucrurile mergeau din ce în ce mai bine, mama ta s-a stins din viaţă. La doar trei ani după ce-au venit aici, şi-a dres Kazi glasul, ţinându-şi capul plecat.

Mi-am întipărit povestea în minte şi am ascultat-o deseori în gând, ca pe o muzică frumoasă. Mă gândesc neîncetat la trecutul şi la secretele voastre. La tata care-ţi gătea înainte de venirea lui Kazi. La faptul că v-aţi căsătorit în secret, înfruntând dorinţele celor din jur. Cum ar fi fost oare dacă ai mai fi trăit, mamă? Ceea ce mi-a povestit Kazi ar fi trebuit să facă parte din amintirile mele. Tot ce-am aflat îmi explodează în minte ca un foc de artificii.

Cu drag,
Nisha

22 iulie 1947

Dragă mamă,

Doctorul Ahmed a trecut în seara asta pe la noi. Este prietenul tatei de la spital. Sunt singurii doctori de aici. Tata consultă pacienţii şi face operaţii, iar doctorul Ahmed le ajută pe femei să-şi aducă bebeluşii pe lume. Vine la noi acasă cam o dată pe lună. El şi tata trag din pipă şi joacă împreună cărţi până târziu în noapte. Este singura dată când tata fumează pipă. De obicei, îi aud vorbind cu glas tare, iar uneori râzând cu poftă. Tata râde cu poftă doar în compania doctorului Ahmed. În seara asta însă, în timp ce stăteam în pat, învăluită ca o fantomă în plasa de ţânţari, nu auzeam pe nimeni râzând. Vorbeau în şoaptă. Am auzit din nou numele lui Gandhi, ale lui Jinnah, Nehru şi Mountbatten. Vorbeau despre revolte şi asasinate care aveau loc în Punjab*.

Tata şi Dadi discută deseori în şoaptă în toiul nopţii. Ei stau în bucătărie, iar eu nu înţeleg ce spun, dar aud murmur de glasuri, clinchetul linguriţelor şi al ceştilor de ceai şi târşâitul papucilor lui Dadi, care îi face ceai tatei.

Trebuie să-ţi mărturisesc un alt secret, mamă. Sunt geloasă pe tata pentru că se bucură de prezenţa mamei lui, pe când eu nu. Cât mi-aş dori să-ţi aud târşâitul paşilor în timp ce-mi faci ceai! Oare şi tata e

gelos pe mine, pentru că el și-a pierdut tatăl cu mult timp în urmă?

L-am întrebat astăzi pe Amil ce crede că se întâmplă în jurul nostru. Toate spusele lui Kazi sunt adevărate, mi-a răspuns. Englezii vor pleca din India, dar se spune că India se va împărți în două țări diferite: una a musulmanilor, iar cealaltă a hindușilor, sikhilor și altor naţii.

— Dar e o nebunie, i-am răspuns. De ce s-ar împărți India în două țări diferite?

— Nu știu de ce, dar asta se va întâmpla, mi-a spus Amil.

Am înghițit în sec, ca să-mi opresc lacrimile.

— Kazi nu ne va părăsi niciodată. Suntem o familie. Vom rămâne împreună.

— De unde știi?

— Pentru că și mama era musulmană. Suntem pe jumătate musulmani.

— Sst! Nu avem voie să vorbim despre asta, m-a mustrat Amil, șuierând printre dinți.

Îmi venea să zâmbesc, pentru că nimeni nu-mi spune vreodată să tac din gură, dar n-am făcut-o și, în plus, nici nu e adevărat. Nimeni nu ne-a spus să nu vorbim despre asta. Și ce dacă vreau să vorbesc despre acest subiect, mamă? Și ce dacă numai despre asta vreau să vorbesc?

Cu drag,
Nisha

23 iulie 1947

Dragă mamă,

Astăzi m-am trezit cu gândul la Kazi și m-am dus la bucătărie, atrasă de miresmele micului dejun. Am rămas în prag și l-am privit cum prăjea puri. S-a întors și m-a văzut, apoi mi-a făcut semn cu mâna. Când m-am apropiat, mi-a dat o bucată de aluat moale. Am început s-o frământ. Și s-o tot frământ. Am tras adânc aer în piept, apoi l-am expirat și l-am întrebat pe Kazi dacă avea să ne părăsească în curând, dat fiind faptul că toată lumea avea să plece în diferite direcții. M-a privit fix și mi-a zâmbit, apoi s-a aplecat și mi-a cuprins fața în mâini. Avea mâinile unsuroase și murdare de făină. Îi vedeam ochii mari și umezi, de parcă era gata să plângă. Mi-a spus că mă iubește ca pe propriul copil și că mă va purta întotdeauna în inima lui. M-a sfătuit apoi să nu mai frământ aluatul atât de mult, căci se va întări ca piatra. N-am mai spus nimic. Am avut nevoie de mult curaj ca să-i pun acea întrebare. Mi-aș fi dorit să fi primit un răspuns. Nu știu când voi fi în stare să-l mai întreb asta din nou.

Cu drag,
Nisha

24 iulie 1947

Dragă mamă,

Obișnuiam să asociez oamenii cu numele, cu înfățișarea sau cu activitățile lor. De exemplu, Sahil vinde pakore în colț. Acum, când îl văd, mă gândesc că e sikh. Profesorul meu, Sir Habib, a devenit acum profesorul meu musulman. Prietena mea Sabeen, o fată guralivă și mereu veselă, este acum prietena mea musulmană. Prietenul tatei, doctorul Ahmed, a devenit medic musulman. Mă gândesc la toți cei pe care îi cunosc și încerc să-mi amintesc dacă sunt hinduși, musulmani sau sikhi, întrebându-mă cine trebuie să plece și cine poate să rămână.

E bine, susține Amil, că ne vom elibera de sub ocupația britanică, dar ce înseamnă asta cu adevărat? Libertatea nu înseamnă oare că poți alege locul unde vrei să trăiești? Poate că Amil inventează lucruri. Mai face asta uneori. Îmi spune câteodată că tata s-a întors acasă mai devreme, deși nu e adevărat, sau că ne-a pus deoparte Kazi ceva dulce, deși nu a făcut-o. Amil crede că e nostim când scornește povești.

Aș vrea s-o întreb pe Dadi, dar ea nu-mi spune niciodată nimic, cu atât mai puțin lucruri importante. Mă trimite să-mi văd de ale mele sau să-mi fac temele. Am un plan. O să mă trezesc dis-de-dimineață ca să-l prind pe tata înainte să plece la spital. Dacă îl voi aștepta la masă înainte de răsăritul soarelui și îl voi întreba clar

și răspicat, privindu-l drept în ochi, va fi atât de surprins, încât va trebui să-mi răspundă.

Cu drag,
Nisha

25 iulie 1947

Dragă mamă,

Astăzi nimic n-a mers cum trebuie și mă bucur că am acest jurnal ca să-ți povestesc întâmplările. Am dormit prea mult, iar când m-am trezit, tata plecase deja. Amil mi-a povestit că, la școala lui, un băiat hindus i-a adresat unui băiat musulman niște cuvinte atât de urâte, încât nici nu le pot scrie pe hârtie. S-au luat la bătaie și acum amândoi sunt suspendați de la școală timp de o săptămână. Amil mi-a spus că, pe când se băteau, toți băieții hinduși scandau într-o parte, iar cei musulmani, în alta. Totul e diferit acum, chiar dacă nimic nu s-a schimbat. Văd asta pretutindeni în jurul nostru, dar nu știu cum s-o definesc. E ca un sunet nou pe care îl aud în aer.

Am mers din nou cu Amil spre școală pe drumul nostru secret, pentru ca nimeni să nu ne mai urmărească. Am mai făcut asta și altă dată. Îmi pare rău să ți-o spun, mamă, dar mulți băieți îl tachinează pe Amil pentru că

este slab, numai piele și os, nu are brațele musculoase, nu e bun la crichet și stă numai într-un colț și desenează. Sunt și câțiva băieți care-l plac, pentru că este foarte nostim, dar cei mai duri nu-l simpatizează. Amil îi înfățișează uneori în desenele sale ca pe niște monștri înspăimântători și aruncă portretele pe jos, pentru ca oamenii să calce pe ele. Băieții îl urmăresc mereu, dar Amil e mult prea sprinten ca ei să-l prindă. Îi place să deseneze și chipurile fetelor, cărora le conferă o frumusețe aparte, accentuându-le genele extrem de lungi. Preferata lui este Chitra. Este cea mai înaltă și mai frumoasă fată pe care o cunosc. Amil o caută mereu după ore, îi dă un desen și apoi o ia la fugă. Ea îl aruncă mereu, dar o văd zâmbind de fiecare dată când i-l dă. Privește întotdeauna desenul înainte să-l arunce. Cred că fetele îl plac mai mult decât băieții.

Tata s-a întors târziu acasă și s-a dus în camera lui fără să mai ia cina. Kazi a pregătit doar dal* și paratha* umplută cu cartofi. Eu stau în pat și mă întreb ce sunete vor răsuna mâine în aer. Știi ce-mi doresc cel mai mult pe lume, mamă? Să petrec fie și numai o zi cu tine, ca să-ți cunosc atingerea pielii și sunetul glasului. Ca să-ți cunosc parfumul, așa cum îl cunosc pe cel al tatei — un amestec de săpun de spital, fum și sâmburii de fistic pe care îi poartă în buzunar. Și atunci m-aș putea gândi la asta când scriu aceste cuvinte pe hârtie și când încerc să adorm.

Cu drag,
Nisha

26 iulie 1947

Dragă mamă,

Amil spune că trebuie să urmăm drumul secret spre școală în fiecare zi. E mult prea periculos să mai mergem acum pe stradă. I-am răspuns că totul este din vina lui, pentru că a desenat prea multe caricaturi ale băieţilor mânioși ce nu-i dau pace. El a izbucnit în râs. Amil râde când nu știe ce să spună. Urăsc drumul prin ogoarele de trestie-de-zahăr. Tulpinile ei îmi zgârie braţele și picioarele. Când merg, îmi place să mă gândesc la cină și la bunătăţile pe care le pregătește Kazi. Asta îmi distrage atenţia. Uneori, mă gândesc să încercăm reţete noi. Oare ce gust ar avea sâmburii de fistic zdrobiţi în sirop de trandafir și brânză dulce? Dar cum ar fi o tocană de miel cu roșii, smântână și caise? Mă gândesc la mirosul de usturoi și ghimber ce sfârâie în ghee sau la atingerea boabelor uscate de orez care-mi alunecă printre degete.

I-am spus lui Amil că, dacă le-am mărturisi copiilor de la școlile noastre adevărul despre mama, am putea fi prieteni cu toată lumea. Poate că acum s-ar dovedi ceva pozitiv, nu negativ. Poate că n-ar trebui să mai plecăm, ci am putea să rămânem.

— Nisha, n-ai spus niciodată o prostie mai mare, mi-a răspuns el. Poate că nici n-ar trebui să mai deschizi vreodată gura.

Știu că s-ar putea să nu-ți placă ce-ți voi spune acum, mamă, dar m-am întors iute pe călcâie și, luând-o la fugă, am străbătut singură tot drumul spre casă. Mi-am ținut răsuflarea, pentru că îmi era foarte teamă. Dar nu m-a urmărit nimeni, chiar dacă l-am văzut pe marginea drumului pe unul dintre băieții care nu-l plac pe Amil. Am înțeles atunci că singurul motiv pentru care ne urmăresc sunt caricaturile lui Amil și gura lui mare. Băieții nu sunt supărați pe mine. Nu mă pândește niciun pericol când sunt singură.

Cu drag,
Nisha

28 iulie 1947

Dragă mamă,

Îmi pare rău, dar n-am putut să-ți scriu ieri și să-ți povestesc cum s-a terminat aventura noastră. Poate că am așteptat ca sentimentele mele să nu mai clocotească precum legumele puse la fiert pentru dal, sperând că se vor răci suficient de mult cât să le pot gusta.

După ce l-am lăsat singur pe Amil, m-am întors acasă și am intrat în bucătărie. M-am așezat pe un scăunel și l-am privit pe Kazi cum tăia, prăjea, amesteca și

măcina condimentele. M-a întrebat dacă vreau să tai felii câteva bame, dar eu urăsc bamele. Nu știu cui ar putea să-i placă. Atunci când le gătești, miros la fel de urât ca mâlul stătut. Am clătinat din cap. M-a întrebat apoi dacă vreau să zdrobesc niște boabe de piper. Am clătinat din nou din cap. Kazi a ridicat din umeri și mi-a dat să mănânc o chapati. Am ronțăit-o în tăcere, fără să rostesc vreun cuvânt, așa cum mă sfătuise Amil. Poate că are dreptate. Poate că e mai ușor în felul acesta. O oră mai târziu, Amil încă nu se întorsese acasă. Poate că băieții îl găsiseră, îl bătuseră și îl lăsaseră să zacă pe pământ. Simțeam cum respiram din ce în ce mai agitat. Dacă era rănit și zăcea singur într-o baltă de sânge? Dacă vina era numai a mea?

Am început să transpir. Am deschis gura, am închis-o, apoi am deschis-o din nou și am rostit încet cuvintele. I-am povestit lui Kazi despre băieți, despre desenele lui Amil, despre drumul nostru secret și despre faptul că fiecare o luase pe căi diferite. Nu i-am dezvăluit însă nimic din ce mi-a spus Amil.

Kazi a pus deoparte mojarul și pisălogul și și-a scos șorțul.

— Ai făcut bine că mi-ai mărturisit totul, Nisha, a zis el.

Apoi m-a luat de mână, mi-a strâns-o cu putere și m-a rugat să-i arăt drumul.

I-am spus lui Dadi că mergem la piață, ceea ce probabil nu a fost o idee bună, de vreme ce nu mă duc niciodată la piață cu Kazi. Dar înainte să apuce să ne

răspundă, am plecat. Am străbătut drumul de țară și ogoarele de trestie-de-zahăr până la școală, dar nici urmă de Amil.

Trebuia să-i povestim totul tatei, a spus Kazi. Am clătinat cu putere din cap și mi-am mușcat buza ca să nu încep să plâng. În zadar însă, căci lacrimile au început să mi se prelingă pe nas și pe bărbie, amestecându-se apoi cu praful de pe drum. Kazi m-a luat de mână și am pornit spre spital.

Am intrat în clădire. Nu mi-a plăcut niciodată acolo. În primul rând, din cauza mirosului. Miresmele de flori se împletesc cu mirosul înțepător de alcool și cu duhoarea vomei și a urinei. Totul e alb sau maro. Clădirea este construită din cărămidă maro, iar saloanele au podele din ciment de un maro-deschis, pereți albi și paturi acoperite cu cearșafuri albe. Nu-mi place să văd oameni bolnavi, bărbați și femei în vârstă, țintuiți la pat, gemând și agățându-se de mâinile asistentelor. Uneori, văd și câte o fetiță de vârsta mea, cu pielea galbenă și străvezie și cu privirea lipsită de expresie, care stă rezemată de mama ei și așteaptă să fie consultată. Mă întreb atunci de ce se află acolo, iar eu aici, capabilă să alerg, să zâmbesc și să mănânc. Acolo oamenii mor tot timpul. Lui Amil îi place însă în spital. Aleargă prin saloane și le oferă flori pacientelor bătrâne. Nu se teme de cei suferinzi așa cum o fac eu.

Ne-a întâmpinat o asistentă. Kazi a întrebat de tata. L-am așteptat pe hol. Tata s-a apropiat cu brațele încrucișate și m-a scrutat îndelung cu privirea.

— Ce cauți aici, Nisha? m-a întrebat în cele din urmă.

— E vorba de Amil, am murmurat eu.

O asistentă stătea lângă noi și împăturea cearșafuri.

— N-am auzit ce-ai spus, Nisha, a continuat el, împreunându-și sprâncenele, așa cum face de obicei înainte de a-și descătușa mânia.

— S-a rătăcit, i-am răspuns, cât mai tare cu putință, cu privirea ațintită în pământ.

— Am înțeles. Nu asta e și varianta lui. Amil! a strigat apoi.

Am tresărit când i-am auzit numele. L-am văzut apoi ieșind șontâc-șontâc dintr-un salon, sprijinit în cârje. Avea un picior bandajat. Am alergat spre el și l-am strâns în brațe. El nu m-a îmbrățișat.

— Te-au bătut? l-am întrebat în șoaptă la ureche.

— Cine te-a bătut? a intervenit tata.

Eu și Amil ne-am privit unul pe altul. Oare ce-i spusese tatei?

— Nimeni! a strigat Amil, începând să plângă.

— Cine? a insistat tata.

— Băieții musulmani, a răspuns Amil printre lacrimi.

— Încetează cu plânsul! a spus tata, clar dezgustat.

Nu-i place să ne vadă plângând. Din câte-mi amintesc, lacrimile noastre fie îi stârnesc mânia, fie îl fac să plece.

M-am uitat după Kazi, dar nu mai era acolo. Plecase oare? m-am întrebat, clipind ca să mă conving că văd bine.

— Nu m-au bătut, pentru că am fugit, a spus Amil, frecându-și mânios ochii cu dosul palmei. Am fost mai iute decât ei, a continuat apoi, trăgând adânc aer în piept și îndreptându-și umerii. Întotdeauna sunt mai iute decât ei.

— Te-au mai urmărit și altă dată, așadar, a spus tata.

Amil a încuviinţat dând din cap.

— E adevărat, Nisha? m-a întrebat apoi.

— Da, tată, i-am răspuns.

— Îi provoci cumva?

— Nu, tată, a răspuns Amil, roșu ca racul la faţă.

Nu era întru totul adevărat, dar n-am îndrăznit să-i spun asta tatei. De data aceasta însă, lucrurile stăteau cumva diferit. Urmărirea, pietrele aruncate după noi... Înainte totul părea doar un joc absurd de băieți. Acum jocul a devenit violent și misterios. Nu știu ce se întâmplă, mamă. Aș vrea să-mi poţi explica. Mi-e tot mai teamă să-i întreb pe cei din jur despre lucrurile pe care vreau să le aflu.

Cu drag,
Nisha

29 iulie 1947

Dragă mamă,

Aseară, la doar câteva ore după ce-am adormit, Amil m-a trezit din somn. A dat la o parte plasa de ţânţari și s-a strecurat în pat, lângă mine. Îi simţeam trupul mai fierbinte decât al meu, dar avea pielea mătăsoasă și uscată, nu transpirată ca a mea.

— Vrei să știi cum a fost? m-a întrebat el.

Luna plină strălucea puternic pe cer, iar pe fereastra camerei noastre intra o lumină argintie. Amil își ţinea ridicat în aer piciorul umflat din cauza înţepăturii de scorpion. Am încuviinţat din cap, buimacă încă de somn.

— Am fugit pe o alee ca să scap de băieţi și piciorul mi-a alunecat din sandală. Am văzut scorpionul pe gleznă. Am încercat să-l îndepărtez și atunci m-a înţepat. Am simțit ca un șoc electric care mi-a străbătut întregul trup. Credeam că voi muri, dar, din nu știu ce motiv, nu m-am speriat.

— Te-a durut? l-am întrebat.

— De-abia mai târziu, după ce a început să se umfle, mi-a răspuns, lăsând ușor piciorul în jos.

— Îmi pare rău că te-am lăsat singur, i-am spus, întorcându-mă cu faţa spre el. Crezi că băieţii ăia chiar te-ar lua la bătaie?

— O să fug în continuare, mi-a răspuns Amil, ridicând din umeri. Să sperăm că tata mă va lăsa să stau acasă până mi se vindecă piciorul.

Am dat din cap și mi-am promis în gând că-l voi convinge cumva pe tata să-l lase pe Amil să stea acasă până va putea să alerge din nou.

— Să nu mă părăsești vreodată! i-am spus, întorcându-mă cu fața spre perete.

— Unde să mă duc? mi-a răspuns.

Am adormit amândoi sub plasa de țânțari. Cândva, dormeam tot timpul împreună, dar când am împlinit opt ani, tata ne-a spus că trebuie să ne culcăm în paturi separate. Când visăm urât sau piciorul ni se umflă din cauza unei înțepături de scorpion, atunci nu-l mai ascultăm pe tata. Dimineața, ne mutăm repede în paturile noastre, ca să nu știe nimeni că am dormit împreună. Mă întreb uneori ce reguli am avea dacă ne-ai fi alături, mamă.

Cu drag,
Nisha

30 iulie 1947

Dragă mamă,

Când ne-am dus de dimineață să luăm micul dejun, l-am găsit pe tata la masă. Nici nu-mi mai aduc aminte când am luat ultima oară micul dejun împreună cu tata

în timpul săptămânii. Am mâncat în tăcere chapati și dal. Eu am luat o înghiţitură de lapte. Tata a sorbit din ceai. Dadi și Amil au băut și ei cu zgomot. Scoteam cu toţii niște sunete ciudate. Am reușit cu greu să nu zâmbesc.

După ce-am terminat de mâncat, Kazi a strâns farfuriile și s-a întors în bucătărie. Tata și-a dres glasul.

— N-o să vă mai duceţi un timp la școală, a spus apoi. Nu mai suntem în siguranță. Veţi face lecţiile cu mine și cu Dadi.

Nu-mi venea să-mi cred urechilor! Dadi nu citește mai nimic, cu excepţia câte unui ziar din când în când, iar tata nu e niciodată acasă. Cum am putea să ne facem lecţiile cu ei? Dar tata așa a spus. Când Amil a auzit vestea, a început să râdă și să sară de bucurie, apoi a scâncit de durere în clipa în care a călcat pe piciorul umflat. S-a așezat iute la loc și mi s-a părut că-l văd pe tata schiţând un zâmbet în colţul gurii. Apoi tata și-a frecat mâinile, cum face mereu înainte de a se ridica de la masă și de a da scaunul la o parte. N-aveam de gând să-l las să plece fără să-mi ofere mai multe explicaţii. Luase oare aceste măsuri doar din cauza băieţilor care îl urmăreau pe Amil?

Am tras adânc aer în piept și am vorbit clar și răspicat, pentru ca tata să nu-mi ceară să repet ce-am spus.

— De ce?

— De ce... ce? a întrebat el, ridicându-se deja de pe scaun.

Cuvintele îmi erau înțepenite. Am strâns din buze. Inima îmi bătea cu putere. Am tras din nou aer în piept. Acum stătea în picioare și mă privea de sus, așteptând să-i răspund. Trebuia s-o fac. Îmi doream foarte mult o explicație, mai mult decât voiam să tac.

— De ce nu mai suntem în siguranță? Din cauză că englezii pleacă din țară? am întrebat, liniștindu-mă puțin după ce-am rostit cuvintele.

Tata s-a așezat din nou pe scaun. Și-a frecat câteva clipe bărbia, apoi mi-a răspuns:

— India se va elibera în curând de sub dominația britanică, iar asta este foarte bine. Ne conduc de peste două sute de ani, discriminându-ne și umilindu-ne în propria țară. Se pare însă că patria noastră va fi împărțită în jumătate, ca o buturugă tăiată pe mijloc, a spus el, desenând o linie prin aer. Mirpur Khas nu se va mai afla în India. Ci într-o nouă țară ce se va numi Pakistan.

Eu și Amil ne-am privit unul pe altul. Amil a repetat cu glas tare cuvântul Pakistan.

— Jinnah, liderul Ligii Musulmane, vrea să devină reprezentantul oficial al musulmanilor, a continuat tata. Nehru, conducătorul Congresului Indian, vrea să fie primul prim-ministru al Indiei. Gandhi vrea să mențină țările unite, lucru pe care mi-l doresc și eu, dar majoritatea oamenilor nu împărtășesc deloc ideile lui Gandhi. Când separi popoare, oamenii trec de-o parte sau de cealaltă a baricadei. Pretutindeni domină teama și confuzia. Nu vreau să pățiți ceva.

Am încuviinţat din cap, dar nu înţelegeam tot ce spunea tata. Eram oare la voia unor conducători care nu reușeau să ajungă la o înţelegere? Pe cine vor asculta oamenii? Gândul mi-a fugit la Gandhi. Îl văzusem în multe fotografii din ziare — un om slab, ce poartă mereu dhoti* și o pereche de ochelari. După spusele tatei, este un om măreţ, care crede că India este un loc unde oamenii de toate religiile pot trăi împreună în deplină armonie. Când oamenii îl supărau cu certurile lor absurde, în loc să le riposteze sau să-i înfrunte, nu-și găsea liniștea până când nu se așternea din nou pacea printre semenii lui. Iar tata spunea că mulţi oameni îl ascultau. Dar bănuiesc că nu toată lumea.

Când aveam nouă ani, tata ne-a dus cu trenul la Bombay ca să-l vedem pe Gandhi. Îmi amintesc cât de mult a urât Amil călătoria cu trenul. Eu și Dadi am încercat să-i distragem atenţia cu tot felul de cântece, jocuri de cărţi și diverse gustări, ca să-l împiedicăm să sară de colo colo sau să vorbească cu ceilalţi pasageri. Tata își citea documentele și cărţile. Dar când am ajuns la destinaţie, după o călătorie lungă și obositoare, l-am zărit doar în treacăt, făcând cu mâna în depărtare, îmbrăcat într-un dhoti alb, înconjurat de sute de oameni veniţi din diverse sate. Mă întreb acum dacă totul nu a fost cumva doar rodul imaginaţiei mele. Oare Gandhi putea să îndrepte lucrurile? Oare chiar va trebui să plecăm? Amil a deschis gura ca să spună ceva, dar tata a ridicat mâna.

— Asta ar trebui să vă răspundă la întrebări, a spus el.

Și-a frecat apoi mâinile încă o dată, s-a ridicat de la masă și a plecat la spital. Dadi ne-a spus să rămânem pe loc, astfel că am făcut câteva operaţii simple de adunare la abac[1] până când, șuierând printre dinţi, cum îi era obiceiul, ne-a făcut semn să ieșim afară. Gândul că nu mă voi mai duce la școală îmi umplea sufletul de tristeţe. Îmi va fi dor de școală. Îmi place să mă aflu în preajma oamenilor, chiar dacă nu vreau să vorbesc cu ei. Îmi place să mi se dea lecţii și sarcini de îndeplinit, căci astfel îmi umplu timpul și îmi alung gândurile. Nu-mi place să mă gândesc la lucruri pe care nu le înţeleg.

Cu drag,
Nisha

31 iulie 1947

Dragă mamă,

Kazi se poartă diferit. M-a lăsat ieri să aleg lintea și să înmoi în apă niște fasole, dar când l-am întrebat

[1] Abac — instrument de calculat alcătuit dintr-un cadru cu vergele pe care se pot deplasa bile colorate. (N. red.)

dacă puteam să macin piperul, mi-a răspuns că o să-mi provoace o criză de strănut, cum s-a întâmplat ultima oară, și m-a sfătuit să petrec mai mult timp printre cărți, dacă tot nu mă mai duc la școală.

Ziua a trecut foarte încet dacă n-am mai fost la școală. Am senzația că e mereu duminică, o adevărată bucurie în mod normal. Acum însă lucrurile se târăgănează prea mult și ne-am săturat de atâta libertate. Am ieșit cu Amil afară după ce Dadi ne-a obligat să scriem de zece ori alfabetul, chiar dacă eu știu să-l scriu încă de la șase ani. Nu e însă la fel de ușor și pentru Amil. Pentru el, literele seamănă cu insectele și cu iarba bătută de vânt. Nu sunt statice. Se agită tot timpul în mintea lui. Iar el le scrie cum le vede în momentul respectiv. Mă uit pe caietul lui. Nu face o listă, ci pune fiecare literă pe hârtie, scriindu-le uneori corect, alteori de-a-ndoaselea, redând uneori doar o parte din literă sau înfățișându-le alteori cu fața în direcție opusă. Le împodobește cu șerpi încolăciți și scorpioni înfometați. E cel mai frumos lucru pe care l-am văzut vreodată, dar Dadi le privește șuierând nemulțumită printre dinți.

Sunt convinsă că acesta este motivul pentru care îți plăcea să pictezi, mamă. Pentru că vedeai lucruri pe care nimeni altcineva nu le vedea, la fel ca Amil. Mi-ar plăcea să semăn cu tine. Dar eu văd lucrurile exact așa cum sunt. Uneori, atât de clar, încât mă dor ochii.

Cu drag,
Nisha

1 august 1947

Dragă mamă,

Iată ce-am făcut astăzi: m-am trezit, am mâncat o chapati și un castron de iaurt și am ajutat-o pe Dadi să împăturească șervetele de in. Apoi m-a pus să scriu din nou alfabetul. I-am zis că pot să-l scriu și în somn, de sute de ori, de la coadă la cap. M-a bătut ușor pe mână și m-a îndemnat să mă duc să mă joc cu Amil, pe care însă nu-l zăream nicăieri. Dar nici că-mi păsa. Eram fericită că nu trebuia să mai petrec timpul cu Dadi.

L-am găsit pe Amil stând în grădină printre castraveți. Îi număra. Avem douăzeci și șapte de castraveți noi, mi-a spus el. A luat fiecare câte unul și l-a mâncat. Era cronțănitor, dulce și călduț de la soare. Acum mai avem douăzeci și cinci.

În timp ce mâncam, îl auzeam pe Amil mestecând. Urăsc zgomotul pe care îl fac oamenii atunci când mestecă, mai ales alimente cronțănitoare. Urăsc cum plescăie cu limba. Înghițitul e și mai rău. Mă gândesc cum alimentele mestecate trec încet prin gât, iar de acolo în stomac și-mi vine să urlu. Am mestecat mai tare, ca să nu-l mai aud. Apoi am intrat amândoi în casă, pentru că era îngrozitor de cald, și am tras un pui de somn. Dadi ne-a trezit puțin mai târziu și ne-a pus să măturăm. Amil a protestat și a fugit afară, fără ca Dadi să apuce să mai spună ceva. Se va ascunde,

probabil, în șopronul din grădină, unde va schița desene cu pietre ascuțite pe pereții din lemn. Dacă va fi să ne mutăm într-o bună zi, a spus el la un moment dat, ne vom lăsa povestea gravată pe pereți. Am crezut mereu că nu vom pleca niciodată, dar acum cine mai știe? Îmi imaginam cum un străin, un băiețel sau o fetiță, va descoperi desenele lui Amil și se va întreba ce reprezintă.

Mă duc uneori în șopron ca să descopăr ce-a adăugat. Și îi văd pe tata cu stetoscopul la gât și pe Kazi mestecând ceva într-o cratiță. O văd pe Dadi cosând. Sau pe mine și pe Amil stând într-o grădină. Sunt doar niște desene simple, niște schițe. Într-una dintre ele, par mai mare decât Amil, iar el mă privește cu bărbia ridicată. Oare atât de mic se simte? Dacă aș ști să desenez, l-aș înfățișa ca pe o ramură lungă de copac, înaltă și subțire, dar gata oricând să se rupă. Eu aș fi mică și m-aș ascunde ghemuită undeva la umbra sa.

Nu mă deranjează să mătur. Îmi place sunetul liniștitor al măturii pe podea. După ce-am terminat, m-am dus în bucătărie, m-am așezat pe un scăunel și l-am privit pe Kazi amestecând și tăind ingredientele pentru mâncare. Am adulmecat aerul. Mirosea a coriandru. A usturoi. Și a spanac. M-am îmbătat cu miresmele înțepătoare ale boabelor de năut ce se înmuiau într-un castron. Mi s-a făcut foame și am luat câteva ridichi pe care le-am văzut pe pervazul ferestrei. Le-am tăiat felii, am presărat boia și sos de lămâie pe ele și le-am băgat, rând pe rând, în gură, savurându-le gustul picant.

După ce-am terminat de mâncat, m-am ridicat de pe scaun. Ținându-și capul în jos, Kazi mi-a împins un castron cu linte ca s-o aleg.

— Ești supărat pe mine, Kazi? l-am întrebat în șoaptă.

Am descoperit că tonul șoptit al vocii atrage mai mult atenţia oamenilor decât un glas răsunător.

Și-a ridicat capul și m-a scrutat un moment. Apoi chipul i s-a îmblânzit.

— Nu, nici vorbă! Nu m-aș putea supăra niciodată pe cineva atât de dulce ca tine. Sunt supărat pe lumea întreagă, mi-a răspuns el.

Voiam să-l întreb de ce, dar m-am gândit că răspunsul lui ar putea să-mi dea dureri de cap. Am păstrat, așadar, tăcerea și am început să aleg lintea, având grijă ca nicio pietricică să nu se strecoare printre boabe și spălându-le apoi în apă. Am băgat o bobiţă în gură și am încercat s-o mestec, dar era să-mi rup dinţii.

La prânz, Kazi ne-a servit mâncarea mea preferată — sai bhaji* cu puri — și m-am lins pe degete de plăcere. Cred că a pregătit-o special pentru mine. Ca desert, ne-a oferit gulab jamun*, de parcă dădeam o petrecere.

Îmi amintesc vremurile când dădeam petreceri. Tata își invita la noi acasă fraţii, ce veneau însoţiţi de mătușile și de verișorii mei. Veneau și unii dintre vecinii noștri, iar tata fuma ţigări sau trăgea din pipă pe verandă, împreună cu ceilalţi bărbaţi. Femeile stăteau în sufragerie, unde beau ceai și le ofereau oaspeţilor samosa* și kebab*. Apoi începea adevăratul ospăţ cu mutton biryani* de oaie, dal,

curry, puri, paratha și pakora. Mâncam rareori carne, doar la ocazii speciale, cum erau petrecerile. Am salivat de poftă la gândul acestor bunătăți.

Tata dădea apoi drumul la patefon, iar noi, copiii, ieșeam afară și jucam crichet până când oboseam cu toții și ne întorceam în casă, unde ne întindeam istoviți pe podea. Cineva îmi băga ceva dulce în gură și mă trimitea la culcare. Zgomotele și râsetele continuau până târziu în noapte, așa că începeam să vorbesc cu verișorii mei fără să mai stau prea mult pe gânduri. Glasul mi se pierdea printre celelalte voci. Eul meu ascuns ieșea astfel la iveală.

Însă de când eu și Amil am crescut, tata nu mai dă petreceri. Nu știu de ce. Era mai fericit cândva. Sau poate eu și Amil eram mai fericiți. Nu știu care din variante este cea corectă.

În seara asta, în timp ce mâncam gulab jamun, îmi imaginam că eram la o petrecere. Îmi place să trag cât mai mult de timp, savurând îndelung siropul de trandafiri. L-am rugat apoi pe Amil să jucăm șah înainte de culcare.

Când tata a venit să ne sărute și să ne ureze noapte bună, i-am simțit pe buze aroma siropului de trandafiri. Și lui îi place acest lichid delicios. M-am întors pe o parte și l-am întrebat în șoaptă, la ureche:

— Când ne putem întoarce la școală, tată?

Amil s-a ridicat în capul oaselor și l-a țintuit cu privirea. Dar tata s-a mulțumit doar să mă mângâie pe cap, apoi a plecat. Eu nu pun prea multe întrebări, așa că ar

fi corect dacă mi-ar răspunde la cele câteva pe care i le pun. Ar trebui să fie mai recunoscător. Aș putea să-i pun câte o întrebare la fiecare cinci secunde, așa cum face Amil. Dar nici lui nu-i răspunde la multe dintre ele.

Cu drag,
Nisha

2 august 1947

Dragă mamă,

Astăzi jucam șah cu Amil când am auzit strigăte venind de afară. Răsunau în depărtare, așa că la început le-am ignorat. E ciudat cât de bine joacă șah Amil din moment ce abia reușește să scrie o propoziție. Asta îmi spune însă cât este de inteligent. Câștigă toate partidele, dar îmi place să-i țin piept. Într-o bună zi, voi câștiga și eu. Devin tot mai bună. Știu că Amil se simte prost pentru că iese mereu învingător. Îmi spune adesea: „Șah mat, îmi pare rău". Îi răspund că nu e nicio problemă. Mă bucur că e bun la șah și la desen, având în vedere că eu învăț mult mai bine la școală. Tata l-a învățat să joace pe când avea doar șase ani și apoi Amil mi-a împărtășit tainele jocului, căci tata nu mai avea

timp pentru partidele de șah. Cred că Amil a început să-l bată și pe el, iar tatei nu i-a plăcut asta.

În timp ce jucam, strigătele au devenit tot mai puternice. Nu înțelegeam încă ce spuneau. Când ne-am uitat pe fereastră, am văzut mai mulți bărbați urcând dealul cu torțe în mâini. Dadi, care cosea, s-a ridicat iute în picioare și, trăgându-ne de la geam, ne-a dus în bucătărie și ne-a împins în cămară. Stăteam printre conserve imense de orez și simțeam mirosul bețelor de scorțișoară aflate pe raftul de lângă mine. Kazi își terminase treaba și plecase acasă. Dadi ne-a spus printre dinți să stăm nemișcați. S-a dus apoi în sufragerie și a stins toate lămpile. S-a întors iute în cămară, abia trăgându-și sufletul, și ne-a împins într-un colț. Ne-a acoperit cu o față de masă veche și a început să se roage. Ne-am ghemuit pe jos, în timp ce ea făcea plecăciuni și se ruga în șoaptă, cerând ajutorul zeilor Brahma*, Vișnu* și Șiva*.

Cineva a bătut cu pumnii în ușa de la intrare. Am căutat pe întuneric mâna lui Amil și i-am strâns-o cu putere. Era rece și umedă ca solzii de pește. Am auzit din nou o lovitură, apoi ușa a cedat și oamenii au dat buzna în casă, răsturnând și aruncând tot ce întâlneau în cale: un vas, o lampă, masa. Mâna lui Amil părea și mai rece, dar i-o țineam în continuare strânsă într-a mea.

După un timp, zgomotele au încetat. Am așteptat mai multe minute chiar și după ce s-a așternut tăcerea. Apoi l-am auzit pe Kazi strigându-ne. Am răsuflat

ușurată, dând afară aerul pe care aveam senzația că îl ținusem în piept în tot acest timp. Ne-am ridicat în picioare și am ieșit din cămară. Kazi avea privirea răvășită și de pe față îi curgeau șuvițe de sânge subțiri ca picioarele unui păianjen. Am simțit că-mi venea să vomit și m-am sprijinit de perete ca să nu mă prăbușesc. Dadi s-a dus repede în bucătărie, de unde a luat un prosop curat, cu care i-a înfășurat strâns capul lui Kazi. N-am văzut-o niciodată mișcându-se atât de repede. Probabil că îl iubește pe Kazi la fel de mult ca și mine.

Eu și Amil am aprins niște lumânări și o lampă rămasă întreagă. Am ridicat masa și scaunele răsturnate, am adunat cioburile lămpilor sparte și am așezat cărțile înapoi pe raft. Am găsit vasul de lut al lui Kazi, pe care îl folosea mereu când tăia legumele sau frământa aluatul. Zăcea făcut bucăți pe podeaua din bucătărie. M-am așezat în genunchi lângă scaunul lui și i-am arătat, cu mâinile tremurânde, un ciob mare.

— Nu-i nimic, Nishi, mi-a spus el. O să luăm altul.

Am încuviințat din cap și m-am întors cu spatele, ca să nu-mi vadă lacrimile în timp ce strângeam bucățile sparte. Am strecurat un ciob mai mic în buzunar.

După ce ne-am terminat treaba, ne-am așezat împreună la masă, scoțând rareori vreun cuvânt. Nimeni nu s-a dus la culcare. Dadi continua să-i verifice rănile lui Kazi, deși nu mai sângerau. Tata a venit, în cele din urmă, acasă. Ne-a privit cum stăteam cu toții la masa din bucătărie, clipind de parcă ar fi văzut o fantomă.

Înainte să apuce să spună ceva, Dadi i-a povestit ce s-a întâmplat.

El a încuviinţat dând din cap, cu o expresie gravă pe chip și cu o privire obosită și lipsită de vlagă. S-a îndreptat spre Kazi și i-a examinat rana de la cap.

— Ai nevoie de câteva copci, a spus apoi, pe un ton calm. Amil, du-te și adu-mi trusa medicală!

Când Amil i-a adus trusa, tata i-a dezinfectat rana cu alcool. Kazi a făcut o grimasă de durere și a tras adânc aer în piept. Eu și Amil am privit cu gura căscată cum tata i-a făcut o injecţie ca să-i amorţească simţurile și a introdus apoi prin urechea acului un fir gros și negru. Când acul a străpuns pielea lui Kazi, stomacul mi s-a întors pe dos. Nu puteam să mă mai uit, dar Amil s-a apropiat câţiva pași și tata a început să-i explice ce făcea. Amil îl privea înfoiat ca un păun, dând mândru din cap și ascultând cu atenţie fiecare cuvânt. Îi place să-l privească pe tata cum își îndeplinește îndatoririle de doctor, dar eu nu suport să văd sânge și ace. Mi-am frecat fruntea ce-mi zvâcnea de durere exact în același loc în care se afla și rana lui Kazi.

— Nisha și Amil, e timpul să vă duceţi la culcare, a spus tata, terminându-și treaba și așezându-se pe fotoliul lui impunător. Trebuie să discut anumite lucruri cu bunica voastră.

Dadi s-a așezat și ea pe scaunul ei.

— Dar ce s-a întâmplat? a strigat Amil, trecându-și mâinile prin păr. Cine l-a rănit pe Kazi? Dacă ne-au

văzut și pe noi? Ne vor omorî pe toţi? Veneau după tine, tată?

— După mine? a repetat el, privindu-l pe Amil printre gene. Dar cu ce le-am greșit eu? Toată lumea a luat-o razna. Asta-i tot. Ar fi trebuit să trăim cel mai frumos moment din istorie. India va deveni în curând o ţară liberă. Și noi ce facem în schimb? Ce facem? a adăugat tata, clătinând din cap și păstrând apoi tăcerea.

Și-a frecat, istovit, ochii. Dadi și-a pus mâna pe umărul lui.

— Uneori, lumea pe care o cunoaștem se schimbă cu totul, a mai zis el, frecându-și în continuare ochii. Acesta este acum destinul nostru.

— Dar nu trebuie să vă faceţi griji, a spus și Dadi, stând lângă tata și vorbind mai tare decât de obicei. Noi o să vă ocrotim mereu.

Eu și Amil am încuviinţat dând din cap. Ce s-ar fi întâmplat oare dacă oamenii aceia ne-ar fi găsit în cămară? Nu mi-am făcut niciodată griji în privinţa siguranţei noastre. Pur și simplu, mă credeam în siguranță.

— Da, da, firește, a spus tata ridicându-și privirea, ușor relaxat. Vom găsi cumva o soluţie, a adăugat, după care ne-a trimis în camera noastră.

Eu și Amil ne-am așezat în patul lui, cu picioarele încrucișate, unul cu faţa spre celălalt, prea speriaţi ca să dormim. Teama pe care o simţeam părea incitantă, deși știam prea bine că nu era deloc așa.

— Ce-a vrut să spună tata cu „acesta este destinul nostru"? l-am întrebat eu.

— Probabil că toată lumea va fi prinsă, în cele din urmă, în luptă.

— Uneori, și noi doi ne mai batem, dar pe urmă ne împăcăm, i-am răspuns, cu speranţă în glas.

— Asta pentru că suntem fraţi. Nu ne avem decât unul pe altul.

Am luat cu mâna un fir desprins din cuvertura lui.

— Ce crezi că erau cei care ne-au atacat? a continuat el. Musulmani sau hinduși?

— Nu știu, i-am răspuns.

— Dacă erau musulmani, de ce l-au rănit pe Kazi? De partea cui suntem, la urma urmei?

— Trebuie să fim de partea cuiva? l-am întrebat eu.

— Cred că așa ar fi mai prudent. În felul ăsta, știi cine ţi-e dușman, a spus Amil, încrucișându-și braţele la piept.

— Dar dacă nu trecem de partea nimănui, atunci nu avem dușmani.

— Nu cred că merge așa, a răspuns Amil.

— Gandhi ar fi de aceeași părere cu mine, i-am spus. Și, oricum, am crezut că cele două tabere ar trebui să fim noi și englezii. De ce ne luptăm acum între noi?

Amil și-a înclinat capul într-o parte, adâncit în gânduri. Și eu voiam să aflu cine erau atacatorii noștri. Chiar de-aș ști răspunsul, oricum n-ar avea sens.

Eu, Amil, tata, Dadi și Kazi — atât. Asta e singura tabără de partea căreia mă aflu. Lumea pare atât de mică acum... Iar tu nu faci parte cu adevărat din ea, mamă. Prin scrisorile mele, încerc să te fac reală, dar nu știu dacă mă auzi. Aș vrea să-mi poți da un semn.

Cu drag,
Nisha

3 august 1947

Dragă mamă,

Astăzi, când m-am trezit, l-am găsit pe Kazi în bucătărie frământând aluat. Mi-a dat și mie o bucată și mi-am înfipt degetele în ea. Am observat că avea capul încă bandajat. Am frământat aluatul, dându-i forma unei mingii, apoi l-am întins din nou ca pe un cerc plat. Kazi fredona încet o melodie.

— Kazi, de ce se întâmplă toate astea? l-am întrebat cu glas șoptit. Am doisprezece ani acum și sunt pregătită să știu totul.

M-a privit fix și chipul i s-a luminat deodată, dăruindu-mi un zâmbet larg. Aproape că am putut să-i văd toți dinții galbeni.

— Iar eu am de patru ori vârsta ta și am senzaţia că nu știu nimic.

Am pus aluatul pe tejghea și am început să-l frământ neîncetat, ca să nu-mi mai aud gândurile. Kazi m-a prins de mâini și mi le-a strâns cu putere.

— Încetează, Nisha! O să te rănești.

Am fugit din bucătărie în camera mea și m-am ghemuit într-un colţ, cu genunchii strânși la piept. Speram să vină după mine. L-am așteptat... și l-am tot așteptat. Dacă avea să vină, însemna că mă iubește. Dar n-a venit și am vărsat lacrimi amare până la micul dejun.

Când m-am dus la masă, Kazi nu mai era acolo. L-am găsit, în schimb, pe tata, alături de Amil și de Dadi. Tata își ţinea ochii aţintiţi în farfurie, dându-ne astfel de înţeles să nu scoatem vreun cuvânt. Am mâncat cu toții în tăcere, apoi mi-am dus farfuria în bucătărie. Mai târziu, când am ieșit afară cu Amil, l-am văzut pe Kazi culegând legume în grădină. L-am luat pe Amil de mână și l-am tras după mine în spatele casei. L-am întrebat apoi de ce nu vrea Kazi să-mi spună ce se întâmplă.

— Aș vrea doar să știu cine l-a bătut și de ce, am spus eu.

— Am auzit că locuinţele unor musulmani au fost arse din temelii nu departe de aici. Poate că erau supăraţi, mi-a răspuns Amil, aplecându-se și smulgând iarbă.

— Așadar, o să ne dăm foc unii altora? l-am întrebat apoi.

— Nu știu, mi-a răspuns el, ridicând mâinile în aer și aruncând iarba.

Am privit amândoi cum cădea pe pământ.

M-am simţit cuprinsă de o mânie copleșitoare, cum nu mai simţisem vreodată. Să facă ce vor toţi nebunii ăia! Să vină și să ardă tot ce le stă în cale! Grădinile noastre, spitalul și tabloul tău, mamă, de parcă nici n-ar fi existat vreodată. Ne vom duce în altă parte, unde oamenii trăiesc fericiţi. Tot felul de oameni de toate religiile. Vom găsi un loc unde tata nu va mai fi plecat tot timpul de acasă, unde Dadi nu va mai scoate zgomote ciudate din dinţi, unde voi putea să mă duc în siguranţă la școală și unde voi putea să fac adevărate delicatese în bucătărie, alături de Kazi. Un loc unde ai putea fi în viaţă și unde m-ai duce la școală, ţinându-mă de mână, fără să-i pese cuiva că tu ești musulmană, iar tata hindus. Și, în inimile noastre, eu și Amil am fi de partea ambilor părinți. Am putea merge într-un loc unde Amil n-ar mai vedea cuvintele cu totul diferit, iar eu aș putea să vorbesc cu ușurinţă în faţa oamenilor și să-mi fac prieteni adevăraţi. Și, în timp ce totul s-ar preface în scrum în jurul nostru, n-am fi triști, căci ne-am afla într-un loc complet nou.

Cu drag,
Nisha

4 august 1947

Dragă mamă,

E miezul nopţii şi nu mai pot să adorm. Te-am visat în viaţă. Ai intrat în camera mea şi te-ai aşezat lângă mine în pat. Păreai atât de reală! Părul lung îţi cădea pe umeri şi purtai un salwar kameez* în nuanţe aurii şi de smarald. Te-am atins şi mi-ai zâmbit. Mi-ai spus că mă vei duce la steaua ta preferată, de unde vom privi apoi întreaga lume. M-ai ridicat spre cer şi am zburat împreună spre o lumină puternică. Dar n-am mai putut să văd nimic şi apoi ai dispărut. Înotam singură în lumină. Atunci m-am trezit, transpirată şi nedumerită. Acesta e felul tău de a mă vizita, nu-i aşa, mamă? Sunt foarte fericită, căci acum ştiu că mă auzi.

Cu drag,
Nisha

5 august 1947

Dragă mamă,

Astăzi a fost cea mai ciudată zi. Kazi a scos totul din cămară — vasele cu linte, cu mazăre uscată, cu orez, cu făină şi mirodenii. A scos şi toate ustensilele

de bucătărie, tigăile și castroanele. A șters rafturile cu niște cârpe înmuiate în apă și oţet. Apoi le-a aliniat pe toate, gata de plecare în orice clipă. Asta înseamnă oare că vom porni în curând la drum? Am simţit cum mi se clatină pământul sub picioare.

Tata s-a întors devreme acasă și a jucat șah cu noi, fără să mai pară supărat pentru că Amil câștiga de fiecare dată. Apoi ne-a citit mult timp din cartea cu povestiri inspirate din *Mahabharata*. Glasul lui răsuna diferit, mai strident și mai trist. Citea încet, fără să se oprească la sfârșitul propoziţiilor și frazelor.

— Ce i-a venit tatei să ne citească? a întrebat Amil când am rămas singuri în cameră.

Stăteam întinsă în pat, urmărind cu privirea crăpătura lungă și șerpuitoare din tavan. Am ridicat mâna și am urmat-o cu degetul prin aer. Tata nu ne-a citit niciodată vreo poveste. De fapt, în afară de profesorii de la școală care ne citeau din manuale, nimeni nu mi-a citit vreodată vreun rând dintr-o carte. Dadi obișnuia să ne cânte când eram mici și să ne spună povești pe care și le amintea din copilărie, dar nu ne-a citit niciodată dintr-o carte. Oare tata mi-a citit când eram mică și am uitat?

— Se simte singur, a spus Amil.

Poate că se simte singur. Poate că este și speriat. Și eu m-am simţit singură de multe ori. Dar n-am crezut că și adulţii se pot simţi așa. Tata stă toată ziua la spital, înconjurat de oameni. Dar când am auzit ce-a spus Amil, mi-am dat seama că nu există un cuvânt mai

potrivit pentru tata. Îi vedeam singurătatea în fiecare zi în ochii lipsiţi de expresie şi în umerii lăsaţi. Îmi părea rău pentru el. Poate că-i este dor de tine, mamă, poate că-ţi simte lipsa altfel decât mine. Îi e dor de vremurile petrecute împreună cu tine. Mie mi-e dor de vremurile pe care nu le-am trăit. Poate că-şi aminteşte parfumul ce plutea în casă în prezenţa ta, sunetul glasului tău şi imaginea ta în timp ce pictai tablouri. Poate că-şi aminteşte momentul venirii noastre pe lume, cu plânsetele, cu biberoanele şi degetele noastre micuţe — momentul plecării tale.

— Poate că o să ne mai citească, am spus eu.

— Poate, a răspuns Amil.

— Trebuie să mai exerseze. Citeşte groaznic, am adăugat.

— Da, aşa e, mi-a răspuns cu un licăr vesel în ochi.

Am chicotit amândoi, ţinându-ne mâinile la gură. Dintr-un motiv sau altul, eram încântaţi să descoperim ce groaznic citea tata. Oare şi el vede literele de-a-ndoaselea ca Amil? Nu, nu e posibil. Doar e doctor. Citeşte numeroase cărţi de medicină. Sper să ne mai citească şi nouă.

Cu drag,
Nisha

6 august 1947

Dragă mamă,

Am atâtea să-ţi spun! Sunt copleșită de toate și mi-e teamă că nu voi reuși să mai adorm în noaptea asta. Astăzi mi-am dorit să pot cânta. Kazi ne-a luat la piaţă și ne-a spus să rămânem în preajma lui. Eu nu prea mă duc la piaţă. Amil este cel care îl însoţește deseori pe Kazi, ceea ce m-a făcut mereu să mă întreb de ce femeile și fetele nu mai merg la piaţă. Este o experienţă cu adevărat minunată. Astăzi Kazi n-a vrut să ne lase singuri acasă, așa că l-am însoţit cu toţii, chiar și Dadi. Am rămas în preajmă, în timp ce el se plimba printre tejghele și cumpăra niște dovlecei galbeni, un sac de cartofi, o mână de mazăre, căci nu mai aveam deloc în grădină, o punguţă cu seminţe de chimion, câţiva căţei de usturoi, niște ghimber, rădăcină de turmeric și două bucăţi de zahăr alb candel pentru mine și Amil. Pentru că a luat cartofi și mazăre, mi-am dat seama că avea să facă samosa, un fel de mâncare pe care rareori îl mai face acum. Ascultam toate zgomotele din piaţă: glasurile vânzătorilor care-și anunţau preţurile, râsetele și plânsetele copiilor sau foșnetul mirodeniilor uscate, al boabelor de fasole și de orez turnate în pungi. Apoi am dat peste un grup de băieţi care cântau. Nu păreau mult mai mari decât mine, dar nu-i mai văzusem până atunci. Unul dintre ei cânta la

sitar*, altul la tabla*, iar cel de-al treilea la bansuri*. Cel cu tabla cânta și din glas.

Era un băiat zvelt, cu sprâncene dese și ochi negri, adânciți în orbite. Avea o voce clară și pătrunzătoare, ca undele reci ale unui pârâu. Oare cântau mereu în piață sau prezența lor acolo era pur și simplu întâmplătoare? Tot mai mulți oameni se strângeau în jurul lor ca să-i privească. Muzica se revărsa peste mulțimea de spectatori. Miresmele de alune caju prăjite și aromele de fructe carambola se împleteau într-un dans armonios cu notele muzicale. Cât mi-aș dori să cânt și eu așa, să umplu văzduhul cu glasul meu și să încânt urechile oamenilor cu o muzică atât de plăcută! Acordurile magice ale melodiilor ne făceau să credem că lucrurile erau din nou în regulă. Oare chiar așa era? I-am privit mult timp, agățându-mă cu disperare de speranța pe care mi-o dăruiau. După ce Kazi și-a terminat cumpărăturile, Amil și Dadi m-au luat cu greu din fața muzicanților amatori.

Acasă, l-am urmat pe Kazi în bucătărie, unde l-am tras de cămașă, ceea ce l-a făcut să se uite la mine. N-aveam chef de vorbă. Voiam să păstrez tăcerea, ca să mă gândesc în voie la muzica divină a băieților din piață. Mă temeam că fiecare cuvânt rostit mi-ar putea șterge amintirile. Kazi mi-a întins un castron. Mi-a spus câtă făină să torn în el și să frământ apoi aluatul. Mi-a arătat cum să fac cercuri, cum să le tai în jumătate și cum să le umplu cu câte o lingură de mazăre și cartofi. M-a învățat apoi cum să împăturesc aluatul

și cum să ung marginile cu apă înainte de a lipi colțurile. Fiecare samosa părea în mâna mea un animăluț cald și moale. Preparam împreună bucatele în tăcere — eu umplând cercuri din aluat, iar Kazi prăjindu-le până căpătau o nuanță de un auriu-închis.

— Tatăl tău dă o petrecere mâine, mi-a spus el. Ai grijă să-ți pregătești hainele cele bune! a adăugat, cu ochi surâzători.

Chipul îi era presărat cu broboane de sudoare și pete de ulei.

Glumea, nu-i așa? Petrecere? Credeam că spaima și tristețea aveau să ne învăluie viața de acum încolo. Cum să dăm petreceri? Trebuia să-i spun lui Amil. L-am găsit în grădină, îngropând de vii în pământ cărăbuși verzi.

— Ești rău, i-am spus.

— Reușesc să iasă la suprafață. Îmi place să-i privesc. Se străduiesc din greu.

— Dacă n-o fac, vor muri! am strigat.

— Dar nu se lasă cu una, cu două, mi-a răspuns Amil. Se luptă să supraviețuiască.

— Dăm o petrecere, i-am zis în cele din urmă, privind cum un cărăbuș își croia drum spre lumină.

Amil a început să țopăie de bucurie, vorbind fără încetare, cum face de obicei. Și-a dat el seama că asta avea să se întâmple, căci îl văzuse pe tata de dimineață arzând niște tămâie cu aromă de iasomie. Tata spune că întotdeauna trebuie să arzi niște tămâie înaintea unei petreceri.

L-am întrebat pe Amil care era motivul acelei petreceri cu totul neașteptate, dar n-a știut să-mi spună. Ne-am întors în fugă la bucătărie ca să-l întrebăm pe Kazi. Ne va explica tata când se va întoarce acasă, ne-a spus el. Ne-am așezat pe pragul din fața ușii ca niște câini stingheri și l-am așteptat pe tata. Eu citeam, iar Amil desena cărăbuși ce-și croiau drum din găurile subterane. Am auzit apoi pașii grei ai tatei pe aleea pietruită.

— Tată, tată! am strigat noi, alergând spre el. De ce dăm o petrecere?

Ne-a privit cu un zâmbet pe buze. Apoi mi-a mângâiat părul. Simţeam cum pielea mi se făcea de găină. Tata nu mă atinge niciodată, cu excepţia rarelor dăţi când mă sărută pe frunte, seara, înainte de culcare.

— Vreau să ne întâlnim cu prietenii și cu familia noastră. A trecut mult timp de când nu ne-am văzut! ne-a răspuns el.

Apoi s-a așezat pe un scaun din bucătărie. Și ne-a făcut semn să ne așezăm lângă el. Dadi s-a dus să facă ceai. El ne-a zâmbit. I-am zâmbit și noi. Ne-a întrebat cum a fost la școală. I-am răspuns că nu ne mai ducem la școală, pentru că nu ne-a mai lăsat.

— Da, firește. Ce caraghios sunt! a spus apoi, cu tristeţe pe chip. Plecăm în curând, a adăugat apoi, când Dadi i-a adus ceaiul.

Vestea nu m-a surprins. Văzusem semnele. Buza de jos a început să-mi tremure când mi-am dat seama ce

a spus. A luat o înghiţitură de ceai, iar noi am aşteptat în tăcere.

— Mulţi pleacă. Unii rămân, indiferent ce se va întâmpla. Dar eu vă am pe voi doi, a continuat, privindu-ne pe rând. Incidentul de zilele trecute m-a făcut să înţeleg că nu suntem în siguranţă. Situaţia se va înrăutăţi.

— De ce se bat oamenii, tată? l-a întrebat Amil.

Tata s-a rezemat de spătarul scaunului şi ne-a dezvăluit lucruri pe care nu ni le-a spus niciodată. Voi încerca să-mi amintesc fiecare cuvânt pe care ni l-a zis.

— Toată lumea crede că îşi protejează şi îşi apără rudele. Dar suntem cu toţii oameni, nu-i aşa? Nu v-am spus-o niciodată, dar căsătoria mea cu mama voastră a stârnit nemulţumirea multora, şi-a început el povestea, cu ochii mari şi îngrijoraţi.

Am înghiţit în sec. Încercam să nu mă mişc şi nici să clipesc. Mă temeam că până şi cel mai mic gest avea să pună capăt poveştii sale. Şi-a dres glasul şi şi-a îndreptat privirea undeva în depărtare. Am clipit, pentru că nu aveam cum să n-o fac. Şi atunci s-a aşternut tăcerea. Am crezut că am distrus totul clipind, dar a reluat firul povestirii. Amil stătea şi el încremenit.

— Familiile noastre n-au fost de acord să ne căsătorim, deoarece mama voastră era musulmană, iar eu sunt hindus. De aceea ne-am hotărât să ne mutăm aici, cât mai departe de rudele noastre. Şi să le lăsăm să se lupte singure cu propriile principii. Deşi aveam mulţi prieteni şi vecini musulmani, acest lucru nu mai are

nicio importanţă când vine vorba de căsătorie. Mulţi oameni gândesc aşa, dar eu nu. Dacă cineva vine la spital, încerc să-i vindec suferinţa, indiferent de statutul sau de religia sa. Când operez un trup uman, văd sânge, mușchi și oase, exact organele din care este alcătuit fiecare om, așa cum spune Gandhi. Jinnah și Nehru sunt oameni care nu au legătură cu religia, dar susţin separarea Indiei în două ţări diferite, tocmai din cauza religiei. Și ne conduc spre această divizare, spre această împărțire a Indiei, a spus tata, despicând aerul cu degetul. Membrii familiei mele nu înţelegeau cum era posibil să le întorc spatele tuturor fetelor hinduse pe care mi le propuneau ca soţii, a continuat apoi. Învăţam bine la școală. Aveam să devin doctor. Multe familii le ofereau părinţilor mei mâna fiicelor lor, dar ei își doreau să mă însor din dragoste. Am cunoscut-o pe mama voastră pentru că făceam parte dintr-o echipă de crichet, iar ea și prietenele ei se opreau să ne privească jucând în timp ce se întorceau de la școală. Era mai mică decât mine, avea doar optsprezece ani. Eu eram deja student la medicină și terminam cursurile devreme. Într-o zi, mi s-a părut că îmi zâmbește. Când mi-am ridicat privirea, nu mai zâmbea. Dar apoi am privit-o cu coada ochiului și i-am văzut surâsul fermecător. Odată, pe când pleca spre casă, s-a împiedicat și a scăpat cărţile pe jos. Nu m-am putut abţine. Am abandonat partida de crichet și i-am sărit în ajutor. Mi-a spus că o durea glezna, așa că am ajutat-o să-și ducă lucrurile acasă. Prietenele ei ne-au însoţit, căci nu

voiau s-o lase singură cu un bărbat necunoscut. Dar familia ei mi-a mulţumit. Păreau prietenoşi. A început apoi să urmărească în fiecare săptămână partidele noastre de crichet, iar eu o însoţeam acasă, împreună cu prietenele ei. Ele ne lăsau să mergem înaintea lor, ca să vorbim în tihnă. Şi aşa au trecut doi ani. Prietenii şi membrii familiei mele erau cu toţii supăraţi pe mine. Dar eu nu mă puteam abţine. Era diferită faţă de toate fetele pe care le cunoscusem. Era extraordinar de frumoasă, mai ales când zâmbea. Era tandră şi prietenoasă. Şi mă făcea să râd. Şi, în acelaşi timp, ştia cât de complexă era firea umană.

Eu şi Amil îl ascultam cu gurile căscate. Tata a tuşit puţin şi şi-a îndreptat privirea spre fereastră, dar a continuat să-şi spună povestea.

— Ne-am căsătorit şi am plecat din sat. La scurt timp după căsătoria noastră, părinţii mamei voastre şi tatăl meu au murit cu toţii în acelaşi an. Şi apoi, trei ani mai târziu...

S-a oprit câteva clipe, apoi a continuat:

— Dadi a venit să locuiască împreună cu noi. Iar fraţii mei s-au mutat şi ei mai aproape.

Nu prea înţelegeam ce voia să spună. Cum de n-am ştiut că părinţii tăi, ceilalţi bunici ai mei, au murit? Am crezut că locuiau foarte departe.

— Mama are fraţi sau surori? a întrebat Amil.

— Un frate şi o soră, a răspuns tata, după o scurtă şovăială.

Am rumegat îndelung vestea. Unchiul și mătușa pe care nu i-am cunoscut niciodată. Nu era prima oară când auzeam asta, dar am crezut că era doar rodul imaginației mele. Amândoi sunt o parte din tine, mamă. Cum de nu m-am gândit mai mult la ei?

— Sora mamei voastre n-a mai vorbit niciodată cu noi. S-a împotrivit cu înverșunare căsătoriei noastre. Locuiește cu familia ei într-un alt sat, mult mai departe de aici. Fratele mamei voastre a preluat casa familiei și afacerea cu mobilă.

— Și el s-a împotrivit căsătoriei voastre?

— Nu cred, a răspuns tata. Își trimiteau scrisori.

— De ce n-a venit niciodată în vizită? a întrebat Amil.

— Este o persoană foarte retrasă. Și poate că sora lui n-a fost de acord. Nu știu sigur. A trecut prea mult timp și am pierdut legătura.

— Dar cum e cu putință? Cum adică a trecut prea mult timp? a insistat Amil.

Mi-am mușcat buza. Chiar dacă îmi doream cu disperare să primim răspunsuri la toate aceste întrebări, voiam ca Amil să-și pună lacăt la gură. Dacă avea să-l irite pe tata, el nu avea să-și continue povestea.

— Se mai întâmplă și astfel de lucruri, a răspuns el, fluturându-și mâna prin aer. Trebuie să știți că sentimentele mele ne pot pune în pericol acum, a continuat apoi, coborând tonul glasului. Nu trebuie să vorbiți cu nimeni despre mama voastră.

— Dar dacă oamenii ar ști adevărul despre noi și despre mama noastră, poate că ar fi un lucru bun și n-ar mai trebui să ne aflăm de-o parte sau de alta a baricadei, a spus Amil.

Vorbea cu glas stins și încordat. Eu am rămas cu gura căscată. Nu-mi venea să-mi cred urechilor. Când eu am spus același lucru, Amil m-a sfătuit să nu mai vorbesc prostii.

— Nici vorbă! a ţipat tata. Nu înţelegeţi. V-ar putea ucide! Nu mai puteţi schimba acum atitudinea oamenilor. Tăcerea este singurul mod prin care puteţi scăpa cu viaţă. Când vom pleca în noua Indie, sper că lucrurile se vor îmbunătăți, a continuat tata, cu privirea aţintită în ceașca de ceai.

— Când plecăm, tată? a întrebat Amil.

— Nu știu sigur. În curând, dar deocamdată e suficient ce v-am spus. Vreau să-mi beau ceaiul liniștit, a adăugat apoi, strângând din buze și luând ceașca în mână.

Noua Indie. Tot ce simțisem cândva legat de un nou loc în care să locuim, frumos și liniștit, îmi părea deodată străin. Nu voiam să plec într-o nouă Indie. O voiam pe cea veche, care-mi era cămin. Lacrimile au început să-mi curgă pe obraji, dar m-am șters cu furie pe faţă și mi-am frecat ochii cu pumnii.

Ce se va întâmpla cu Kazi, mamă? Este singurul care mă privește cu ochi surâzători și tandri. Nimeni altcineva nu mă privește așa, nici măcar tata. Când tata se uită la noi, este mereu adâncit în gânduri. Ne

privește, dar nu ne vede. Amil este fratele meu geamăn. Când mă uit la el, parcă mă văd pe mine însămi. Dadi este mereu ocupată și șuieră printre dinți. Dacă mă asculți, trebuie să ne ajuți să-l luăm pe Kazi cu noi. Jinnah și Nehru nu ne pot despărți de el. Nu e corect.

Cu drag,
Nisha

7 august 1947

Dragă mamă,

Zac în pat, cu burta atât de plină, că trebuie să stau întinsă pe spate. Am atâtea să-ți spun, dar mi se închid ochii de somn. În seara asta luna nu și-a făcut apariția, dar am o lumânărică și câteva chibrituri pe care le ascund sub pernă, ca să pot vedea prin întuneric. Amil sforăie. Mereu adoarme repede, de îndată ce pune capul pe pernă. Eu nu. Eu adorm greu, chiar și într-o noapte ca asta, deși jurnalul mă ajută. După ce termin de scris, simt că mi-am descărcat sufletul și pot din nou să adorm și să nu mă mai uit la crăpăturile din tavan, punându-mi îngrijorată tot felul de întrebări. Ziua, îmi umplu timpul cu diverse, iar paginile mă

așteaptă răbdătoare. Îmi place să cred că ai grijă de gândurile mele până apuc să ţi le împărtășesc pe coala goală de hârtie. Mi-e foarte somn acum. O să-ţi scriu mai târziu. Noapte bună, mamă.

Cu drag,
Nisha

7 august 1947

Dragă mamă,

Am adormit câteva ore, dar m-am trezit speriată. Nu știu de ce. Gândurile mi-au fugit la petrecere, amenințând să mă bântuie fără încetare dacă nu ţi le voi împărtăși. Amil doarme bușteau, doar un cutremur l-ar mai putea trezi din somn. Aș vrea să dorm și eu așa.

Petrecerea a fost frumoasă. Cred că ai fi fost tare mândră de tata! N-o voi uita niciodată. Am pregătit atâtea bunătăţi, încât am putea să dăm și mâine altă petrecere — orez, diverse reţete de curry, dal, kebab, paratha, samosa, fructe de mango murate, gulab jamun și rasmalai*. Era atâta treabă de făcut, încât Dadi nu s-a mai supărat că am stat toată ziua în bucătărie ca să-l ajut pe Kazi. Am pregătit singură sai bhaji. M-a

lăsat să macin cu mojarul și pisălogul lui seminţele de chimion, coriandrul și ghimberul. Am închegat laptele și am înfășurat bucăţile de brânză în pânze din tifon pentru rasmalai. Am făcut raita[1] cu castraveţi din grădină și am turnat-o în boluri. Am tăiat ceapă, strângând un băţ între dinţi ca să nu plâng.

Aveam degetele galbene de la turmeric când m-am îmbrăcat cu cel mai frumos salwar kameez pe care îl aveam și nici n-am încercat măcar să le mai curăţ. Tunica are un model în nuanţe de verde și roz-închis și se asortează cu o pereche de șalvari roz, cu dungă aurie. Nu l-am mai purtat de un an, dar încă îmi vine bine. Costumul are și o dupatta* din șifon roz, cu ciucuri aurii, pe care o pot înfășura de jur împrejurul gâtului sau cu care îmi pot acoperi capul. M-am privit mult timp în oglinda de la baie. Am crezut mereu că semăn mai mult cu tata, iar Amil — cu tine, dar astăzi te-am recunoscut în trăsăturile chipului meu și în zâmbetul din colţul gurii. Am chiar și o strungăreaţă între cei doi dinţi din faţă, cum aveai și tu. Oare de ce n-am observat asta mai de mult? Mi-am dat apoi la ochi cu puţin rimel de la Dadi, ca să-i fac să semene mai mult cu ai tăi, sperând că tata nu avea să observe. Dacă m-a văzut, n-a spus nimic, căci era mult prea ocupat. Multe fete se dau cu rimel, dar tata e foarte strict în privinţa asta. Cred că uită uneori că sunt fată.

[1] Garnitură pe bază de iaurt (N. tr.)

Nu l-am văzut niciodată pe tata agitându-se atât de mult prin casă cum a făcut-o astăzi. A fost cât se poate de ciudat. A aranjat mobila și a șters praful. A gustat din toate preparatele ca să vadă dacă erau bine condimentate. A scos, nu știu de unde, un preșuleț roșu cu albastru și l-a pus în fața ușii de la intrare. L-a rugat apoi pe Amil să mătură podelele și să spele geamurile. Amil nu s-a văitat. Tata a aranjat până și lumânările în cameră și a ars tămâie.

Când totul a fost gata, ne-am așezat în pragul ușii ca să-i întâmpinăm pe oaspeți, care au început să vină rând pe rând, cu zâmbetul pe buze și brațele pline de flori și dulciuri, purtând cele mai frumoase veșminte și răspândind în aer parfum de trandafiri. Au venit foarte mulți oameni: vecini, unchi, mătuși, veri, doctorul Ahmed și familia lui.

„Ce faci, draga mea? Ia te uită cât ai crescut! Ce frumoasă te-ai făcut! Cum te descurci la școală? Mănânci suficient?" mă bombardau mătușile cu întrebări la care nici nu apucam să răspund. Mă mulțumeam doar să zâmbesc, lăsând cuvintele să treacă pe lângă mine, ceea ce nu părea să le supere. Mă sărutau cu buzele lor umede, lăsându-mi pe obraji urme de ruj, pe care le ștergeam dezgustată, fără să mă vadă. Oare cum o fi să dai glas unor cuvinte la care nici măcar nu te gândești? Să rostești replici fără să apuci nici măcar să respiri?

Când a sosit, doctorul Ahmed ne-a dăruit, mie și lui Amil, două monede mici de aur. Ni le-a pus în

palmă și ne-a urat numai bine. Ochii lui păreau umezi. Mi-am lăsat iute privirea în pământ și, împreunându-mi mâinile, am făcut o plecăciune. La fel a făcut și Amil, apoi i-am mulţumit într-un glas și am fugit în camera noastră ca să ascundem monedele.

Ne-am trezit în scurt timp înconjuraţi de verii noștri și de copiii vecinilor, care ne-au rugat să-i ducem afară ca să joace crichet. Băieţii au jucat o partidă, în timp ce fetele au adunat flori de prin împrejurimi și au împletit ghirlande. Ne duceam pe rând înăuntru ca să mâncăm sau să bem câte ceva, apoi ieșeam din nou afară, luând uneori cu noi câte un șervet plin cu gustări. De fiecare dată când intram în casă, îl vedeam pe tata stând pe podea, înconjurat de bărbaţi, vorbind, râzând, mâncând și fumând. M-am întrebat atunci, cum am făcut-o și la piaţă, cum era cu putinţă să înotăm în ape tulburi, când oamenii din cartierul nostru se distrau atât de bine la petreceri. Kazi stătea numai în bucătărie, venind doar rareori ca să mai umple un bol cu mâncare. Mi-am vârât capul înăuntru, dar m-a alungat iute.

La un moment dat, m-am trezit printre mătușile mele în timp ce mâncam o samosa. O ronţăiam încet, savurându-i coaja crocantă, acoperită cu sosul chutney, verde și picant. Una dintre mătuși mi-a spus că trebuie să mănânc mai mult, ca să mă îngraș. Alta m-a ciupit cu tandreţe de obraz. Dar, în general, vorbeau numai între ele despre florile caracteristice acestei perioade a anului, despre femeile care deveniseră de curând

mămici și despre cele care se măritaseră. Nimeni nu vorbea despre schimbările din jurul nostru. M-am uitat în ochii lor strălucitori, în timp ce discutau, gesticulând cu braţele pline de brăţări, și m-am întrebat ce gândeau cu adevărat.

Afară, Amil juca crichet, la fel de prost ca de obicei, neputând, cu braţele-i firave, nici să prindă, nici să arunce mingea, dar era doar un meci amical, nu o partidă serioasă. Noi, fetele, ne-am pus la gât ghirlandele din flori. Am râs cu poftă când ne-am luat de mâini și am început o horă. Simţindu-mă ușor ameţită de la dans, cu obrajii încinși și îmbujoraţi și stomacul plin de samosa, i-am mărturisit în șoaptă verișoarei Malli, care mă ţinea cu braţul de umăr:

— O să-mi fie dor de tine când vom pleca. Dar poate că vom locui tot în apropiere.

— Unde veţi pleca? m-a întrebat, încetând dansul.

Toate celelalte fete s-au oprit și ele, scrutându-mă cu privirea. Asta mi se întâmplă de obicei când deschid gura să vorbesc — exact efectul opus celui dorit. Amil trebuie să ridice glasul și să repete de mai multe ori ce-a spus ca să atragă atenţia oamenilor.

— În noua Indie, am murmurat eu.

— La ce te referi? m-a întrebat, cu spaimă în ochi.

Credeam că toată lumea știe mai multe lucruri decât mine. Am dezvăluit oare vreun secret teribil? Mi-am șters fruntea de sudoare și am ridicat din umeri. Malli aștepta să continui, dar n-am mai putut. Parcă aveam buzele lipite. Mă simţeam foarte obosită

și fără vlagă. Malli și-a înclinat capul într-o parte. Iar curajul meu de a vorbi se stingea ca flacăra unei lumânări.

— Spune-mi! m-a rugat cu glas șoptit.

Dar nu mai avea nicio importanţă cât de încet vorbea.

— Spune-mi! a insistat apoi, cu glas mai tare.

— Nu știi? a intervenit deodată Sabeen. Toţi hindușii și sikhii trebuie să plece. Noi rămânem, a explicat ea, cât se poate de simplu.

Le-a privit apoi pe celelalte fete, dar nimeni n-a mai rostit vreun cuvânt.

Malli părea gata să izbucnească în plâns și a luat-o la fugă spre casă, strigând-o pe mama ei. Eu am rămas încremenită. Fetele m-au scrutat câteva clipe, așteptând să mai spun ceva, dar cum eu păstram tăcerea, s-au prins în horă și au început din nou să danseze, fără aceeași energie însă. M-am hotărât să intru în casă. Poate ceva dulce avea să mă ajute să mă simt mai bine.

Când am intrat, am văzut-o pe Malli stând într-un colţ lângă mătușa Deepu. Aceasta încerca s-o liniștească, mângâind-o pe spate. Amândouă păreau supărate. Apoi l-am văzut pe tata stând de vorbă cu unchiul Rupesh și cu unchiul Raj. Discutau exaltați, mișcându-și braţele. Unchiul Rupesh l-a îmbrăţișat apoi pe tata și s-a îndreptat spre colţul unde stăteau Malli și mama ei. Ele s-au ridicat în picioare și, luându-și la revedere de la ceilalţi oaspeţi, nu și de la mine, au ieșit pe ușă. A plecat apoi și unchiul Raj, împreună cu familia

lui. Poate că nu m-au văzut sau n-au vrut să mă vadă. Era ultima oară când aveam să-i mai văd?

Când au plecat, magia s-a spulberat parcă deodată. O spaimă îngrozitoare punea tot mai mult stăpânire pe mine, de parcă totul se întâmpla numai din vina mea și trebuia să readuc magia. Voiam să reiau petrecerea de la început.

Mă întrebam ce le spunea tata oamenilor, dar nu îndrăzneam să fac niciun pas mai aproape. Oaspeţii care plecau îl îmbrăţișau cu toţii. Când a venit și rândul doctorului Ahmed, el și tata s-au ţinut strâns în braţe câteva minute bune, vorbind în șoaptă și încuviinţând din cap. După ce prietenul lui a plecat, tata a rămas tăcut în prag, ștergându-și ochii. Plângea oare? N-aș putea să spun. Apoi s-a întors și m-a văzut ascunzându-mă pe lângă bucătărie. Mi-a făcut semn cu mâna să mă duc la ușă. M-am supus fără tragere de inimă. Luându-și la revedere, ultimii noștri oaspeţi ne-au îmbrăţișat, unul câte unul, pe mine, pe tata, pe Dadi și pe Amil, până când au început să mă doară umerii. Ghirlanda din flori mi s-a strivit la gât. Mulţi dintre ei îmi șopteau la ureche: „ai grijă de tine" și „să fii puternică". Deși am știut de la bun început că era o petrecere de adio, simţeam cum adevărul se lăsa greu pe umerii mei, ca un sac de cărbuni.

După ce au plecat cu toţii acasă, eu și Amil ne-am întins în paturile noastre, cufundaţi în tăcere.

— I-am spus lui Malli că plecăm, dar vestea a luat-o prin surprindere. Credeam că toată lumea știe asta, am murmurat eu în întunericul parfumat.

Aromele de mirodenii și de tămâie se împleteau încă în aer cu diverse esențe de parfum.

— Și eu credeam la fel, a răspuns Amil.

— Cred că am distrus petrecerea cu mărturisirea mea.

— Era deja distrusă, a spus Amil.

Cuvintele lui răsunau lent și greoi.

— Cum adică? l-am întrebat.

— Nu știu. Totul părea trist de la bun început.

— Serios? N-am avut senzaţia asta.

Amil nu mi-a mai răspuns și a închis ochii. Când l-am auzit respirând adânc și ritmic, m-am ridicat din pat și am ieșit afară în vârful degetelor. Inima îmi bătea puternic în piept. Nu aveam voie să ies din cameră după ora de culcare. Îi auzeam mereu pe tata și pe Dadi, uneori chiar și pe Kazi, foindu-se de colo colo prin casă, și asta mă alina. Dar în seara asta simţeam nevoia să vorbesc cu cineva. Am tras cu ochiul pe după colţ și l-am văzut pe tata stând singur la masă, în faţa unei cești de ceai, cu privirea aţintită în gol. Am făcut câţiva pași, oprindu-mă apoi lângă el.

— Nu pot să dorm, i-am spus.

A păstrat un timp tăcerea, privindu-mă printre gene.

— Nici eu, mi-a răspuns în cele din urmă, lovind ușor masa cu mâna. Du-te și ia-ţi niște lapte cald!

M-am dus în bucătărie, răsuflând ușurată. Am aprins plita și am încălzit niște lapte, în care am presărat

câteva seminţe de cardamom. L-am turnat apoi, aburind, într-o ceaşcă de ceai și m-am întors la masă. Am stat amândoi tăcuți.

— Ţi-a plăcut petrecerea? m-a întrebat tata, în cele din urmă.

Am încuviinţat dând din cap.

— Îmi pare rău că i-am spus lui Malli despre plecarea noastră, am adăugat apoi, trăgând adânc aer în piept.

Tata m-a privit fix, luând o înghiţitură de ceai.

— E timpul ca Malli să afle ce se petrece. Și tu, și Malli sunteţi destul de mari acum ca să înţelegeţi.

Am dat din cap, mamă, dar nu înţeleg cu adevărat ce se întâmplă. Una e să înţelegi faptele, și alta să înţelegi de ce faptele devin fapte. Am mai stat puțin cu tata. Mi se părea ciudat să fiu singură cu el și am realizat că rareori se întâmpla asta. I-am studiat chipul — nasul mare, obrajii rotunzi, ridurile de pe frunte și ochii copleșiți de gânduri. Nu mi-l imaginam în postura unui copil jucăuș și lipsit de griji. Părea să se fi născut adult, tată și doctor.

Dar un lucru chiar îl înţelegeam. Amintirile vieţii petrecute aici, în Mirpur Khas, nu se vor împleti niciodată cu amintirile vieţii pe care o voi petrece într-o nouă Indie. Copilăria mea va fi mereu despărțită de o linie, ce va marca universul de dinainte și cel ce va urma.

Cu drag,
Nisha

8 august 1947

Dragă mamă,

Este a doua zi după petrecere, dar parcă nimic nu s-a schimbat. Tata s-a dus la muncă. Eu și Amil ne-am tot învârtit, încercând să ne umplem timpul cumva. Eu l-am ajutat pe Kazi să gătească. Dadi ne pune uneori să măturăm, să spălăm vase, să împăturim câte ceva sau să punem alte lucruri la locul lor. După ce ne terminăm treaba, ieșim afară și stăm pe o pătură în grădină, unde desenăm și citim. Am citit câteva dintre cărţile de medicină ale tatei. E încântat de asta, îmi dau prea bine seama. Se oprește lângă mine ca să vadă ce citesc, apoi dă mulţumit din cap și se îndepărtează. Poate că-și imaginează că, într-o bună zi, voi fi doctoriţă, chiar dacă urăsc sângele, mirosurile urâte și organele interne ale corpului uman.

Vreau doar să aflu ce gândesc oamenii. Poate, dacă voi reuși să aflu cum funcţionează organismul uman și voi cunoaște cum arată fiecare părticică din corp, voi înţelege mai multe lucruri. Studiez inima, ventriculele, arterele, oasele, coloana vertebrală, ficatul, rinichii, splina, plămânii și sângele care ne curge prin vene. Studiez creierul, o încrengătură foarte ciudată, care deține toate secretele noastre. Creierul este cel care mă face uneori să tac și care pe Amil îl face să vadă literele în cele mai ciudate moduri? Creierul

este cel care-i face pe oameni să iubească și să urască? Sau inima?

Cu drag,
Nisha

15 august 1947

Dragă mamă,

Lucrurile au început să se precipite. Îmi cer iertare pentru că nu ţi-am scris de șase zile. Ultimele câteva zile au devenit parcă una singură. Toată lumea face bagaje; Dadi încearcă să-și ascundă lacrimile, iar tata ne oferă explicaţii riguroase. Amil aleargă de la tata la Dadi sau la Kazi, punându-le numeroase întrebări. Eu păstrez tăcerea. Cuvintele mele n-ar putea schimba nimic. Tata ne spune că schimbarea va aduce atât lucruri bune, cât și lucruri rele. La miezul nopţii, în timp ce dormeam, India s-a eliberat de sub ocupația britanică. Și tot atunci s-a născut o ţară nouă: Pakistanul. Locul unde trăiesc nu se mai numește India.

Nu știu încă ce înseamnă eliberarea de sub ocupaţia britanică. Tata susţine că englezii conduc India de aproape 200 de ani. Dar nu am nimic în comun cu ei. Nu semăn cu copiii lor, ale căror fotografii le-am văzut

în cărţi sau ziare. Ei au pielea deschisă la culoare. Și poartă haine cu totul diferite. Știu că tata bea ceai englezesc și mănâncă biscuţi englezești. Știu că, în faţa spitalului din Mirpur Khas, stă mereu de pază un soldat britanic. Știu că avem piese de mobilier britanice, precum scaunele capitonate din lemn din sufragerie sau masa ovală din bucătărie, dar și vase din porţelan. Mai știu că englezii nu vor mai fi stăpânii noștri și presupun că poporul indian nu e încântat să primească ordine de la britanici. Oare tata va bea de acum un alt fel de ceai? Soldatul din faţa spitalului va pleca? Va trebui să le dăm înapoi scaunele și masa?

Pakistanul este al musulmanilor și toţi ceilalţi trebuie să plece în India, care nu se mai află aici. Mă întrebam dacă hindușii aveau de gând să rămână. Amil i-a pus tatei exact aceeași întrebare, iar el i-a răspuns că n-ar fi deloc prudent s-o facă, deoarece luptele se vor înteţi. Toţi ceilalți care nu sunt musulmani din Mirpur Khas trebuie să plece, în timp ce musulmanii din noua Indie vor trebui să vină aici. A fost o decizie de grup, susţine tata, luată de lordul Mountbatten în numele britanicilor, de Nehru în numele hindușilor și de Jinnah în numele musulmanilor. Cu toţii au acceptat împărțirea. Amil l-a întrebat dacă și Gandhi făcuse parte din acel grup de decizie. Gandhi vrea o Indie unită, i-a răspuns tata, căci suntem cu toţii indieni, indiferent de religia fiecăruia. Dar acest lucru nu mai are nicio importanţă acum, spune tata. Deciziile au fost luate, iar noi trebuie să ne descurcăm cum putem și să plecăm în mod pașnic.

Așadar, pământul pe care calc acum nu mai poartă numele India. Iar Kazi trebuie să rămână într-un loc, pe când noi trebuie să plecăm în căutarea unui alt cămin. Mai există oare vreo fetiţă musulmană care trebuie să-și părăsească locuința ca să plece într-o altă ţară ce nu mai poartă nici măcar numele India? Oare și ea se simte la fel de confuză și de speriată?

O întrebare îmi bântuie gândurile fără încetare. Mi-e teamă s-o rostesc cu glas tare, mi-e teamă chiar și să o scriu. Nu vreau să mă gândesc la răspuns, dar creionul meu simte nevoia să scrie asta: Dacă ai mai fi astăzi în viaţă, ar trebui să te lăsăm aici pentru că ești musulmană? Ne-ar fi separat și pe noi, mamă? Nu mă interesează răspunsul. Am luat ființă din trupul tău. Vom fi mereu o parte din tine, iar aici va fi mereu căminul meu, chiar dacă va purta alt nume.

Cu drag,
Nisha

16 august 1947

Dragă mamă,

Am văzut ziarul de pe biroul tatei. Paginile sunt pline de fotografii cu oameni care sărbătoresc separarea

ţării în două state diferite: India și Pakistan. Dar mie nu mi se pare un motiv de sărbătoare, căci sunt două părți ale aceleiași ţări. Titlurile de pe primele pagini spuneau: „Nașterea libertăţii Indiei", „Naţiunea se trezește la o nouă viaţă" și „Entuziasm frenetic la Bombay". Dar nu toate nașterile sunt fericite. A mea și a lui Amil n-a fost deloc așa. Nașterea noastră a însemnat moartea ta. Probabil că ziua în care am venit pe lume a fost îngrozitoare pentru tata. Oare ne-a iubit atunci? Oare nu-i este greu să ne iubească și acum? Este la fel ca întâmplările din India: o nouă ţară se naște, dar locul căminului meu piere.

Nimeni nu sărbătorește libertatea în casa noastră. Trebuie să-mi fac bagajele. Și să las aici toate cărţile. Ca și multe alte lucruri: covoarele, mesele, biblioteca, biroul tatei și majoritatea ustensilelor de bucătărie, cu excepţia câtorva oale, cratiţe și niște mâncare uscată. Vom lăsa totul în urmă. L-am auzit pe tata spunându-i lui Dadi că ţara geme de revolte și că, dacă nu vom pleca în curând, am putea fi uciși sau duși într-o tabără de refugiaţi. Cine ar face așa ceva? Vecinii noștri? Copiii cu care am fost colegi de școală? Negustorii din piaţă? Pacienţii pe care tata i-a tratat la spital? Învăţătorul meu? Doctorul Ahmed? Tata spune că acum oamenii se ucid între ei: hinduși, musulmani, sikhi. Vina este a tuturor. Atunci când separi oamenii în grupuri, încep să creadă că un grup e mai bun decât altul. Gândul îmi zboară la cărţile de medicină ale tatei și la

faptul că suntem cu toţii alcătuiți din aceleași organe, oase și sânge, indiferent de religia noastră.

M-am dus în camera mea ca să-mi strâng lucrurile. Amil terminase deja. Și-a împachetat doar creioanele, blocul de desen și câteva haine. Avem voie să ne luăm doar câte un bagaj. Mâine vom lua trenul spre graniţă și, de acolo, vom porni cu alt tren spre Jodhpur*, noul nostru cămin. Vom ajunge la gară cu o căruţă, ne-a spus tata. Mi-am împachetat hainele, trei creioane de scris, jurnalul și toate bijuteriile tale, pe care le ţin într-un săculeţ din mătase pentru condimente. Tata mi-a atras atenţia să nu le mai port, căci oamenii ar putea încerca să mi le ia. Am pus în săculeţ și moneda de aur pe care mi-a dăruit-o doctorul Ahmed. Am luat și un pumn de pământ din grădină, ca să am mereu cu mine o fărâmă din tărâmul pe care ai pășit cândva, o părticică din India mea.

Cu drag,
Nisha

17 august 1947

Dragă mamă,

E clar. Kazi nu vine mâine cu noi, ne-a spus azi tata. Am tot păstrat speranţa că vom găsi o cale, dar tata

spune că e prea primejdios, iar Kazi nu vrea să ne pună în pericol. N-ar putea să spună că e hindus și să poarte hainele tatei?

În seara asta am luat o cină frugală, din paratha și dal, de vreme ce majoritatea lucrurilor se aflau în bagaje sau le dăruiserăm altora. Kazi a făcut una dintre mâncărurile mele preferate: dal de linte roșie, cu boabe de muștar, ce-mi trosnesc acum printre dinți. În timp ce o pregătea, stăteam pe scăunelul din lemn, legănându-mi picioarele prin aer. Nu voiam să-l ajut, nu în seara asta. Am bătut în tejghea ca să-l fac să se uite la mine, căci nu știam dacă puteam să-i rostesc numele cu glas tare.

Și-a ridicat privirea în timp ce zdrobea chimionul cu mojarul.

— Ce e, Nishi? m-a întrebat el.

Mi-am aţintit privirea în podea și mi-am mușcat buza cu putere.

— Trebuie să vii cu noi, am murmurat cu glas frânt.

Lacrimile au început să-mi curgă pe obraji. Mi le-am șters repede.

— Nu-i nimic, Nishi. Și eu am plâns, mi-a spus apoi, dându-mi un prosop mic de bucătărie.

L-am privit uluită.

— Da, am plâns, dar v-aș pune în pericol dacă aș pleca împreună cu voi. Oamenii cred că ieșind la luptă și-i apără pe-ai lor, dar e vorba numai despre frică, a continuat el.

— Dar cum și-ar da ei seama dacă ai purta hainele tatei și ai spune că ești hindus? l-am întrebat, de data asta cu glas mai puternic.

— Oamenii reușesc cumva să afle aceste lucruri. Ar trebui să-mi schimb numele. Și aș avea nevoie de acte false. E mult prea periculos.

— Așadar, nu vrei să vii cu noi pentru că ţi-e frică, am spus, fără să stau prea mult pe gânduri.

— Ar trebui să vorbești mai mult, Nishi. Ești un copil inteligent. Poate că ți se întâmplă asta din cauză că ai petrecut foarte multă vreme ascultând, în loc să vorbești.

Simţeam cum obrajii îmi iau foc.

— Da, mi-e frică. Dar mai mult pentru voi decât pentru mine. Dacă vi s-ar întâmpla ceva din cauza mea, mi-ar fi cu neputinţă să mai trăiesc cu povara asta pe suflet.

Mi-am strâns mâinile în pumni, încercând cu greu să-mi stăpânesc lacrimile. Kazi a continuat, spunându-mi că urma să aibă grijă de casă, în speranţa că, poate, într-o bună zi ne vom întoarce. A turnat apoi pudra de chimion într-un bol mic, evitându-mi privirea. A spălat mojarul și pisălogul și le-a uscat. Eu îl urmăream în tăcere, simţindu-mi gâtul uscat și iritat. Mi-a oferit apoi vasul de măcinat mirodenii, rugându-mă să-l iau cu mine.

Am clătinat din cap. Dacă îl acceptam, însemna să-mi iau cu adevărat rămas-bun. Nu puteam să-l pierd pe Kazi. Nu voiam s-o fac.

Mi-a înfășurat mâinile de jur împrejurul mojarului și mi-a spus să mă gândesc la el ori de câte ori îl voi folosi.

— Nu uita ce te-am învățat. Arta pregătirii bucatelor îi aduce mereu pe oameni laolaltă.

Mi-am plimbat degetele pe marmura fină și albă a vasului, ce căpătase în interior o nuanță aurie din cauza tuturor mirodeniilor măcinate. L-am pus pe tejghea și am clătinat din cap. Îmi tremura tot corpul. Kazi l-a împins din nou spre mine.

— Chiar dacă nu-l iei cu tine, eu tot va trebui să rămân și tu tot vei fi nevoită să pleci, a continuat apoi. Nu schimbă cu nimic situația.

L-am luat și am fugit din bucătărie. L-am înfășurat strâns într-un șal și l-am îndesat printre lucrurile din bagaj, ca să nu-l vadă tata, căci nu m-ar fi lăsat să iau un lucru atât de greu.

Am luat masa în tăcere și apoi, în timp ce Kazi strângea vasele, Amil s-a dus la el și l-a îmbrățișat cu putere. Tata privea scena cu ochii în lacrimi. Apoi i-a spus lui Amil să plece. Eu n-am putut să-l îmbrățișez pe Kazi. Eram mult prea tristă. M-am ridicat în picioare și m-am dus după Amil, care fugise în grădină. Stătea la capătul brazdei de spanac și rupea frunzele lujerilor, îndesându-le apoi în gură.

— Cine o să mănânce tot spanacul ăsta? Kazi nu va reuși de unul singur, a spus el.

Am rămas tăcuți ceva timp. Soarele începuse să apună. Auzeam foșnetul păsărilor, al insectelor și al

altor vieţuitoare, care fie se duceau la culcare, fie se trezeau din somn.

— Crezi că îl vom mai vedea vreodată pe Kazi? a întrebat Amil.

Nu voiam să-i răspund în niciun fel. Mi-era teamă că nu îl vom mai vedea. Dar acest lucru ar fi sinonim cu moartea lui, nu-i așa?

— Mie nici nu-mi vine să cred că plecăm, i-am răspuns, în cele din urmă. Am senzaţia că o părăsim și pe mama, am adăugat apoi, în șoaptă. Pentru că a stat în casa asta. Nu o vom mai găsi în noul nostru cămin.

— Nu e nici aici, indiferent ce prostii ţi-ai băgat în cap.

— Nu spun prostii! am țipat mânioasă, făcându-l să tresară.

Apoi am început din nou să plâng, iar Amil și-a aţintit privirea în altă parte. S-a ridicat iute în picioare și a luat-o la fugă spre casă. Probabil că l-am speriat. Mă simţeam rușinată și singură. Dacă ai fi aici, mamă, m-ai lua în braţe și mi-ai șterge lacrimile? M-ai iubi mai mult decât toţi ceilalţi?

Amil s-a întors în fugă și mi-a dat o batistă. Am răsuflat ușurată. I-am mulţumit, încântată că nu mă lăsase complet singură. Am luat batista și mi-am șters nasul și ochii, simţindu-mă puțin mai liniștită.

— N-am cunoscut-o niciodată. Ce rost are să ne gândim la ea? a întrebat apoi.

Am încuviinţat din cap. Nu mă deranjează felul lui de a gândi. Poate că te iubește în adâncul sufletului său,

dar mie îmi surâde ideea că ești numai a mea. Am senzația că te cunosc, căci mă cunosc pe mine însămi, iar eu sunt o parte din tine, pentru că tu m-ai născut. O să te port cu mine, în paginile jurnalului meu, în săculeţul cu bijuterii și în pumnul de pământ luat din India.

— Și eu mă gândesc uneori.

— La mama?

— Da, puţin. E atât de frumoasă în fotografie! Sunt convins că era cu totul diferită, mi-a răspuns, oprindu-se deodată.

— Cum adică? l-am întrebat.

Dar știam răspunsul. Diferită faţă de tata. Vezi, mamă, că te iubește? Doar că îi este greu s-o spună în cuvinte. Oare și Amil vede lucrurile la fel ca mine? El se mișcă și vorbește mai mult decât mine, descătușându-și sufletul, pentru ca gândurile să nu-i rămână prizoniere, așa cum rămân ale mele. Îmi doresc uneori să fiu Amil. E ciudat să-ţi dorești să fii băiat, mamă? Mi se pare mult mai ușor. Dar poate că tata nu m-ar mai iubi atât de mult.

Amil s-a așezat lângă mine, rezemându-se de umărul meu. Îi simţeam căldura trupului mereu agitat. Acum însă stătea nemișcat, în timp ce priveam împreună din grădină, pentru ultima oară, apusul soarelui.

Cu drag,
Nisha

18 august 1947

Dragă mamă,

Îţi împărtășesc gândurile numai la lumina lunii, sub plasa de ţânţari, așa că va trebui să mă ierţi dacă scrisul ţi se pare neglijent. Abia văd ce scriu pe hârtie, dar am un talent aparte. Pot să scriu fără să văd. Am încercat să plecăm azi de dimineaţă. Soarele nici nu se ivise încă pe cer. Kazi a rămas la el acasă. Aseară, înainte de culcare, a venit să-și ia încă o dată rămas-bun de la noi și ne-a spus că a doua zi, când aveam să plecăm, avea să rămână în căsuţa lui, ca să nu ne pună în pericol.

— Până când ne va fi dat să ne vedem din nou, ne-a spus și ne-a îmbrăţișat pe amândoi.

Nu puteam să plâng. Mă simţeam ca o frunză uscată, plutind în vânt, întrebându-mă unde voi poposi. Am încuviinţat doar din cap și m-am îndepărtat ușor. Simțeam că, dacă mi-aș fi luat rămas-bun, nu aveam să ne mai vedem vreodată.

Amil l-a desenat o dată pe Kazi în bucătărie, cu un prosop pe umăr, tăind legume. Kazi arăta foarte serios în desen, ţinându-și ochii întredeschiși și buzele lipite. Am scotocit prin mormanul de desene pe care Amil le ţine în colţul camerei noastre, încercând să-l găsesc pe cel al lui Kazi, dar n-am reușit.

Dadi ne-a trezit încet și ne-a dat apoi să mâncăm niște iaurt cu roti*, făcută cu o zi înainte. Nimeni nu

scotea vreun sunet. Știam cumva cu toţii că trebuia să păstrăm tăcerea, ca și când cuvintele rostite cu glas tare în aerul fragil ar fi putut sparge ceva. Poți afla multe despre o persoană privindu-i fața — felul cum se uită la tine, cum încuviinţează din cap, strânge din buze ori își întoarce capul într-o parte. Foarte multe lucruri se pot exprima fără cuvinte.

Ne-am adunat lucrurile, vorbind doar din priviri, dând din cap, ridicând din umeri sau arătând ceva cu degetul. Eu și Amil ne-am luat fiecare bagajul. Duceam în spate saci de dormit, legați de raniţe[1]. Tata încărcase tot ce putuse în căruţa cu coviltir: lucrurile lui Dadi, hainele lui, doi saci de dormit, o plasă de ţânţari, trusa medicală, câteva cărţi, mâncare și urcioare cu apă, câteva oale, cratiţe și căni și unul dintre tablourile tale făcut sul. Tata nu ni l-a arătat, dar eu le cunosc pe toate, după mărime. Și cred că l-a luat pe cel care-mi place cel mai mult — un tablou înfăţișând o mână ce ţine un ou. M-am întrebat mereu dacă ai pictat mâna cuiva sau doar ţi-ai imaginat-o. Pare mâna unei femei. A lui Dadi? Sau a ta? Și de ce ţine un ou? Când l-am văzut în căruţă, am fost extrem de fericită. Trebuia să luăm mai multe dintre lucrurile tale. Eu am bijuteriile tale. Am pumnul de pământ luat de acasă și jurnalul acesta.

[1] Raniță — sac din pânză, din piele sau material plastic, purtat în spate (sau pe un umăr) de militari, de vânători, de turiști etc. și care servește la transportarea comodă a alimentelor și a altor lucruri necesare la drum; rucsac. (N. red.)

Plănuiam să ajungem la tren cu căruța și, ca să nu ne vadă nimeni, trebuia să plecăm înainte de ivirea zorilor. Tata aflase că, atunci când voiau să plece, oamenii se confruntau adesea cu revoltele semenilor lor. Unchiul Raj și unchiul Rupesh au plecat cu trenul în urmă cu câteva zile și se află acum de cealaltă parte a graniței. Ne vor căuta un loc unde să locuim, așa că, atunci când vom ajunge acolo, vom avea și o casă. Tata susține că suntem extrem de norocoși, căci mulți oameni vor rătăci pe străzi fără adăpost deasupra capului.

Cei de la spital l-au rugat pe tata să le rămână alături mai mult decât și-ar fi dorit el, până la sosirea unui alt doctor. Un medic musulman îi va lua locul și va lucra împreună cu doctorul Ahmed. Se va muta în casa noastră. Oare Kazi îi va găti și lui de acum înainte? Nu voiam să mă gândesc la asta. „Sper să salveze mai multe vieți decât am făcut-o eu", a fost singurul lucru pe care l-a spus tata când s-a întors pentru ultima dată de la spital. S-a retras apoi în camera lui, de unde n-a mai ieșit toată seara.

Îmi țineam ranița cât mai aproape de mine, căci nu voiam ca tata sau Dadi să descopere cât de grea era din cauza mojarului și a pisălogului. Ieri, când ne strângeam lucrurile, tata l-a obligat pe Amil să ia cu el cartea cu povestirile inspirate din *Mahabharata*, doar câteva desene și numai două creioane. Amil era furios pentru că trebuia să ia cartea și să lase desenele, dar tata i-a spus că nu mai era cazul să vocifereze ca un copil răsfățat, căci acum era bărbat în toată firea. Amil

a încetat să mai țipe și a înghițit în sec. A clătinat din cap și s-a îndepărtat. S-a dus în camera noastră și și-a strâns toate desenele într-un teanc. Le-a luat apoi cu el în bucătărie și l-a rugat pe Kazi să le ardă în sobă. Nu voia să le lase celor care aveau să vină în urma noastră.

Kazi le-a așezat prudent pe masă și i-a promis lui Amil că va avea grijă de ele. Dacă avea să plece la rândul său, avea să le ia cu el.

— Nu, a spus Amil. Acum sunt bărbat în toată firea, a adăugat, luând desenele și aruncându-le în focul din sobă.

A fost atât de iute, încât Kazi nu l-a putut opri. Apoi a fugit afară. Am rămas încremenită, cu ochii ațintiți la Kazi. Simțeam cum lacrimile amenințau să-mi curgă din nou, dar le-am șters repede cu mâna și m-am apropiat de sobă. Vedeam cum toate desenele lui Amil se prefăceau în scrum. Și Kazi le privea. M-a cuprins cu brațul în timp ce ne uitam la flăcări.

— O să deseneze altele. O să facă alte desene când veți fi din nou la voi acasă, mi-a spus el, încercând să mă facă să mă simt mai bine, dar, dintr-un motiv sau altul, aveam senzația că cineva mi-a înfipt un cuțit în inimă.

— Amil, de ce-ai făcut asta? l-am întrebat, ceva mai târziu, în timp ce stătea pe podea, împăturind și despăturind o foaie albă de hârtie.

— Oricum ar fi pierit în foc, așa că am preferat să le ard eu.

— Dar Kazi a spus că va avea grijă de ele. Nu le-ar fi ars nimeni.

— N-avem de unde să știm asta, a răspuns Amil, clătinând mânios din cap. Poate că vor da foc casei până la temelie, a continuat, în șoaptă.

— Nu se va întâmpla așa ceva, am protestat eu. Vine o altă familie aici.

— Mai bine i-ar da foc, mi-a spus Amil, cu ochi mânioși și întunecați.

— Doar nu vorbești serios, i-am răspuns.

Dar știam că vorbea cât se poate de serios.

Se legăna pe loc, continuând să împăturească și să despăturească foaia de hârtie. Am stat un timp cu el, privindu-l cum o mototolea mânios. I-am luat din mână bucata de hârtie boțită. Nu s-a împotrivit.

— Hai să stăm cu Kazi! a spus deodată, ridicându-se iute în picioare.

Îmi dădeam prea bine seama că încerca să-și ascundă sentimentele. Nu voia să se lase pradă mâniei. Îmi plăcea că-și dorea să fie mereu vesel. Refuz uneori să-mi alung supărările, de parcă n-ar mai fi la fel de importante dacă aș face asta, dar Amil nu seamănă cu mine. Când ne certăm, este mereu primul care-și cere iertare și primul care-mi întinde mâna să ne împăcăm. Dar, în ultimele zile, i-am văzut deseori mânia din ochi.

Nu știam dacă îmi doream să stau cu Kazi, dar l-am urmat. Am rămas toți trei împreună în timp ce Kazi împacheta lucrurile din bucătărie și ne făcea pachete cu mâncare. Ne-a dat să ronțăim felii de ridichi și ardei cât timp și-a văzut de treabă. Apoi am început să-l

ajutăm și noi, curățând cratițe și legând la gură pungi de orez și linte, pe care Kazi fie le împacheta pentru noi, fie avea să le ia acasă la el. Mă simțeam mai bine dacă făceam ceva. Dacă lucram în bucătărie, îmi puteam imagina că nimic din toate astea nu se întâmpla. Pregăteam masa, ca de obicei. Oare dacă îmi imaginam lucrurile cu mai multă ardoare, fanteziile mele puteau deveni realitate?

Astfel, azi de dimineață, în timp ce ne strecuram în aerul răcoros de afară și încărcam ultimele lucruri în căruță, am auzit pașii cuiva venind în fugă spre noi. Cred că am fost prima care i-a auzit, căci mi-am ridicat privirea în direcția lor și apoi toți ceilalți mi-au urmat exemplul. Scârțâitul sandalelor pe pietriș părea tot mai apropiat și mai puternic. Tata ne-a împins pe toți trei înapoi în casă.

— Intrați! ne-a spus el cu glas șoptit și aspru, împingându-ne de la spate. Ascundeți-vă în cămară!

Dadi ne-a apucat de braț și ne-a tras după ea în casă. Cineva venea după noi.

Ne-am ghemuit din nou în cămară, încercând să ne ținem răsuflarea. Era mai goală acum. Dadi mișca ușor din buze, murmurând rugăciuni. Auzeam glasuri înăbușite de bărbați, dar nu păreau nici mânioase, nici înspăimântate. Mă temeam să nu-i facă cineva rău tatei, dar vocile șoptite pe care le auzeam îmi sugerau că vorbea cu un alt bărbat, ce-mi părea cunoscut, dar pe care nu reușeam să-l identific. Poate că cineva îi spunea că

nu trebuia să plecăm, că decizia noastră era o greșeală imensă.

Simţeam pe umărul meu răsuflarea caldă a lui Dadi. Amil m-a luat de mână. Era rece și uscată. A mea era fierbinte și transpirată. Am așteptat mult timp în tăcere.

Cineva a deschis deodată ușa cămării, scăldându-ne privirile înspăimântate și nedumerite în lumina primelor raze de soare.

— Nu putem să plecăm astăzi, ne-a spus tata.

Am răsuflat ușurată. Însemna oare că nu va mai trebui să plecăm deloc? O fărâmă de speranţă mi se strecura în suflet.

— De ce? a întrebat Dadi.

— Vărul Nikhil a venit să ne spună că se întâmplă lucruri îngrozitoare în unele trenuri care încearcă să treacă graniţa. Ei s-au hotărât să mai rămână. Dar noi nu putem să mai stăm.

— Ce lucruri îngrozitoare? a întrebat Amil, cu mânie și curiozitate în voce.

Și eu voiam să știu, mamă. Voiam să aflu ceva atât de groaznic, încât s-o iau la fugă fără să mai privesc înapoi.

— V-am zis deja că sunt uciși oameni, a răspuns tata cu indiferenţă în glas, de parcă ne-ar fi spus să ne ducem la culcare.

N-a spus însă despre cine era vorba și nici unde și cum se întâmplau astfel de lucruri.

Dadi a început să rostească rugăciuni, de data asta cu voce tare. Stăteam cu toţii ghemuiţi în cămară.

— Mamă! a ţipat tata la ea.

Dadi a pus capăt rugăciunilor, strângând liniștită din buze.

— Ce-o să facem? a întrebat apoi. Sunt cel puţin o sută șaizeci de kilometri până la graniţă.

— O să plecăm mâine pe jos. Acum s-a luminat deja, i-a răspuns tata. Va trebui să mai stăm aici o zi. Pe drum, ne putem opri la unchiul Rashid. O să trimit pe cineva să-i dea de veste. E cam pe la jumătatea drumului.

— Rashid! a exclamat Dadi.

— Unchiul Rashid? a întrebat Amil, iar ochii mi s-au luminat deodată.

I-am mai auzit numele, cu mult timp în urmă. Cred că e fratele tău, mamă. Sper ca tata să-i răspundă lui Amil.

— Sst! ne-a redus el la tăcere. Trebuie să ascultaţi cu atenţie tot ce vă spun acum. Diseară o să dormim la Kazi, ca să lăsăm impresia că am plecat deja. Revoltele sunt tot mai aproape.

— Dar... a zis Amil.

Însă tata l-a oprit, ridicând mâna.

— Gata, Amil! a spus apoi cu glas aspru.

Mi s-au pleoștit umerii. M-am simţit apoi copleșită de vinovăţie, cum mă simt mereu când îmi doresc ca Amil să-l sâcâie pe tata cu întrebările lui. Voiam să aflu dacă aveam dreptate în privinţa unchiului Rashid. Am intrat doar rareori în căsuţa lui Kazi. Se ducea acolo doar ca să doarmă și să petreacă zilele libere de duminică. Nu aveam voie să-l deranjăm atunci. S-a întâmplat însă de câteva ori ca eu și Amil, plictisiţi de moarte,

să nu-l ascultăm pe tata și să-i facem o vizită lui Kazi. Odată, acum un an, Amil a găsit o roșie ciudată în grădină. Părea formată din trei roșii lipite laolaltă.

— Hai să i-o arătăm lui Kazi! a spus el, legănând-o deasupra capului.

— Nu se poate, i-am răspuns, luându-i-o din mână ca să n-o scape și să se crape.

Voiam să știu ce gust are o asemenea roșie.

— Întotdeauna respecţi regulile, mi-a zis Amil, încrucișându-și braţele.

— Iar tu n-o faci niciodată, i-am răspuns eu. De aceea îl necăjești pe tata.

Mi-am regretat imediat vorbele. Dar nu acesta era motivul pentru care tata se supăra pe Amil. Ci pentru că nu înţelegea de ce Amil avea note atât de mici la școală și se temea că nu avea să ajungă niciodată doctor.

Dar Amil nu s-a supărat pe mine. Doar a oftat.

— De ce nu le vorbești și celorlalţi așa? Mă lași pe mine să încalc toate regulile. Îţi place așa.

Nu știam ce să-i răspund. Mi-a smuls apoi roșia din mână și a luat-o la fugă spre căsuţa lui Kazi, înainte să pot reacționa în vreun fel. M-am luat, uluită, după el, întrebându-mă dacă îmi plăcea într-adevăr această stare. Dar cred că și lui îi plăcea. Eu aveam sentimente pe care el nu le putea trăi, iar Amil zicea lucruri pe care eu nu le puteam spune nimănui, cu excepţia lui.

Kazi nu ne-a lăsat să stăm prea mult, ne-a acceptat cadoul și ne-a trimis acasă. Nu știu cum își petrece

timpul în zilele lungi de duminică. Mi se închid ochii, mamă. Îţi voi termina povestea când voi putea.

Cu drag,
Nisha

19 august 1947

Dragă mamă,

Căsuţa lui Kazi are două camere: o sufragerie cu o bucătărioară și mobilată cu o măsuţă și două scaune în mijloc și un dormitor cu un pat, un covoraș, un scaun într-un colţ și un birou micuţ. Peretele sufrageriei este împodobit cu o tapiserie mică și cam asta e tot ce pot spune despre ea.

Ieri am stat toată ziua în dormitor, într-o liniște deplină, citind, desenând și sperând că nu avea să vină nimeni să ne facă rău. Casa noastră era pustie și întunecată. Nu mai aveam căruţa, așa că urma să luăm cu noi doar ce puteam căra în spate. Trebuia să lăsăm tabloul tău în grija lui Kazi. Tata își făcea griji din cauza apei. Dadi spunea că e prea grea de cărat și că nu simte nevoia să bea prea mult. Tata ne-a obligat să luăm oricum lucruri în plus.

Stăteam pe podea, cu spatele rezemat de pereți. Eu și Amil ne aflam într-o parte a camerei, iar tata și Dadi în cealaltă parte. Mi se părea ciudat că nu aveam voie să vorbim. Dintr-odată, nu-mi doream decât să vorbesc. Oare asta își doresc toți copiii normali? Voiam să-l întreb pe tata cum se simțea la gândul că avea să-și abandoneze casa și spitalul. Voiam să-l întreb dacă îi era teamă. Și dacă ne vom mai întoarce vreodată. Vorbeam din când în când în șoaptă cu Amil, dar tata și-a dus degetul la gură, făcându-ne semn să tăcem, astfel că nimeni n-a mai scos niciun sunet mai bine de vreo oră. Cuvintele îmi ardeau pe buze. „Oare oamenii chiar ne-ar auzi vorbind?" m-am întrebat în gând. Dar n-am îndrăznit să-l supăr pe tata.

Speram în continuare că nu vom pleca. Ci doar că vom dormi câteva zile în căsuța lui Kazi și ne vom întoarce apoi acasă la noi. Speranța mă ajuta să trec mai ușor peste orele chinuitoare de așteptare. Kazi stătea de pază afară. Îmi doream foarte mult să stau și eu cu el.

El și tata au făcut un plan. Kazi avea să bată de trei ori la ușă dacă simțea vreun pericol, iar noi urma să sărim pe geam și să ne adăpostim în șopronul din spatele căsuței sale. Îmi era greu să-mi imaginez cum aveau să sară pe fereastră tata și Dadi. Gândul acesta m-a făcut să zâmbesc, deși știam prea bine că nu trebuia să râd de lucruri atât de serioase.

Din când în când, la interval de câteva ore, Dadi ne dădea să mâncăm linte cu roti și câteva ridichi, urmate de câte o felie de mango. Îmi păstram feliile de mango

într-un șervet din pânză, ca să le mănânc pe toate odată înainte de culcare. De fiecare dată când mâncam câte o felie, mă simţeam fericită pe moment. Cu cât erau mai multe felii, cu atât fericirea dura mai mult. Când mi-am pregătit rogojina pentru culcare, simţeam încă în gură sucul dulce de mango.

— A fost cea mai lungă zi din viaţa mea, mi-a șoptit Amil la ureche.

Am dat ferm din cap și m-am rezemat de umărul lui osos. Dadi stătea cu picioarele încrucișate și murmura rugăciuni. Tata făcea exerciţii fizice. Dacă mie tăcerea îmi părea o povară, pentru Amil era un adevărat calvar.

Am încercat să citesc, dar mi-era cu neputinţă să mă concentrez asupra cărţii. Așteptam șansa să vorbesc cu Kazi. Stăteam, de asemenea, cu urechile ciulite, încercând să surprind zgomote de pași, scrâșnetul pantofilor pe pietriș, ţipete tot mai apropiate sau trosnetul unei torţe. Dar și semnalele de alarmă ale lui Kazi. Mă gândeam și la tine, mamă. Cât și la tabloul tău, cu mâna ce ţine un ou. Poate că l-ai pictat pe când ne purtai în pântec, iar vântul îţi răvășea părul prin ferestrele deschise ale casei. Poate că, atunci când l-ai pictat, erai mai fericită decât ai fost sau vei fi vreodată.

Am pornit la drum când soarele începea să se iverească printre nori. Amil mă privea nervos, mușcându-și buza.

— Totul o să fie bine, a spus Dadi mângâindu-ne mâinile. Tatăl vostru o să ne ducă dincolo.

Dar eu nu voiam să merg dincolo. Cuvântul acesta îmi amintea de tărâmul morţilor. Al oamenilor pe care tata nu i-a putut salva în spital. De tine, mamă. Tu ești dincolo. Noi suntem încă aici.

— Unde e Kazi? a întrebat Amil în șoaptă când am ieșit afară.

— Și-a luat deja rămas-bun. Cred că este de ajuns, i-a răspuns tata cu glas răgușit.

Am pornit apoi pe drumul prăfuit, trecând prin faţa casei noastre. N-am putut să o privesc fățiș, ci doar cu coada ochiului. Voiam să-i văd chipul lui Kazi pentru ultima oară. Era oare supărat pe mine pentru că nu mi-am luat rămas-bun de la el cum se cuvine? Eu m-aș fi supărat. Ce fraieră am fost crezând că voi avea altă șansă! Am strâns raniţa în braţe, simţind printre degete mojarul și pisălogul. Era tot ce aveam de la el. Am plâns în tăcere, fără să scot vreun sunet. Numai umerii îmi tremurau. Apoi mi-am înghițit lacrimile.

N-am luat-o prin oraș. Era prea periculos. Am străbătut câmpuri sălbatice cu ierburi înţepătoare, până am ajuns pe un drum ce ducea spre deșert. Vedeam oameni care se îndreptau fie în direcţie opusă, fie urmau aceeași cale ca noi. Unii mergeau în căruţe trase de boi, pline până la refuz. Alţii călăreau pe cămile. Căram puţine lucruri faţă de ceilalţi drumeţi, cu excepţia apei. Fiecare dintre noi ducea câte un urcior mare cu apă, ce-avea să ne ajungă câteva zile, până reușeam să le umplem din nou. Tata căra două urcioare.

Înainte de a porni la drum, tata ne-a spus să mergem cu capul în jos și să nu vorbim cu nimeni, indiferent despre cine ar fi vorba. Dadi nu se dezlipea de lângă mine. M-a sfătuit să mă înfășor cât mai bine cu șalul, căci eram mare acum și nu trebuia să am încredere în oameni necunoscuți. Nu i-am mărturisit asta lui Dadi, dar am încredere doar în patru oameni pe lumea asta: tata, Dadi, Amil și Kazi. Și în tine, mamă, am încredere.

Am senzația că suntem personajele unei povești acum. Am auzit astfel de povești, despre oameni care și-au părăsit casele, fugind din calea războiului doar cu hainele de pe ei și câteva bucate în rănițe. Asta facem și noi acum, chiar dacă nu suntem în război. Dar parcă am trăi un război. Pășesc cu greu, de parcă picioarele refuză să atingă pământul, de parcă trupul nu ar fi al meu. Am fost nevoiți să lăsăm acasă tabla și piesele de șah. Am lăsat-o și pe Dee, vechea mea păpușă. O primisem în dar de la mătușa Deepu pe când aveam doi ani, așa că am botezat-o Dee în amintirea ei. Pe drum, gândul mi-a fugit la Dee, la sariul* ei ponosit, în nuanțe aurii și portocalii, și la buzele ei micuțe, vopsite în roșu. Avea chiar și niște cerculești aurii în urechi și o bijuterie verde pe frunte ca bindi*. Mi-era atât de dor de ea, încât am simțit cum mi se strângea inima în piept, chiar dacă nu m-am mai jucat cu Dee de când aveam zece ani. Stătea lângă mine, în camera noastră, ca să vegheze

asupra mea și a lui Amil. Acum va ajunge, probabil, în grija altei fetițe care o va găsi.

Am mers toată ziua, cu raniţele în spate. Mergeam încet din cauza lui Dadi, care se mișca lent și greoi. Tata ne-a spus că trebuia să străbatem cel puţin șaisprezece kilometri pe zi, poate și mai mult, dacă ne era cu putinţă, în patru ore. Dar cu popasuri vom face cinci sau șase ore. Astăzi am mers șapte ore, poposind deseori pe drum, așa că am străbătut, probabil, douăzeci și patru de kilometri. Ne-a mai spus că aveam voie să bem apă doar din oră în oră, regulă greu de respectat, dar am reușit să mă supun, sorbind doar câteva picături când ne zicea s-o facem. L-am văzut pe Amil bând pe furiș, dar nu l-am dat de gol.

În seara asta, tata ne-a găsit un adăpost lângă o stâncă mare din apropierea unui pâlc de arbuști. Seamănă cu o peșteră. Nu vrea să stăm alături de celelalte familii care s-au oprit în preajmă ca să petreacă noaptea. Îi place intimitatea. Acasă nu primeam prea multe vizite. Cred că singurul lui prieten apropiat era doctorul Ahmed. Îi plăceau petrecerile, dar când se întorcea acasă de la spital voia să se bucure de puţină liniște. Cred că-i place mai mult să-i îngrijească pe oameni decât să stea în compania lor.

Ne-am lăsat jos raniţele, iar tata ne-a rugat să-l ajutăm să facă focul, ca să ţinem la distanţă animalele și insectele. Am pornit cu Amil în căutarea vreascurilor și frunzelor uscate. Tata le-a așezat apoi pe toate grămadă, punând vreascurile deasupra frunzelor uscate, și

a aprins focul. Priveam cum flăcările mistuiau frunzele, cuprinzând apoi vreascurile. Nu reușesc să-mi desprind ochii de la flacăra dogoritoare. De ce mi se pare atât de fermecătoare?

Când focul s-a înteţit, ne-am încălzit mâncarea — roti și dal. Aveam doar o cratiţă la noi. Și provizii de roti, dal, nuci, fructe uscate, mazăre, linte și orez.

— Tată, a spus Amil așezându-se pe jos și ronţăind dintr-o roti uscată, asta e toată mâncarea pe care o avem? Și dacă rămânem fără apă? a întrebat apoi, arătând cu mâna spre raniţa tatei.

— Beţi cu multă grijă! Câte o înghiţitură la fiecare oră. Vom găsi apoi un izvor de unde să ne umplem din nou urcioarele.

— Dar dacă... a început Amil.

Tata și-a dus însă degetul la buze.

— Câte o înghiţitură la fiecare oră, a repetat el. Vom găsi apoi alte surse de apă.

— În mijlocul pustietăţii? a insistat Amil, arătând împrejurimile cu mâna.

Tata l-a străfulgerat cu privirea, în timp ce flacăra focului îi dansa în ochi. Amil a închis gura în cele din urmă, scormonind tăciunii încinși. Înainte de a ne culca, ne-am uitat de jur împrejur după scorpioni. Ne-am adăpostit cu toții sub pânza mare contra țânțarilor. Trebuia să ne ţinem lucrurile, urcioarele cu apă și proviziile de mâncare cât mai aproape de noi, îndesate în raniţe, ca să nu cadă pradă oamenilor sau animalelor. Am stat un timp în jurul focului, iar Dadi ne-a cântat,

spulberând tăcerea nopţii cu glasul ei ascuţit. Amil a făcut cu un băţ câteva desene pe nisip. Nu voiam să-mi scot jurnalul în faţa tuturor, dar scrisul a devenit acum un obicei, o necesitate care mă cuprinde mereu odată cu lăsarea nopţii. Fiindcă se lăsa întunericul, am simțit tot mai intens nevoia de a scrie. Am scos atunci din raniţă jurnalul și creionul. Tata mă privea stăruitor. M-am întins pe jos și am început să scriu.

— Ce e ăsta, Nisha? m-a întrebat el.

— Jurnalul meu, i-am răspuns cu glas stins.

— Jurnalul tău? a repetat, cu o expresie gravă pe chip.

— Mi l-a dăruit Kazi, i-am spus, strângându-l cu putere în mâini.

Am înţeles acum ce-a vrut Kazi să spună când m-a sfătuit să scriu în paginile lui toate lucrurile pe care adulţii nu le vor putea povesti.

— Bine, vezi-ţi atunci de treabă! m-a îndemnat tata, cu o privire caldă, întorcându-și capul într-o parte. Dar numai câteva minute. Trebuie să te odihnești.

— Da, tată, i-am răspuns, în timp ce creionul îmi aluneca deja pe hârtie, simțind un fior de nerăbdare.

Apoi ţi-am scris cele de mai sus.

Cu drag,
Nisha

20 august 1947

Dragă mamă,

Aproape că am rămas fără apă. Nu s-ar fi întâmplat asta atât de curând, dar Amil a vărsat atât urciorul lui, cât și pe al lui Dadi când a încercat să le care pe amândouă în dimineața asta. Tata l-a mustrat, reproșându-i că acum este bărbat în toată firea și ar trebui să care și ranița lui Dadi. Dar Amil este atât de slab și de plăpând, ca o crenguță pe care o poți rupe cu ușurință în două. Sunt convinsă că Dadi își poate duce singură bagajul. Amil s-a supus fără crâcnire și, când și-a pus în spate ambele ranițe, încărcate până la refuz, urcioarele cu apă au căzut, iar dopul le-a sărit în nisip. Nici n-a observat la început. Eu am văzut. Sau, mai bine spus, înainte de a vedea, am auzit cum apa curgea gâlgâind, formând un pârâiaș în pământul uscat.

— Amil! l-am strigat eu, luând-o la fugă spre el.

Am îndreptat urcioarele și le-am pus dopurile cât mai repede cu putință, de parcă iuțeala mea ar fi putut îndrepta răul făcut. Tata și Dadi ne priveau încremeniți. M-am uitat la Amil. Stătea cu gura deschisă. Ochii lui păreau atât de speriați și de neajutorați, încât am simțit cum mi se strângea inima. Și-a îndreptat privirea spre tata, ca un cățeluș ce-și așteptă pedeapsa. M-am ridicat în picioare, ținând în mâini urcioarele aproape goale, și m-am așezat în fața lui Amil, ca un scut între ei doi.

Tata a venit încet spre noi. Amil și-a lăsat capul în pământ. Tata strângea mânios din buze. A luat urcioarele, le-a înșirat în tăcere și pe celelalte pe pământ și a turnat apă în cele aproape goale. Apoi ni le-a dat înapoi.

— N-o mai vărsa! Apa înseamnă viaţă. Gândește-te la ea ca la ceva nepreţuit! i-a spus lui Amil, scrâșnind din dinţi.

— Îmi cer iertare, tată, a răspuns el, dând din cap și cu privirea aţintită în pământ.

Amil avea ochii plini de lacrimi. M-am încordat ca un arc. „Nu plânge, Amil, te rog să nu plângi!" Plângea mereu mai mult decât mine. Când era mic, avea deseori accese de furie. Tata se făcea tot mai roșu la faţă, în timp ce Amil bătea din picioare și ţipa pentru că își stricase jucăria sau pentru că Dadi nu-l lăsa să se ridice de la masă până nu termina tot ce avea de mâncat.

M-am întrebat mereu de ce Amil nu se temea de tata cum mă temeam eu, dar poate că pur și simplu nu-și putea controla furia. În cele din urmă, tata îl lua pe genunchi și îi ardea câteva palme la fund. Știam că nu-l durea prea tare, dar punea capăt pandaliilor. Chipul tatei își pierdea apoi rigiditatea și citeam regretul în ochii lui. Amil se ridica în picioare și, frecându-și fundul, se așeza din nou la masă, terminând ce mai avea de mâncat, sau își lua jucăria stricată. Dar asta se întâmpla cu mulţi ani în urmă. Acum știa că nu mai era cazul să se lase pradă emoțiilor nestăpânite.

— De ce faci asta? l-am întrebat odată, pe când eram încă destul de mici ca să dormim în același pat.

— Ce anume?

— De ce îl enervezi pe tata atât de tare?

— Nu știu, mi-a răspuns Amil. Tata chiar mă bagă în seamă când plâng.

— Dar regretă de fiecare dată când te pedepsește.

— Asta e partea cea mai frumoasă, mi-a zis el.

Oare acum tata era suficient de mânios ca să-l plesnească?

— Știu că-ți pare rău, a spus tata în cele din urmă, ștergându-i lacrimile care-i curgeau pe obraji. Nu mai plânge! Trebuie să păstrezi toată apa din organism.

Am răsuflat ușurată când am pornit din nou la drum. Dar mai târziu, când am înțeles că tata nu avea să-l pedepsească, m-am simțit cuprinsă deodată de indignare. De ce nu putea fratele meu să fie mai atent? Dacă nu vom mai găsi apă în scurt timp? Dar nu puteam să-i spun asta lui Amil. Căci aș fi fost la fel ca tata. Și nu vreau să semăn cu el. Vreau să semăn cu tine, mamă, să fiu veselă și elegantă și să le dăruiesc celor din jur dragoste și frumusețe. Așa mi te imaginez. Asta îmi evocă imaginea și privirea ta. Uneori, vreau să semăn cu bucătarul nostru, Kazi, să petrec timpul numai printre legume, mirodenii și ustensile de bucătărie, lăsând bucatele să vorbească în locul meu. Îl iubesc pe tata, dar nu vreau să fiu atât de serioasă și de tristă ca el. Și, cu toate astea, cred că eu sunt copia fidelă a tatei. Oare Amil seamănă cu tine? Nu e prea galant și rareori îl văd trist. Chiar și atunci când e supărat, energia și veselia ies în cele din urmă

la iveală, făcându-i ochii să-i surâdă cu voioșie și picioarele să-i tresalte de nerăbdare. La mine se întâmplă exact invers.

Am încercat să bem și mai puţină apă astăzi și am început să-mi simt gâtul uscat. Picioarele îmi tremurau ca varga. Am găsit o livadă de mango și am adunat, fiecare, câteva fructe. Tata ne-a sfătuit să mâncăm doar două pe zi. Am mâncat unul și l-am păstrat pe celălalt ore în șir, simţindu-i greutatea în timpul mersului. L-am mâncat, în cele din urmă, în timp ce ne odihneam, rezemându-ne de niște stânci. I-am îndepărtat coaja cu dinţii și am mușcat cu poftă din fruct. Sucul bogat și aromat mi-a invadat simţurile, făcându-mă să mă înfior. Am mușcat cu și mai multă poftă din pulpa moale și coaptă. După ce atâta vreme am mâncat numai dal și roti, aveam acum senzaţia că savuram o cremă de fructe cu miere și unt. Voiam să rămân acolo și să mănânc mango, bucurându-mă de adierea vântului, ca într-o vacanţă, fără să-mi părăsesc singurul cămin pe care l-am avut vreodată.

Kazi obișnuia să taie fiecare fruct de mango în patru bucăţi. Eu și Amil ne băteam pe sâmbure, căci ne plăcea să radem cu dinții fiecare bucăţică din fruct rămasă pe el, murdărindu-ne pe mâini și pe faţă cu sucul lipicios și dulce.

Am străbătut vreo 28 de kilometri sau mai mult. Am terminat aproape toate proviziile de roti și dal, dar mai avem orez, mazăre și linte. Unchiul Rashid ne va primi cu braţele deschise când vom ajunge acolo,

mamă? Mi se pare ciudat să-l întâlnim acum. Sunt pe cât de încântată, pe atât de speriată. Îl urăște oare pe tata? În tot acest timp, fratele tău a fost la doar o sută de kilometri depărtare și noi n-am știut niciodată.

Mă ustură tălpile, deși acum stau jos și scriu. Am doar o pereche de sandale uzate, din piele. Îmi înfășor bășicile în frunze răcoritoare, dar le pierd mereu pe drum. Mi se pare foarte ciudat să spun că pământul pe care pășesc cu tălpile îndurerate nu se mai numește India, ci Pakistan. Mi-e milă de oamenii care-și duc lucrurile în spinare sau înghesuite în căruţe. Au încercat să ia prea multe cu ei.

Tata spune că, odată ce ne vom afla dincolo de graniţă, va reuși cu siguranță să-și găsească de lucru, căci peste tot e nevoie de doctori. Fraţii lui vor avea și pentru noi o casă în Jodhpur și ne vom cumpăra, în cele din urmă, alte lucruri. De aceea, nici n-am luat cu noi cine știe ce. Mă simt norocoasă pentru că tata e doctor. E singurul lucru pentru care mă simt norocoasă acum, în timp ce încerc să adorm pe rogojina întinsă pe pământ, privind cerul senin prin pânza de ţânţari și simţindu-mi gâtul foarte uscat.

Cu drag,
Nisha

21 august 1947

Dragă mamă,

Când m-am trezit astăzi, mă simţeam îngrozitor. Aveam limba lipită de cerul gurii. Capul îmi zvâcnea de durere. Și simţeam furnicături în degete. Când am încercat să mă ridic în capul oaselor, am avut senzaţia că braţele și picioarele îmi erau de plumb.

— Amil! l-am strigat, înghiontindu-l ușor ca să-l trezesc din somn. Nu te simţi ciudat?

A îngăimat ceva, dar n-am înţeles ce-a spus. M-am uitat la tata. El a deschis ochii și ne-am privit cum n-am mai făcut-o niciodată, nu ca fiică și tată, ci ca doi oameni înspăimântaţi. Pentru o clipă, l-am văzut pe tata ca pe un om oarecare, de parcă în faţa mea s-ar fi deschis o ușă secretă. Apoi a clipit și vraja s-a spulberat.

M-am ridicat cu greu de pe rogojină și, trecând peste Amil, care adormise din nou, m-am așezat în genunchi lângă tata.

— Astăzi o să găsim apă, mi-a spus el, punându-și mâna pe umărul meu.

Am dat din cap. Mi-ar fi plăcut să-l întreb de unde știa asta, dar nu voiam să-și ia mâna de pe umărul meu, așa că am păstrat tăcerea. Și-a retras-o în cele din urmă. Știam că nu puteam străbate astăzi șaisprezece kilometri fără apă. Mai aveam doar câteva picături în urcioare.

— Ai gura uscată? m-a întrebat apoi, ridicându-se în capul oaselor și așezându-se pe rogojină cu picioarele încrucișate.

— Nu chiar, am murmurat cu glas răgușit, evitându-i privirea.

S-a aplecat deasupra mea și mi-a spus să deschid gura. L-am ascultat. Mi-a examinat cu atenţie interiorul gurii, apăsându-mi maxilarul cu degetele lui puternice. Apoi mi-a verificat ochii, ridicându-mi pleoapele. Mi-a luat pulsul și m-a ciupit ușor de dosul mâinii.

— Totul e în regulă, mi-a spus apoi. O mai duci o zi.

Încă o zi, și pe urmă? Nu voiam să știu. S-a dus apoi la Amil. I-a zgâlțâit umărul, dar Amil doar a gemut ușor, cu ochii închiși.

— Amil! l-a strigat tata mai tare.

S-a mișcat și s-a întors spre el. Dadi s-a apropiat și s-a așezat pe vine.

— Ridică-te! a spus tata cu glas aspru.

Amil doar a clipit.

— Ridică-te! a repetat tata și mai tare.

Amil s-a supus cu mișcări lente și greoaie.

— Mă simt rău, a îngăimat el, cu glasul răgușit, pielea uscată și ochii adânciţi în orbite.

Tata l-a consultat, la fel ca pe mine, dar nu i-a spus că putea s-o mai ducă o zi.

— Mai ai apă? l-a întrebat apoi.

Amil a clătinat din cap, vizibil stingherit, cu privirea aţintită în pământ și umerii gârboviţi. Și-a înfipt

degetul în nisip și a trasat o linie, apoi încă una, creând conturul unui copac.

Tata i-a dat urciorul lui cu apă. Amil a clătinat din cap.

— Ia-l! Trebuie să bei, a continuat, aruncându-i-l lui Amil și lovindu-l ușor peste mâna cu care desena copacul.

— Tată, a protestat Amil, scuturând urciorul, mai sunt doar câteva picături aici. Nu merit să-ţi beau ultimii stropi de apă.

— Prostii! i-a răspuns tata. Bea-o!

Amil a băut-o dintr-o înghiţitură.

— Îmi cer iertare, tată, a spus apoi, aţintindu-și din nou ochii în pământ, asupra copacului desenat în nisip.

Eu am scos din raniţă ultimul fruct de mango și i l-am oferit lui Amil.

— Ai mai păstrat măcar vreun mango? l-a întrebat tata pe Amil.

El a încuviinţat dând din cap. Mai aveam cu toţii câte unul.

— Hai să le mâncăm acum și găsim altele mai târziu! Nisha, mănâncă-ţi fructul! Amil îl are pe al său.

— Și apă, a intervenit Dadi. Trebuie să găsim apă, a continuat ea, cu glasul la fel de răgușit și de aspru ca ale noastre.

M-am uitat la ea. Era palidă și avea ochii adânciţi în orbite. Sărmana Dadi! Ar trebui să se odihnească în scaunul ei preferat, fredonând încet o melodie și cosându-i tatei cămășile. N-aș îndrăzni s-o spun cu glas tare, dar sunt foarte supărată pe toţi liderii lumii noastre, ca

Jinnah și Nehru, care ar trebui să ne apere și să se asigure că nu se întâmplă lucruri precum cele pe care le trăim noi astăzi. Sunt supărată chiar și pe Gandhi, pentru că n-a putut să le împiedice.

Tata pare în regulă. Nimic nu-l doboară. De fapt, nici nu-mi amintesc să fi fost vreodată bolnav. Cum este oare cu putinţă? Și-a petrecut toată viaţa printre boli și oameni suferinzi. Poate că tata nu e un om de rând, ci un zeu care veghează asupra noastră. Doar poartă numele Suresh, care înseamnă ocrotitorul și conducătorul celorlalţi zei, un alt nume al zeului Vișnu. Poate că îngrijorarea ce i se citea în ochi în timp ce ne consulta pe mine și pe Amil era doar de faţadă. Mamă, și tu ţi l-ai imaginat ca pe un zeu?

Tata m-a pus să beau ultimele picături din urciorul meu cu apă. Am luat o înghiţitură și i l-am dat apoi lui Dadi.

— Nu, nu, draga mea, a spus ea mângâindu-mă pe braţ. Mai am și eu puţin.

Dar n-am văzut-o bând. I-am oferit urciorul tatei.

— Bea-o pe toată! mi-a spus, cu o privire aspră.

Și l-am ascultat. Am lăsat-o să mi se prelingă pe gât, dar nu era îndeajuns. Nimic nu mi se părea mai frumos decât imaginea unor găleţi cu apă limpede și rece de băut. Mi-am mâncat fructul de mango, dar aveam limba amorţită și nu i-am simţit gustul de această dată. Dulceaţa fructului mi-a rămas pe buze, făcându-mă să tânjesc și mai mult după apă.

Ne-am adunat lucrurile în tăcere. În general, eu eram cea mai tăcută dintre toți. Ceilalți făceau mereu zgomot, dar mie îmi plac zgomotele. Amil vorbea neîncetat, Dadi cânta sau spunea rugăciuni, tata ne punea să facem diverse treburi. Iar Kazi vorbea cu mine în bucătărie. Era singurul căruia nu-i păsa dacă îi răspundeam sau nu, ceea ce-mi stârnea dorința de a vorbi mai mult. Tăcerea ne învăluia acum ca o ceață. Ne-am strâns rogojinele și sacii de dormit și i-am legat deasupra raniţelor. Am luat urciorul de apă al lui Dadi și l-am scuturat fără să mă vadă. Era gol.

Mă simţeam din nou recunoscătoare pentru puţinele lucruri pe care trebuia să le cărăm cu noi, cu excepţia apei. Ar fi trebuit să luăm o căruţă plină. Acasă, nu dădeam prea multă importanţă apei. Ne-o aducea Badal, cărătorul de apă, de la fântână, urcând dealul în fiecare zi cu o cobiliță[1] pe umeri, de capetele căreia atârnau două burdufuri din piele. Fluiera fericit în timp ce urca dealul, de parcă ar fi cărat pene. Nu m-am gândit niciodată cât de grele trebuie să fi fost și cât de norocoși eram pentru că ne aducea cineva apă în fiecare zi. Simţeam cum mă cuprindeau regretele și vinovăția.

Am senzaţia că nu mi-am dorit nimic mai mult decât apă. Și nu mă refer doar la senzația de sete, ci și la faptul că nu ne-am mai spălat de când am pornit la drum. Un strat de praf, de mizerie și năduşeală mă

[1] Bucată de lemn curbată care se poartă pe umeri și servește la transportarea găleților, a coșurilor ori a altor greutăți. (N. red.)

învăluie ca o perdea. Am picioarele murdare de noroi. Îmi simt dinţii acoperiţi, parcă, de o coajă de caisă. Mi se pare ciudat că nici la baie nu mai simţim nevoia să mergem. Am încercat să nu mă mai gândesc la apă în timp ce-mi puneam în spinare raniţa și sacul de dormit. O familie a trecut pe lângă noi, îndreptându-se în aceeași direcţie. Am surprins privirea unei fetiţe, cu câţiva ani mai mică decât mine, cu părul năclăit și hainele boțite. Semăna cu un animăluţ speriat și părea copleșită de greutăţi. Poate că și eu îi par la fel.

Tata s-a dus după ei și și-a înclinat capul spre bărbatul din grup, vorbindu-i, probabil, pe un ton ferm, dar blând, ca al unui doctor, care îţi lăsa impresia că totul era în regulă, când pretutindeni domnea haosul. A arătat cu degetul spre noi, apoi s-a întors din nou cu spatele. Bărbatul a clătinat din cap și tata a plecat.

— Ce i-ai spus, tată? a întrebat Amil, curios.

— I-am cerut apă. Oferindu-i, în schimb, o parte din proviziile noastre de mâncare. Dar mai au doar foarte puţină și o păstrează pentru cei patru copii ai lor. Mi-a spus că o să găsim apă în satul din apropiere, aflat la o oră depărtare.

— De unde știe asta? a continuat Amil.

— Pune-ţi mintea la contribuţie! Într-un sat există întotdeauna și apă.

Amil n-a mai îndrăznit să pună alte întrebări. Modul în care tata se purta cu el îmi oferea o oarecare alinare. Căci așa îl trata mereu, ca pe o muscă supărătoare. Totuși, îmi doream să se poarte cu mai multă

blândeţe. Căci așa este firea lui Amil. Dar poate că așa e și tata. Poate că așa suntem cu toţii. Și poate că unii știu să se stăpânească mai bine decât alții.

Am continuat să mergem în tăcere. Tata — înainte, apoi eu, Amil și Dadi în urma lui, în șir indian. În faţa și în spatele nostru, oamenii își vedeau cu toţii de drum. Simţeam pământul tare sub picioare, iar soarele ne pârjolea trupurile și-așa dogorite de căldură. Gândul mi-a zburat la Kazi și la caisele, fructele de mango și roșiile pe care le lăsa să se usuce la soare după ce le tăia felii. Îmi plăceau textura fructelor uscate, gustul pur și aromele lor desăvârșite, dăruite de soare, fără să fie atinse de apă. Lui Amil nu-i plăcea să mănânce fructe uscate. Îi aduceau aminte de pielea bătrânilor. Îmi imaginam cum și pielea noastră se zbârcea ca feliile de mango.

Am încetinit pasul, pentru ca Amil să mă prindă din urmă. Am aruncat o privire peste umăr. Nu mai mergea în ritmul lui săltăreţ, așa cum o făcea de obicei.

— Te simţi bine? l-am întrebat în șoaptă, atingându-i umărul.

A încuviinţat dând din cap. Avea ochii triști.

— Sigur? am insistat, simţind cum inima îmi bătea mai tare în piept.

A dat iar din cap.

— Mie poţi să-mi spui dacă nu te simţi bine, am continuat.

— Încetează, Nisha! mi-a răspuns, scrâșnind din dinţi.

Am închis gura și mi-am continuat drumul, mergând pe lângă el, și nu în fața lui, așa cum trebuia.

Tata se afla cu mult înaintea noastră, din moment ce Amil mergea atât de încet, dar nu-mi păsa. Mi-am potrivit pasul cu Amil, având grijă să ridic și să cobor piciorul exact în același timp. Am transformat totul într-un joc, făcând din zgomotul pașilor noștri ritmul unei melodii ce-mi răsuna prin minte. Era un cântec vechi, pe care Dadi obișnuia să ni-l fredoneze înainte de culcare, pe când eram mici. Amil o acompania, iar Dadi îi spunea să tacă, deoarece nu avea să mai adoarmă dacă avea să cânte în continuare. Și eu îmi doream să înceteze. Voiam să aud doar vocea lui Dadi. Închideam uneori ochii și îmi imaginam că ne cânţi tu, mamă. El înceta doar pentru câteva clipe și apoi o lua de la capăt. Am realizat că nu l-am mai auzit de mult cântând. Ce n-aș da să-l mai aud acum!

Cu drag,
Nisha

22 august 1947

Dragă mamă,

Nu ne simţim deloc bine. Abia reușesc să scriu, dar dacă vom muri aici, sper să-mi găsească jurnalul cineva și să afle astfel prin ce am trecut cu toţii. Suferinţa

noastră nu-și mai găsește alinare. Suntem în sezonul ploios, dar aici nu mai plouă deloc. A plouat înainte să pornim la drum, iar acum, când avem nevoie de apă ca de aer, cerul e la fel de uscat ca și gâturile noastre. Privesc neîncetat văzduhul, în speranţa unor nori negri, dar tot ce văd este albastrul orbitor al cerului. N-ai putea să ne trimiţi niște ploaie, mamă?

Nu mai cred că tata este întruchiparea zeului Vișnu. Pe când ne apropiam de sat, am auzit voci, ţipete și plânsete. Apoi am văzut un șir de oameni în faţa pompei de apă. Ne-am așezat la coadă, iar tata a luat-o înainte.

— Rămâneţi aici! ne-a spus el. Vreau să văd ce se întâmplă.

L-am privit îndepărtându-se. Vocile deveneau tot mai stridente, apoi un strigăt puternic, însoţit de un ţipăt ascuţit, a sfâșiat văzduhul. Oamenii s-au năpustit cu toţii ca să vadă ce se întâmpla.

Amil a făcut câţiva pași, mânat de curiozitate.

— Stai aici! a ţipat Dadi, dar el și-a văzut mai departe de drum.

— Amil! l-am strigat și eu, dar nu s-a întors.

Am rămas cu Dadi, deși îmi doream la fel de mult să înţeleg motivul forfotei.

— Dadi, nu putem să ne apropiem și noi? am întrebat-o în șoaptă.

Ea m-a strâns cu putere de mână, până a început să mă doară.

— Nu mai spune prostii! m-a mustrat, tot în șoaptă, întinzându-și însă gâtul deasupra mulţimii, ca să vadă ce se întâmpla.

Ţipetele au continuat. Amil a făcut cale-ntoarsă, mergând agale. În mod normal, ar fi venit într-un suflet, sărind încântat, dar dacă se simţea la fel de rău ca mine, îi era greu să stea chiar și în picioare, și știu că se simţea îngrozitor. Avea ochii înceţoșați, dar i-am văzut spaima în privire.

— Un bărbat a furat apa unei femei, iar soţul ei i-a tăiat braţul hoţului cu un cuţit, și-a recuperat apa și au luat-o amândoi la fugă. Tata încearcă să oprească hemoragia bărbatului rănit.

Dadi și-a pus mâna la gură. Nu-mi păsa de hoţul rănit. Și nici de cuţit. Nu mă gândeam decât la un singur lucru, mamă: dacă tata îl ajuta pe rănit, atunci cineva trebuia să ne dea și nouă niște apă. Eram geloasă pe oamenii care fugiseră cu apa. Setea îmi trezea astfel de sentimente.

Oare Amil și Dadi îmi împărtășeau sentimentele? Nu puteam să-i întreb. Și atunci am văzut minunea la o distanță de câţiva pași: o canistră mare, lăsată pe jos, în apropierea căreia nu se afla nimeni. Îmi dădeam seama, după cum stătea greoaie pe pământ, că era, probabil, plină cu apă. Am făcut un pas spre ea. Dacă reușeam să iau o gură și să le dau câteva înghiţituri lui Amil și lui Dadi, aveam să supravieţuim încă o zi. M-am apropiat încă puţin, până am ajuns în dreptul canistrei și am întins mâna s-o iau. Am văzut niște

picioare venind în fugă spre mine și un bărbat a înhățat vasul, ridicând nori de praf de jur împrejur. M-am retras iute, clătinându-mă pe picioare, iar bărbatul a mârâit amenințător. Chiar asta a făcut: a mârâit. Am sărit înapoi ca o pisică speriată. Dadi m-a tras printre șirul de oameni.

— Ce faci, Nisha? Stai cuminte!

Am încremenit lângă ea, temându-mă să mai fac vreo mișcare.

Ne apropiam de pompă. Amil mergea încet în fața noastră. Atunci l-am văzut pe tata stând în genunchi lângă un bărbat, ce zăcea într-o baltă de sânge. Îi înfășura într-o cămașă rana de la braț. Omul își ținea capul înclinat pe spate și ochii închiși. O femeie plângea lângă el, ținând un prunc rezemat de șold, și își ștergea ochii cu un șal. Pompa nu mai scotea apă. Un bărbat continua să pompeze nervos. În zadar însă, căci nu mai ieșea nicio picătură. Oamenii începeau să plece.

Am privit de jur împrejur, căutând alte canistre cu apă. Am văzut una lângă omul rănit, dar o ținea strâns cu mâna liberă. Alți oameni au încercat să pompeze apă, dar și eforturile lor s-au dovedit zadarnice. După ce i-a bandajat rana, tata l-a întrebat dacă puteam să luăm o înghițitură de apă, arătând cu mâna spre noi. Am făcut un pas înainte, cu gura ușor întredeschisă. Îmi imaginam apa prelingându-mi-se pe gât. Omul s-a uitat la mine, apoi la Amil și la Dadi.

— Nu avem îndeajuns, a răspuns, în cele din urmă, ridicându-se în picioare și îndepărtându-se cât mai

repede cu putinţă, ţinând canistra în mână şi urmat îndeaproape de soţia cu pruncul lor.

Voiam să-l apuc şi să-l zgâlţâi de umeri. Apa era răsplata noastră! O meritam cu vârf şi îndesat! Fără ajutorul tatei, ar fi sângerat până la moarte. „Ia-o, tată", aş fi vrut să strig, „ia-o odată!" Mi-am aţintit însă ochii asupra sângelui prelins în nisip.

Cu drag,
Nisha

24 august 1947

Dragă mamă,

Nu m-am gândit niciodată până acum la moarte. La moartea altora, da, dar nu la a mea, nu la faptul că aş putea pieri într-o bună zi. Ai putea crede că aceste gânduri nu-mi sunt străine, căci am văzut mulţi oameni murind pe patul de spital, cu ochii aţintiţi în tavan şi gurile căscate. I-am văzut acoperiţi cu un cearşaf după ce mureau. I-am văzut zăcând în sicrie, învăluiţi în petale de flori, şi purtaţi apoi pe străzi, în drum spre crematoriu. L-am văzut pe fratele mai mare al tatei, unchiul Vijay, care a murit acum doi ani în urma unui infarct, zăcând fără viaţă în sicriu, înconjurat de

trandafiri albi și galbeni, cu o expresie atât de liniștită pe chip, de-ai fi zis că doarme.

Dar ieri de dimineaţă am crezut că vom muri cu toţii. Mai întâi, Amil, apoi Dadi, eu și, în final, tata. Asta e ordinea în care credeam că avea să se întâmple. Aveam să ne stingem ca flăcările unei lumânări în noaptea tăcută. Mintea îmi era înnegurată, zugrăvită parcă în culorile închise ale cernelei. Cu doar cinci zile în urmă, dormeam în căsuţa lui Kazi. Kazi! Ce făcea oare acum? Gândul era cumplit de dureros.

Am fost prea obosiți ca să parcurgem distanța pe care ne-o propuseserăm, așa că ne-am adăpostit împreună la umbra unor copaci. Din când în când, tata ne ciupea de piele și ne lua pulsul, cu ochii aţintiţi în gol. Dadi spunea rugăciuni în șoaptă și îmi împletea părul. Amil zăcea întins pe sacul de dormit, cu privirea spre cer. Ţinea o pietricică în mână și o răsucea fără încetare. Uneori, închidea ochii, iar eu priveam cu o strângere de inimă pietricica. Se oprea câteva minute, apoi începea s-o răsucească din nou, iar inima mi se mai liniștea. Dacă mă uitam la chipul lipsit de vlagă al lui Amil, izbucneam în plâns, așa că preferam să urmăresc pietricica pe care o ţinea în mână. Niciodată nu l-am văzut atât de tăcut și de lipsit de vlagă.

Nici nu-mi mai era sete. Nu mai simţeam nimic. Următorul lucru pe care-l știu e că tata ne-a trezit în toiul nopţii. Se răcorise. Am privit întinderea nemărginită de nisip și am văzut la orizont strălucirea albăstruie

a zorilor. Găsise câteva fructe de mango. Când le căutase oare? Le-a curăţat de coajă.

— Mâncaţi! ne-a spus apoi, oferindu-ne fiecăruia câte un fruct. Trebuie să le mâncaţi. Sorbiţi sucul!

Am luat cele trei fructe moi de mango și am mușcat ușor din ele, sugându-le zeama ca niște prunci. Tata îl ţinea pe Amil cu o mână și îi dădea fructul cu cealaltă. Amil privea cu ochi goi. Am simţit un nod în gât. M-am dus la el în patru labe și i-am luat mâna rece și firavă într-a mea. Dacă aveam să-mi pierd fratele, nu cred că aveam să mai rostesc vreodată vreun cuvânt.

După ce-am terminat de mâncat fructele, tata s-a așezat pe vine în faţa noastră.

— Ascultaţi-mă cu atenţie! ne-a spus în șoaptă, cu glas aspru. Cam la un kilometru și ceva de aici este un alt sat. Trebuie să ne adunăm puterile și să pornim imediat la drum.

Am dat din cap și, ridicându-ne cu greu în picioare, am reușit să ne strângem lucrurile. Am simţit un cârcel puternic în gambă și m-am prăbușit. De ieri tot aveam cârcei. Și Amil, și Dadi la fel. Nu și tata, sau nu voia să ne spună. Ne-a sfătuit să ne masăm cu putere mușchii picioarelor, ca să alinăm durerea. În timp ce tata îl ajuta pe Amil să se ridice în picioare, fratele meu s-a aplecat și a vomitat fructul de mango.

Dadi s-a dus la tata și i-a șoptit ceva la ureche. A clătinat apoi din cap. Iar tata a fost de acord. Au continuat să vorbească în șoaptă, dar n-am auzit ce-au spus. Tata l-a ajutat pe Amil să se întindă din nou pe

jos. Frecându-mi piciorul, simţeam cum durerea începea să cedeze.

— Nu cred că puteţi să mergeţi. Rămâneţi aici cu Dadi! ne-a spus apoi tata. O să vă aduc apă.

„Dar dacă vom muri înainte să te întorci?" aș fi vrut să-l întreb. Nu voiam să mor, nu în felul ăsta. Există oare vreo moarte cu adevărat „bună"? Poate atunci când ești foarte bătrân și ești înconjurat de toţi cei dragi, iar inima încetează să mai bată, pentru că ai avut o viaţă lungă. Dar noi n-am avut o viaţă lungă. Cum nici tu n-ai avut, mamă. Știam că ar fi trebuit să ţip și să plâng în hohote. Dar nu puteam. Trupul meu nu mai avea nici măcar un strop de energie.

Tata ne-a privit fix și și-a pus mâna pe obrazul meu. I-a luat din nou pulsul lui Amil, apoi i-a cuprins mâna într-a lui. Și s-a uitat la Dadi.

— Vorbește-i neîncetat! Încearcă să-i dai puţin suc de mango, dar nu prea mult!

A luat apoi două urcioare pentru apă și a pornit la drum, îndreptându-se spre cărarea principală.

— Hai să numărăm, Amil! i-am spus eu, așezându-mă lângă el.

Amil s-a întors ușor spre mine.

— O să numărăm pașii pe care îi va face tata dus și întors, cale de un kilometru și ceva. Se va întoarce în scurt timp. Și ne va aduce apă.

Am început să număr încet. Amil mă privea cu ochii lui mari și negri. Gândul mi-a zburat la o întâmplare petrecută într-o noapte, acasă, cu mult timp în

urmă. Amil a avut, probabil, un coșmar. S-a trezit țipând. Cred că aveam amândoi cam șapte ani. M-am ridicat din pat și m-am așezat lângă el. Și-a pus din nou capul pe pernă și l-am luat de mână. I-am spus să numere cât de mult putea. „Dacă te gândești numai la cifre, uiți de orice altceva." Și am început să numărăm împreună, în timp ce mă privea clipind. În cele din urmă, a adormit din nou. Și am repetat figura de fiecare dată când avea coșmaruri. Acum trăiam propriul nostru coșmar.

Dadi s-a ghemuit și ea lângă Amil, dându-i să mănânce bucăți mici de mango. Cred că fructul pe care l-am mâncat m-a ajutat, căci nu-mi mai simțeam mintea atât de încețoșată. Am numărat până la o sută, apoi până la două sute, ajungând, în cele din urmă, la o mie. Îmi imaginam cum pașii greoi ai tatei lăsau urme în nisipul de pe cărare. Amil a închis ochii, zvâcnind din picioare. Îi priveam pieptul fremătând cu fiecare răsuflare și am început să număr în funcție de respirația lui lentă, socotind trei pași de fiecare dată când trăgea aer în piept și alți trei când îl dădea afară. Dadi stătea cu picioarele încrucișate și murmura cu glas stins, atingându-l uneori pe Amil pe umăr. M-am uitat la ea. Imaginea sărmanei Dadi, cu sariul ei ponosit și murdar de praf, cu chipul uscat și brăzdat de riduri și părul împletit într-o coadă lungă și căruntă, ce-i cădea acum pe umăr, îmi umplea sufletul de amărăciune. Și de regrete, gândindu-mă de câte ori nu mi-am dorit să n-o mai aud scrâșnind printre dinți, să nu mă mai trimită să fac

diverse treburi sau să nu-mi mai împletească părul prea strâns. Ne iubea. Semăna cu o pătură veche și moale, a cărei prezență nici n-o observam. Dar ea continua să ne învăluie cu protecția ei, indiferent ce s-ar fi întâmplat.

— Dadi! am murmurat.

Ea și-a ridicat privirea.

Am încercat să înghit, dar mușchii feței refuzau să-mi dea ascultare.

— Te iubesc.

Și-a fluturat mâna prin aer și a clătinat din cap. Avea dreptate. N-ar trebui să spun asemenea lucruri. Dar simțeam nevoia s-o fac, pentru orice eventualitate. Nu ne-am mărturisit niciodată dragostea prin cuvinte. Dar făceam lucruri din iubire. Vedeam asta prea bine acum. Dadi îmi spăla și îmi repara hainele, tata ne săruta pe frunte înainte de culcare, Amil îmi desena chipul. Kazi îmi pregătea mâncarea preferată: paratha umplută cu cartofi și ceapă prăjită. În fiecare zi aveam parte de lucruri făcute din iubire. Chiar și între tata și Amil existau astfel de momente. De ce n-am văzut asta mai devreme, mamă? Dacă era deja prea târziu? Am apucat mâna cafenie și slabă a lui Dadi și i-am strâns-o cu putere. A strâns-o și ea pe a mea.

N-am pus capăt numărătorii mele. Gândurile îmi zburau aiurea în timp ce continuam să număr. Mă mai împiedicam uneori. Trecuse, probabil, o oră. Am ajuns la 3 000. Număram acum patru pași la fiecare răsuflare

a lui Amil, apoi cinci. L-am zgâlţâit uşor, dar n-a deschis ochii.

— Amil! i-am şoptit la ureche, zgâlţâindu-l din nou.

Nimic.

— Dadi! am strigat-o, uitându-mă la el. Nu se trezeşte!

L-a scuturat de umăr şi i-a băgat în gură o bucăţică de mango, dar Amil nu s-a mişcat. Ochii lui Dadi scânteiau de teamă. Şi-a pus capul pe pieptul lui.

— Respiră, a murmurat ea, ridicându-şi capul spre cer.

A început apoi să rostească o rugăciune, nu cu glas tare, dar încărcată de durere. Îmi doream să înceteze. În schimb, mi-am ridicat ochii, ca să văd ce îi atrăsese privirea. Şi atunci am simţit — o picătură de apă mi se prelingea pe cap. M-am uitat de jur împrejur. Mă întrebam dacă imaginaţia îmi juca feste. În timp ce Dadi continua să se roage cerului, am simţit altă picătură. Dadi s-a oprit şi s-a uitat la mine.

— Ai simţit? m-a întrebat.

Am încuviinţat în tăcere. Amândouă ne-am lăsat capetele pe spate, cu ochii aţintiţi spre cer. Tot mai mulţi stropi începeau să cadă. O picătură s-a prelins pe fruntea lui Amil, dar el tot nu s-a mişcat.

Ploaia se dezlănţuia din ce în ce mai tare. Am ridicat capul şi am deschis gura, înghiţind câteva picături.

— Nisha, trebuie să strângem apă!

Mă simţeam ameţită, în timp ce stropii de ploaie îmi loveau braţele şi chipul... câtă apă dintr-odată! Şi totuşi,

nu puteam să o bem. Gândul mi-a zburat la mojarul și la pisălogul pe care le ascunsesem în raniță. Le-am scos și le-am desfăcut din hârtia în care le învelisem. Nu le mai văzusem de când plecaserăm. Acum, când le țineam în mână, simțeam că mă întorceam în trecut, în bucătăria casei noastre. Dadi mă privea cu uimire în ochi, fără să spună însă nimic. Am așezat mojarul pe jos. Picăturile începeau să cadă pe fundul vasului pătat de mirodeniile zdrobite. Gâtul mă durea foarte tare. În curând, mojarul s-a umplut cât să pot bea puțin. Dar, oricât de mult îmi doream să beau cele câteva picături pe care le conținea, m-am ghemuit lângă Amil.

— Trezește-te, Amil! Avem apă, i-am spus cu glasul răgușit și aspru, pe care și mie îmi era greu să-l recunosc.

Nu s-a mișcat din loc. I-am turnat puțină apă pe gură și i-am frecat gâtul ca să-l ajut să înghită. A luat câțiva stropi și s-a înecat. A deschis ochii mari și a început să tușească.

— Bea! i-am spus, șuierându-i la ureche, cât am putut de tare, cu glasul meu aspru.

Dadi i-a ridicat capul. Și i-am mai turnat niște apă pe gât. De data asta, a băut mai mult. Am auzit apoi o voce în depărtare, plutind în văzduh. Am ciulit urechile, dar n-am mai auzit nimic. Mi-am îndreptat din nou atenția asupra lui Amil. Închisese iarăși ochii. Mi-am înălțat capul spre cer și am înghițit cu nesaț primele picături de apă după două zile de mers prin deșert. Erau reci și dulci. Stropi limpezi, adevărate diamante.

— Amil, Nisha! ne-a strigat cineva.

Am mijit ochii, încercând să străpung perdeaua de ploaie. Am zărit o siluetă, udă și întunecată, cu două urcioare în mâini.

— S-a întors, a spus Dadi.

Am tresărit și am țipat de bucurie, țipăt ce semăna mai degrabă cu scheunatul unui animal decât cu propria voce.

Silueta întunecată a tatei s-a ivit atunci printre picăturile de ploaie. Și a apărut deodată în fața mea și a lui Dadi, ce stătea ghemuită lângă Amil. A căzut în genunchi de cealaltă parte a lui Amil, scăpând urcioarele din mâini. Chipul i s-a schimonosit într-un mod ciudat, cum nu-l mai văzusem niciodată. S-a aplecat deasupra lui Amil și și-a pus fruntea pe pieptul lui. Apoi și-a ridicat capul, acoperindu-și fața cu mâinile. Plângea? Nu-l văzusem niciodată pe tata plângând. Dar când și-a dat mâinile la o parte, l-am văzut râzând, cu brațele ridicate spre cer, în timp ce picăturile de ploaie i se prelingeau pe cap și pe față.

— Poate că zeii ne-au ascultat rugile, a spus cu glas răgușit.

Apoi ne-a cuprins cu brațele pe mine și pe Dadi, unindu-ne frunțile, strângându-ne protector de jur împrejurul lui Amil. Tata ne iubea. Știam că aveam să-mi amintesc întotdeauna momentul acesta, ce avea să-mi rămână întipărit în minte, alături de mojarul și pisălogul lui Kazi, de pumnul de pământ luat din India și de bijuteriile tale, mamă.

Am luat urciorul și am băut cu nesaţ din el. Părea o gură de aer după un moment de sufocare. Tata mi l-a smuls de la gură. Era supărat pe mine? Eram prea lacomă?

— Bea încet! Doar nu vrei s-o vomiţi.

Am dat din cap, respirând ușurată. Dadi a băut și ea puţin.

Tata și-a îndreptat din nou atenţia spre Amil. L-a sprijinit de Dadi, i-a luat pulsul și l-a zgâlţâit cu putere.

— Trezește-te, Amil! i-a spus el.

Amil a deschis și a închis ochii, apoi a schiţat un zâmbet.

Eu și Dadi ne-am uitat una la cealaltă.

— Tată, a îngăimat Amil apoi, deschizând, în sfârșit, ochii și trăgându-l de braţ.

— Da, a răspuns el pe un ton grav.

— Am murit cu toţii? a întrebat zâmbind.

— Drăcușor ce ești! i-a răspuns tata, lovindu-l ușor cu o palmă, pe când cu mâna cealaltă îi dădea să bea apă din urcior.

Amil făcuse o glumă. Bucuria era aproape copleșitoare. M-am aplecat și l-am sărutat pe obraz. Cred că vom scăpa cu viaţă, mamă. După ce ne-am potolit setea și am rămas un timp în ploaie, bând apă în continuare, am început să tremur și m-am uitat la Amil. Era treaz, dar tremura. Și lui Dadi părea că-i era frig.

— Trebuie să ne adăpostim undeva, a spus tata. Am văzut un șopron vechi în satul din apropiere. Nu e departe, cam la opt sute de metri distanţă.

Găsise un pumn de fistic pe fundul raniţei sale și ne-a dat fiecăruia câte trei sâmburi. Gustul lor dulce și cărnos mi-a invadat simţurile, amintindu-mi cât îmi era de foame.

L-am ajutat toți trei pe Amil să se ridice în picioare. Tata și Dadi l-au apucat de braţe și, punându-i-le pe umerii lor, am pornit cu toţii la drum. Mergeau în urma mea. Nu-mi plăcea să mă aflu în fruntea caravanei, dar tata susţinea că era mai bine să merg în faţă decât în spate. Trebuia să car două urcioare cu apă, raniţa mea și pe cea a lui Amil, cât și sacii de dormit ai amândurora. Mi-am pus bagajele în spate, simţind cum trupul meu se lupta cu greutăţile. Tata își căra bagajele împreună cu cele ale lui Dadi. Ne-am alăturat din nou celorlalţi drumeţi, uzi și chinuiți de ploaie. Îmi priveam picioarele, uluită că reușeam să mai fac câte un pas, și mi-am promis în gând să nu mă uit nici în stânga, nici în dreapta până nu aveam să ajungem la destinaţie. Ne-am oprit de câteva ori ca să-l lăsăm pe Amil să se odihnească.

— Nu pot să mai merg, tată, a spus Amil, prăbușindu-se pentru a treia oară în noroi.

Părea atât de neajutorat, cu ochii mari și adânciţi în orbite, iar pe chip îi curgeau picături de ploaie. M-a cuprins din nou mânia. Dacă Gandhi ar fi mers alături de noi, ar fi putut oare să-mi spună de ce ne-au trimis să rătăcim prin deșert ca o turmă de capre flămânde? Poate că și cei care ne conduc au gândit asta despre noi

când au luat această decizie. Oare ce legătură are toată povestea asta cu independenţa?

— Ba poţi, i-a răspuns tata cu vocea lui calmă, de doctor, întinzându-i mâna ca să-l ajute să se ridice în picioare.

Nu-l mai auzisem niciodată vorbindu-i în felul acesta lui Amil.

— Mai avem doar câteva minute de mers.

Am așteptat ca Amil să se ridice încet în picioare și să-și pună braţele pe umerii tatei și ai lui Dadi. Și am pornit iar la drum, împreună cu multe alte familii, mergând greu și uzi leoarcă. Acum era dintr-odată prea multă apă. Cât de repede se pot schimba lucrurile! Zăream, prin perdeaua deasă de ploaie, clădirile micuţe ale satului din apropiere. La un moment dat, tata ne-a spus s-o luăm la stânga. Am ajuns în faţa unui șopron dărăpănat, din lemn, căruia nu-i vedeam intrarea. Când am dat colţul de cealaltă parte, am găsit alte trei familii care stăteau îngrămădite pe jos într-o singură cămăruţă. După hainele și fesurile bărbaţilor, cred că erau musulmani. Ușa șopronului era spartă. M-am retras împreună cu Dadi, iar tata a aruncat o privire înăuntru, trăgându-l pe Amil după el.

Fratele meu tremura ca varga, agăţându-se cu disperare de tata. Mâna lui Dadi tremura într-a mea, dar nu atât de tare precum cea a lui Amil. Și eu tremuram puţin, dar mă simţeam oricum mai bine decât de dimineaţă. Era cald afară, în ciuda ploii, dar Amil era ud până la piele. Tata a intrat înăuntru.

— Avem nevoie de un adăpost. Fiul meu va muri dacă va mai sta mult în ploaie, le-a spus celor dinăuntru, cu simplitate în glas, de parcă le comunica starea vremii.

Nimeni nu i-a răspuns. Auzeam cum picăturile de ploaie cădeau cu zgomot pe acoperișul din tablă. Unul dintre bărbați a ridicat capul și l-a privit pe tata în ochi. Toată lumea îi urmărea cum se priveau reciproc. Gândul mi-a zburat la ce se întâmpla în trenuri. Iar în minte îmi răsunau cuvintele tatei, care spunea că hindușii, musulmanii și sikhii se omorau acum între ei.

— Vă rugăm, a insistat el cu glas frânt, rupând tăcerea. Suntem oameni pașnici.

Bărbatul a încuviințat ușor din cap și i-a arătat cu bărbia colțul camerei. S-au mutat cu toții într-o parte, făcându-ne loc. Îmi țineam ochii ațintiți în pământ.

Ne-am ghemuit lângă perete și ne-am așezat pe jos, cu picioarele încrucișate. Amil s-a așezat în poala tatei, iar tata l-a luat în brațe ca pe un prunc. Eu și Dadi stăteam în fața lor. Mă aflam cel mai aproape de perete, iar Dadi stătea lipită de brațul meu ud. După câteva minute, am început să simt căldura trupurilor din micul șopron. Amil încă tremura în brațele tatei. Minutele au devenit ore, iar Amil a încetat să mai tremure.

Ploaia s-a oprit brusc și soarele s-a ivit dogoritor printre nori, de parcă nici n-ar fi turnat cu găleata cu doar câteva minute în urmă. Priveam, ușurată și încântată, soarele a cărui căldură dogoritoare a fost cât pe ce să mă răpună. Am ieșit, rând pe rând, din șopron. Nimeni

nu scotea vreun cuvânt. Membrii familiilor musulmane și-au strâns lucrurile. Noi le-am luat pe ale noastre. Tata și-a împreunat mâinile și a dat din cap respectuos spre bărbatul musulman, care i-a răspuns în același mod. Apoi noi am pornit pe drumul nostru, iar ei pe al lor.

În timp ce mergeam, beam din apa de ploaie cu care ne umpluserăm urcioarele grele. Amil părea tot mai sigur pe picioare, astfel că ne-am alăturat în curând mulţimii de oameni ce se îndreptau spre graniţa aflată încă la mulţi kilometri depărtare. Cum arăta oare? mă întrebam în sinea mea. Era pur și simplu o fâșie de pământ delimitată de un zid și apărată de paznici? N-am văzut niciodată o frontieră între ţări. Simţeam căldura soarelui pe spate precum atingerea unei mâini mari. „Mergi înainte, Nisha!" părea să-mi spună. Era mâna ta, nu-i așa, mamă?

Am găsit în curând un alt pâlc de tufișuri și niște stânci, unde ne-am așezat tabăra. Multe alte familii făceau la fel. Mă întrebam uneori de ce nu vorbeam cu nimeni. În mod normal, o cascadă de sunete s-ar fi revărsat dintr-o mare de oameni: râsete, vorbărie, certuri, strigăte, nume, ca într-o zi obișnuită la piaţă. Ne-am schimbat oare pentru totdeauna acum?

Tata ne-a spus că ar trebui să ne oprim devreme astăzi, cât timp soarele era încă sus pe cer, și să ne punem lucrurile la uscat. Amil se odihnea pe jos, rezemat de trunchiul îngust al unui copac. Dadi a întins sacii de dormit și plasa de ţânţari. Eu am scos din raniţă, cu

mâini tremurânde și lacome, jurnalul învelit în șalul meu. Acesta era ud, dar coperţile jurnalului erau doar umede. Am simţit un fior de bucurie din cap până în picioare, care mi-a ajuns până în buricele degetelor, chiar sub unghiile murdare. Am scos săculeţul cu bijuterii, cel cu pumnul de pământ și mojarul cu pisălogul și le-am înșirat pe șal, alături de jurnal, de salwar kameez și de lenjeria intimă. Nu-mi mai băteam capul să le ascund de ochii celorlalţi, iar tata nu le arunca nici măcar o privire.

A început să adune vreascuri pentru foc, iar eu i-am dat o mână de ajutor. Sub arbustul la umbra căruia ne odihneam am găsit doar crenguţe înmugurite, care nu aveau să ardă prea mult timp. Dar sub arbuștii din apropiere am descoperit vreascuri și două crengi mai groase, ce păreau uscate. Tata a scos apoi din raniţă lintea și orezul și s-a uitat la Dadi.

— Cât să pun în cratiţă?

— Tată, am intervenit înainte ca ea să apuce să răspundă. Le pregătesc eu.

Îl văzusem de multe ori pe Kazi gătind linte. Chiar dacă nu aveam mirodenii și urma să amestecăm lintea cu orezul, lucru pe care Kazi nu l-ar fi făcut niciodată acasă, deoarece orezul ar fi devenit cleios, voiam să văd apa fierbând. Voiam să mă îmbăt cu aroma dulce și ispititoare a aburului.

Tata a încuviinţat din cap, schiţând un zâmbet vag. Am luat pachetele umede din mâinile lui și am turnat în cratiţă jumătate din punga de linte și jumătate din

cea de orez. Mâinile încă îmi tremurau, dar stomacul gol și flămând mă făcea să merg mai departe. L-am văzut pe Amil uitându-se la mine. La fel și Dadi. Mă priveau în tăcere, de parcă făceam o vrajă. Am turnat niște apă peste amestecul din cratiță. Urma să pun mai multă, dacă ar fi trebuit. Tata ţinuse cutiile de chibrituri în mica lui trusă medicală din piele, așa că erau uscate. Dar vreascurile, încă umede, nu voiau să ia foc. Am pornit în căutarea altor crenguţe ascunse printre copaci și le-am pus pe cele umede la soare, alături de o mână de frunze uscate. Trebuia să mai așteptăm.

După câtva timp, am încercat din nou să aprindem focul. Dar ramurile erau încă umede. Îmi venea să lovesc pământul cu pumnii. Și să ţip. N-am ţipat niciodată sau, cel puţin, nu-mi amintesc s-o fi făcut. Poate când eram foarte mică. Amil ţipa deseori. Ţipa de bucurie, coborând în fugă dealul pe lângă grădinile de legume. Ţipa de furie când ne certam. A țipat chiar și la tata când acesta i-a spus într-o bună zi că avea să-i ia toate materialele de desen dacă nu avea să înveţe mai bine la școală. Atunci tata l-a plesnit peste faţă. Amil n-a mai țipat niciodată la el. Mi-a fost mereu teamă că, dacă aș ţipa, m-aș rupe în mii de bucăţi. Văzând însă cum flacăra unui alt chibrit se stingea iarăși sub privirile noastre flămânde, m-a cuprins mânia. Și mi-am imaginat că pot ţipa cât mă țineau puterile.

Am amestecat în cratiţa pe care o lăsasem la soare și am băgat în gură o lingură de linte și orez nefierte. Aveam senzaţia că mestec niște pietricele. I-am dat-o

apoi lui Dadi, care i-a oferit-o mai întâi lui Amil, abia pe urmă a luat și ea o lingură. Tata încerca în continuare să aprindă focul. Apa înmuiase doar foarte puţin lintea și orezul. Cu toate astea, era atât de bine să simt ceva în gură! Am continuat să le mestec ușor și, în cele din urmă, le-am înghiţit. Am luat încă o lingură și apoi l-am auzit pe tata strigând:

— Am reușit!

Norișori de fum se înălţau în aer și o flăcăruie palidă începea să mistuie grămăjoara de vreascuri și frunze uscate. Am pus imediat cratiţa deasupra focului. Crenguţele trosneau și sfârâiau mânioase printre flăcările mistuitoare. Priveam cu toţii lintea și orezul din cratiţă de parcă ar fi fost cel mai interesant lucru din lume. După câteva minute, apa a început să fiarbă. Dadi a bătut din palme ca o fetiţă încântată. Tata a spus doar un „Aha!", iar Amil a scos un strigăt de bucurie. Eu încercam să ţin cratiţa deasupra focului cât mai ferm cu putinţă.

După douăzeci de minute, orezul se umflase suficient de mult și absorbise o parte din apă. Am amestecat încă o dată. Flăcările ardeau acum vesele, iar tata le „hrănea" cu crenguţele lăsate la soare. Ne-am așezat, în cele din urmă, în jurul focului, pasându-ne cratiţa și savurând, cu zâmbetul pe buze, gustul moale și aproape sărat al lintei și al orezului. Nu mi-aș fi imaginat niciodată acest tablou — toţi patru, unul lângă altul, având pe chip un zâmbet cald și tandru. Tata ne-a cuprins în braţe pe mine și pe Amil. Soarele se pregătea să apună,

scăldând orizontul în nuanţe de albastru şi portocaliu. Am luat încă o îmbucătură, simţind pe umeri braţul puternic al tatei. Totul e atât de ciudat, mamă! La sfârşitul unei zile în care a fost cât pe-aci să murim, mă simţeam mai fericită ca niciodată.

Cu drag,
Nisha

25 august 1947

Dragă mamă,

Nu mai avem mult de mers. Avem urcioarele pline cu apă şi n-a mai plouat astăzi. Încă o zi şi ajungem acasă la unchiul Rashid, acasă la tine, mamă. Te jucai acolo cu unchiul Rashid cum mă joc eu cu Amil? Te urcai în copaci, făceai desene cu beţele prin noroi şi aruncai cu pietre în bălţi? Mi se pare că am auzit-o pe Dadi spunând că unchiul Rashid e fratele tău mai mic. Dacă ai mai fi astăzi în viaţă, ai avea 35 de ani. Mă întreb câţi ani are unchiul Rashid, dar mi-e teamă să rostesc întrebarea. Ştiu doar că e mai tânăr.

Lucrurile ni s-au uscat la soare. Nu ne-a atacat nimeni — nici oameni, nici şerpi, nici vulpi, nici scorpioni, aşa că s-ar putea să scăpăm cu viaţă. Dar nu

dorm bine noaptea, de aceea îmi simt capul greu și sunt ameţită. Pământul îl simt tare sub sacul de dormit. Îmi intră nisip în urechi și în păr. Aud zumzetul insectelor, urletul vreunui lup sau al unei pisici sălbatice sau glasurile unor oameni care strigă pe cineva ori își ceartă copiii. Uneori, aud plânsete. Căutăm de obicei locuri izolate, cât mai departe de ceilalţi, deși de cele mai multe ori nu vedem în preajmă nimic altceva decât întinderi nemărginite de nisip. Pe drum, întâlnim tot mai mulţi oameni care se îndreaptă fie într-o direcţie, fie în cealaltă. Dormim cu toţii lângă foc. Tata stă mereu de veghe, menţinând focul aprins toată noaptea. Mă întreb uneori dacă închide vreodată ochii.

M-am trezit devreme și am aprins singură focul. Tata pusese câteva vreascuri peste focul de aseară. Am fiert încă o cratiţă de linte și orez, iar mirosul m-a făcut să simt că era o zi perfect normală. Mai avem provizii doar pentru două mese, dar ar trebui să ne ajungă. Am observat că oasele șoldurilor îmi ies mai mult în evidenţă când stau întinsă pe jos. Au trecut doar câteva zile de foame și lipsuri, dar trebuie să-ţi spun că am fost mereu slabă, nu la fel de sfrijită ca Amil, dar mult prea costelivă. Acasă aveam suficientă mâncare, dar tatei nu-i place nimic în exces — nici bucatele, nici mobila, nici prezenţa oamenilor. Mi-o amintesc pe Sabeen, buzele și obrajii ei durdulii și trandafirii. Îmi amintesc abdomenul rotund și zâmbetul fermecător al mamei ei. Mă simţeam geloasă privindu-le împreună. Petreceau mult timp vorbind și râzând amândouă.

Poate că, într-o bună zi, când povestea asta se va sfârși și vom lua totul de la capăt într-o casă nouă, cu apă și multă mâncare, voi putea să mă îngraș, căpătând forme mult mai ispititoare decât ale lui Sabeen și ale mamei sale. Poate că voi avea și eu o fiică alături de care mă voi plimba, voi vorbi și voi râde în voie.

Apa ne va ajunge încă două zile, dacă vom fi atenți să nu o vărsăm. Tata se poartă foarte frumos cu Amil de când a fost bolnav, dar, dacă o mai varsă o dată, s-ar putea să se schimbe situaţia. Când ne îmbolnăvim, ne bucurăm de aceeași atenţie pe care tata o acordă tuturor pacienţilor săi, de grija unui doctor calm și blând, care te face să simți că totul va fi bine.

În timp ce amestecam în cratiţa cu mâncare, privind cum soarele se înălţa tot mai sus pe cer, Amil m-a bătut pe umăr. Am tresărit speriată.

— Îmi pare rău, a șoptit el.

Am zâmbit, ridicând din umeri. Avea mai multă culoare în obraji. Îi vedeam strălucirea din ochi chiar și în lumina palidă a dimineţii. În faţa mea stătea din nou frăţiorul meu de odinioară.

— Ai fost foarte bolnav, i-am răspuns, tot în șoaptă.

— Știu.

— Am crezut că...

Mi-a pus mâna la gură înainte de a apuca să-mi duc gândul la bun sfârșit.

— Taci! N-o spune cu glas tare!

Avea dreptate. Mi-am promis în sinea mea să nu-i mai pomenesc niciodată lui Amil despre moarte. I-am dat mâna la o parte.

— Ai o palmă dezgustătoare, i-am spus apoi, încântată că puteam să-mi tachinez din nou fratele.

— La fel e și a ta, mi-a răspuns, cu un licăr vesel în privire și un zâmbet pe buze, prinzându-mă de mâna cu care nu amestecam în oala cu mâncare și ducându-mi-o în faţa ochilor.

Mi-am privit liniile murdare ale palmei, ce păreau niște drumuri de pe o hartă.

Mi-am tras mâna și am luat cratiţa de pe foc. Tata s-a ridicat în capul oaselor. Dadi încă dormea. De obicei, ea se trezește prima. Poate că acum avea nevoie de mai multă odihnă. Cum de reușea să facă faţă acestei situații? Ne-am pasat din nou cratiţa, savurând micul nostru dejun cald. Nu-mi venea să cred ce gust minunat aveau lintea și orezul nostru, deși erau aproape nefierte. Parcă aveam o nouă limbă.

Dadi s-a ridicat încet în capul oaselor și ne-a spus să mâncăm singuri totul.

— Nu, mamă, trebuie să mănânci și tu ceva, i-a răspuns tata, oferindu-i o lingură de linte și orez.

— Am mâncat fiecare câte cinci linguri, a spus Amil. Restul e al tău, Dadi.

Nu-mi venea să cred că știa câte linguri mâncaserăm! Eu nu le numărasem. Stomacul nu-mi mai părea acum o peșteră goală și imensă, dar nici plin nu-l simţeam. Aș fi putut să mănânc singură două cratițe întregi.

— Mai luaţi fiecare câte una! a murmurat Dadi. Stomacul meu astăzi... a adăugat apoi, atingându-şi abdomenul şi lăsându-şi ochii în pământ.

— Ce vrei să spui, mamă? a întrebat-o tata.

Ea a fluturat mâna prin aer, ignorându-i întrebarea. Tata i-a oferit din nou lingura. Dadi a clătinat din cap, cu o expresie aspră pe chip.

— Dă-le lor mai întâi! a insistat apoi, privindu-ne pe mine şi pe Amil. Eu vreau doar ultima îmbucătură.

Tata a şovăit.

— Suresh! l-a strigat Dadi, iar el a ascultat-o.

Ne-am strâns lucrurile şi ne-am alăturat mulţimii tot mai mari de oameni care mergeau în două direcţii. Cam la cincisprezece metri depărtare, drumul urma o pantă mare şi anevoioasă. Am început „să ascult" din nou ritmul paşilor mei. Îmi plăcea să-l aud. Dadi mergea lângă mine şi tata lângă Amil. Urmam cu toţii îndeaproape mulţimea de hoinari. Dadi mergea astăzi şi mai încet.

— Te simţi bine, Dadi? am întrebat-o eu, privind-o atent.

Trupul ei încovoiat părea şi mai gârbovit în sariul murdar, iar părul cărunt şi răvăşit îi cădea pe umeri, încadrându-i chipul întunecat şi trist. M-a privit cu ochi lipsiţi de expresie şi a încuviinţat uşor din cap. Am luat-o de mână. Mi-a strâns-o, iar eu i-am răspuns la fel.

— Unchiul Rashid e cumsecade? am întrebat-o apoi, uimită de curajul meu.

Cuvintele mi-au ieșit de pe buze cu prea multă ușurință. Dar eram cu totul altfel pe acest drum bătătorit de tălpile noastre însângerate și crăpate. Nimic nu mai avea vreo importanță aici. Nimic nu părea real. Nu aveam vecini. Și nici vreun cămin. Trăiam într-o lume paralelă.

— Cumsecade? a repetat Dadi, ţintuindu-mă cu privirea și clipind nedumerită.

A mișcat apoi din cap, fără să spună nici da, nici nu.

— Vom vedea, vom vedea, a adăugat, strângându-mă din nou de mână.

Cu drag,
Nisha

26 august 1947

Dragă mamă,

Stau în fiecare seară lângă foc și-ţi scriu. Excepție fac serile în care mă simt chiar rău. Cu cât îţi scriu mai mult, cu atât imaginea ta mi se conturează mai bine în minte. Îmi pare bine că am luat trei creioane cu mine. Tata mi le ascute folosind cuţitul, fără să mă întrebe despre ce scriu. Mă lasă în voia mea. Oare ce-ar spune dacă ar ști că ţie îţi scriu?

Te aud uneori vorbindu-mi. Ai un glas dulce și blând. „Încă un pas, Nisha!", îmi spui. Și eu îl fac. „Imaginează-ţi că aerul este apă! Și bea-l!" mi-ai spus când sufeream cu toţii de sete. Iar eu te-am ascultat. N-aș spune niciodată asta cuiva, dar dacă am muri, ar însemna că am putea fi cu tine, mamă? Dar nu sunt chiar sigură că moartea ar însemna asta, așa că merg mai departe. Nu ţi-aș auzi vocea în minte dacă n-ai vrea să merg mai departe, nu-i așa?

Te văd acum mergând alături de noi, purtând, în bătaia vântului, o eșarfă în nuanţe de roșu și auriu, ca aceea pe care tata o păstrează de atâţia ani în dulap și care așteaptă să ajungă în mâinile unor străini. Ești cea mai frumoasă ființă de pe acest drum trist și pustiit. Noi suntem imaginea cenușie a prafului, în timp ce tu ești înconjurată de nuanțe aurii, cafenii, sângerii și stacojii, cu ochi negri, bine conturaţi, și buze roșii și strălucitoare. Ești o adevărată strălucire. Îţi văd scânteierea cerceilor din aur. Și îţi aud zăngănitul brăţărilor. Îţi simt prezenţa aici, mamă, și te urmez fără crâcnire, căci știu că ne vei purta pașii spre unchiul Rashid și spre noua noastră casă.

Te bucuri că vom sta un timp la unchiul Rashid? Oare el se bucură de venirea noastră? De ce n-a încercat să ne vadă vreodată? Oare pentru că tata i-a spus, după ce-ai murit, că suntem hinduși, și nu musulmani și hinduși în egală măsură? Putem fi de ambele credinţe? Uneori, nu mă simt nici hindusă, nici musulmană. E rău să simţi asta? Gandhi crede că putem fi de orice

religie vrem, așa mi-a spus tata. Și mi se pare firesc să fie așa. Dacă toată lumea i-ar împărtăși părerea, am fi rămas acum acasă, într-o singură țară, teferi și cu adevărat liberi. Vreau să știu ce crede unchiul Rashid despre noi, mamă. Spune-mi cât mai curând cu putință!

Dadi este foarte obosită acum. A adormit, în fața focului, înaintea tuturor. Nu mai mănâncă nimic, bea doar apă. Amil l-a întrebat pe tata dacă este bolnavă, iar eu m-am aplecat ușor spre ei ca să aud răspunsul.

— E bătrână. Călătoria asta este mult prea grea pentru ea, a spus tata, cum îi este obiceiul, fără să răspundă clar și răspicat.

A început apoi să scuture din nou nisipul de pe rănița lui. Totuși, se uită mereu la ea, îi ia pulsul, îi verifică ochii și o ciupește de piele. Ea îl respinge cu mâna, dar nu mai șuieră printre dinți. Nu mai cântă și nu se mai roagă. Tăcerea a devenit copleșitoare. Nici Amil nu mai vorbește mult în ultimul timp. Nici pe cei care merg în jurul nostru nu-i mai aud vorbind prea mult. Simt nevoia să aud alte glasuri. Liniștea îmi sfâșie sufletul. Am senzația că ne aflăm cu toții sub apă, ținându-ne răsuflarea până când vom putea să ne ridicăm din nou capul la suprafață. Orice zgomot mai puternic ar putea să ne înece.

Aud însă azan-ul[1], cum îl auzeam în fiecare zi în Mirpur Khas, când musulmanii începeau să se roage.

[1] Azan — chemare la rugăciune; provine din cuvântul arab *azn*, care înseamnă *a asculta, a auzi*. (N. tr.)

Acasă, nu-i acordam prea multă importanţă. Făcea parte din viaţa noastră. Din ecourile şi activităţile zilnice. Răsuna în tot satul din difuzoarele moscheii, iar noi îl auzeam pătrunzând prin ferestre. Kazi se oprea din treburile sale şi îşi lua covoraşul, pe care îl ţinea, înfăşurat sul, într-un colţ al bucătăriei. Se spăla, întindea covoraşul lângă fereastră şi începea să se roage, făcând plecăciuni şi atingând pământul cu fruntea. Apoi se ridica din nou în picioare în timp ce-şi spunea rugăciunile.

Nu-l deranjam niciodată pe Kazi când se ruga. Uneori, mă gândeam la tine, mamă. Şi tu te rugai de cinci ori pe zi? Nu l-am văzut niciodată pe tata rugându-se sau slăvindu-i pe zei. El spune că nu există nimic dincolo de clipa de faţă. Oare e adevărat? Pe măsură ce ne apropiem de graniţă, văd tot mai mulţi musulmani străbătând drumul în sens invers, spre noile lor case. Cineva strigă azan, iar ei se opresc şi încep să se roage. Oamenii de pe drumul nostru merg mai departe. Asta mă face să mă gândesc la Kazi şi mă întristez, aşa că nu mă mai uit. Îmi continui drumul, cu ochii aţintiţi asupra persoanei din faţa mea.

Dar ştii ce-am făcut astăzi? Când am auzit azan-ul, am spus o rugăciune în gând. Am îmbinat rugile pe care le auzisem rostite de Kazi cu cele pe care le spunea Dadi. Nu ştiu dacă zeii le vor da ascultare, fiindcă nu ştiu cuvintele exacte şi nici în genunchi n-am stat, dar nu cred că ar putea face rău cuiva. Nu voi spune însă asta nimănui. Oamenii s-ar putea supăra pentru că nu

știu să rostesc o rugăciune de la cap la coadă și că am îmbinat frânturi de rugi. Dar cineva trebuie să se roage pentru Dadi. Și tu te-ai fi rugat pentru ea, nu-i așa, mamă?

Cu drag,
Nisha

27 august 1947

Dragă mamă,

Tata ne-a spus că aceasta este ultima noapte pe care o vom petrece sub cerul liber înainte de a ajunge acasă la unchiul Rashid. După ce ne-am mâncat fructele de mango, ne-a dat câte o bucăţică de kaju katli*. Răsuceam fără încetare, în mâinile mele murdare, prăjitura în formă de diamant. De ce nu ne-a dat-o până acum? Îmi venea să i-o arunc în faţă. Ce ne mai ascundea oare? Salivam însă de poftă la gândul aromelor îmbietoare pe care avea să mi le dăruiască. Așa că am băgat-o în gură și am lăsat-o să se topească încet, savurându-i gustul minunat. Îl priveam pe Amil cum o ronţăia ca un șoricel. Ochii ni s-au întâlnit în timp ce mestecam. Amândoi păstram tăcerea, fără să schiţăm

vreun zâmbet. Oare și el gândea același lucru ca mine despre tata?

Călătoria noastră avea să dureze încă o zi, deoarece Dadi trebuie să meargă încet. Eu, tata și Amil facem cu rândul ca să o ajutăm să meargă, iar ea se sprijină de umerii noștri cu brațul ei subțire ca foaia de hârtie. Oasele ei par la fel de fragile și de ușoare ca ale unei păsări. A mâncat, în cele din urmă, câteva felii de mango și a băut apă, dar trebuie să se odihnească foarte des. Vom ajunge sau nu vom ajunge la unchiul Rashid. Dadi se va face bine sau nu se va face. Vom ajunge la noul nostru cămin. Sau nu.

Cu drag,
Nisha

30 august 1947

Dragă mamă,

Îmi pare rău că n-am putut să-ți scriu în ultimele două seri. O fac însă acum, în timp ce stau într-un pat adevărat. De ce nu ne-a spus tata nimic despre unchiul Rashid, mamă? Lucrurile sunt acum pe cât de clare, pe atât de confuze.

Aproape că se lăsase întunericul când ne-am apropiat, în cele din urmă, de locul unde stă unchiul Rashid.

Tata spune că ne aflăm la câţiva kilometri depărtare de oraşul Umerkot*. Am străbătut un sat şi câteva ogoare uscate şi prăfuite. După câteva minute, am zărit, în lumina slabă a înserării, un grup de case, destul de mari, toate zugrăvite în alb.

— Aici a crescut mama voastră, ne-a spus tata, întorcându-se spre noi.

Eu şi Amil ne-am uitat iute unul la altul. Chiar dacă ştiam asta de ceva timp, priveliştea casei tale m-a lăsat fără suflare. Abia mai reuşeam să respir. Aveam să stăm ascunşi la adăpostul unor arbuşti până la lăsarea întunericului, ne-a spus tata, apoi avea să se ducă să vorbească cu unchiul Rashid, ca să se asigure că nu ne pândea niciun pericol. Ne-a zis că nu trebuia să ne vadă nimeni intrând în casă.

— Dacă vine cineva la voi, a continuat în şoaptă, aruncându-i o privire aspră lui Amil, spuneţi-i că bunica voastră trebuie să se odihnească! Doar atât, nici mai mult, nici mai puţin. Dar pe întuneric nu cred c-o să vă vadă cineva. Multe dintre aceste case sunt goale acum.

Amil a încuviinţat dând din cap.

— Când mă veţi auzi fluierând o dată, va trebui să veniţi repede într-acolo, ne-a spus apoi, arătându-ne o casă aflată la mijlocul şirului de locuinţe. Să nu vorbiţi şi să nu vă daţi jos raniţele din spinare! Trebuie să fiţi gata în orice clipă.

Eu şi Amil ne-am privit din nou unul pe celălalt.

— Aţi înţeles? a întrebat tata în şoaptă.

— Da, tată, i-am răspuns amândoi, tot în şoaptă.

Am așteptat până la căderea nopții, apoi tata a pornit spre casă. Era lună plină și cer senin. În aer plutea un miros de lemn ars. L-am văzut pe tata bătând la ușă, apoi scârțâitul unei balamale a spulberat tăcerea nopții. Am auzit un murmur de glasuri, apoi ușa s-a închis. Ne-am așezat pe jos, cu raniţele în spinare. Dadi stătea întinsă pe pământ, cu capul rezemat de bagajul ei. Priveam atent ușa. Speram să fii înăuntru. N-ai fi putut oare să te ascunzi aici în tot acest timp?

Amil a început să se joace cu baretele subțiri, din piele, ale sandalelor. L-am înghiontit ușor și i-am arătat casa cu mâna, ca să-l fac să se concentreze asupra misiunii noastre. Și apoi am așteptat. Și am tot așteptat. Un foșnet m-a făcut să încremenesc, dar când m-am întors, n-am văzut nimic.

— Ai auzit și tu ceva? l-am întrebat în șoaptă pe Amil.

— Da, mi-a răspuns el.

Am așteptat din nou, încremeniţi ca niște stane de piatră. Foșnetul devenea tot mai puternic.

— Trebuie să plecăm, a murmurat Amil. Acum!

Am ajutat-o pe Dadi să se ridice în picioare și, ieșind din tufișuri, ne-am îndreptat spre un drum de țară pe care abia îl zăream în lumina difuză a lunii.

— N-ar trebui să plecăm prea departe, a șoptit Dadi.

O ţineam amândoi de câte un braţ, ajutând-o să meargă mai repede. Foșnetul se transformase acum în niște zgomote de pași tot mai apropiaţi.

Cineva m-a apucat de umăr. Am scos un țipăt puternic, ce mi-a țâșnit din gât ca un șuvoi de sânge. Atacatorul, un bărbat, din câte-mi dădeam seama după mărimea palmei sale, mi-a acoperit gura cu o mână, pe când cu cealaltă îmi ținea un cuțit în dreptul beregatei. Lama din metal părea ciudat de fină și de caldă. Dadi a început să plângă.

— Mi-ați ucis familia, mi-a spus omul la ureche, scrâșnind din dinți.

Nu puteam să-l văd, doar îl auzeam și îi simțeam răsuflarea urât mirositoare și duhoarea oribilă de transpirație și mizerie. Îmi auzeam propria respirație. Lama cuțitului devenea tot mai apăsătoare. Dadi s-a prăbușit în genunchi, cu capul plecat. Nu-mi era teamă, eram doar amorțită. Aveam senzația că mă înalț spre cer.

— Aveți milă! striga Amil fără încetare, cu gura plină de salivă. N-am ucis pe nimeni.

Dadi făcea plecăciuni la picioarele noastre, rugându-se cu disperare. Stăteam încremenită, încercând să-mi țin gâtul cât mai departe de lama cuțitului. Mă întrebam dacă nu cumva am încetat să mai respir, dar încă reușeam, ca prin minune, să mai stau în picioare. Bărbatului îi tremurau mâinile.

— Copiii și soția mea... au pierit, a îngăimat el cu glas frânt. I-ați ucis. Voi toți i-ați ucis. Încercau doar să găsească apă și i-ați ucis.

— Nu, domnule, vă rugăm! Noi doar mergem spre graniță. Bunica mea trebuia să se odihnească. N-am făcut niciun rău familiei dumneavoastră, a spus Amil,

cât mai tare cu putinţă. Vă dăm mâncare şi apă. Tot ce vă doriţi.

Am auzit din nou scârţâitul balamalei, apoi fluieratul tatei.

Am păstrat cu toţii tăcerea. Tata a fluierat din nou. Bărbatul mi-a apăsat şi mai tare lama cuţitului pe gât.

— Vă implor! E doar o copilă nevinovată, a strigat Dadi, cu mâinile împreunate.

Omul tremura din toate încheieturile, mişcând şi cuţitul.

— Mi-am pierdut întreaga familie şi vina e a tuturor.

— Tatăl şi unchiul nostru trebuie să vină în orice clipă, a spus Amil, coborând acum tonul glasului. Sunt înarmaţi.

Dinspre şirul de case se auzea zgomot de paşi.

— Dă-i drumul! l-am auzit pe tata strigând cu o voce atât de puternică, încât nici nu părea să fie a lui.

— E înarmat, a repetat Amil.

Cât îmi doream să fie aşa!

Bărbatului îi tremurau mâinile atât de tare, că a scăpat cuţitul şi m-a eliberat din strânsoare. Am fugit la tata, ţinându-mă cu mâinile de gât. Amil şi Dadi s-au strâns şi ei în jurul tatei. Nici urmă de vreun unchi însă!

— Nu-mi pasă dacă mă împuşti. Chiar te rog să pui capăt suferinţei mele! a spus omul, prăbuşindu-se în genunchi.

Abia atunci am reuşit să-l văd bine. Era mic de statură, cu nişte glezne cât cele ale lui Amil. Avea părul

plin de praf și mizerie. Am văzut sânge închegat pe mâneca kurtei* sale.

— Hindușii mi-au ucis familia, a continuat apoi printre suspine, cu chipul ascuns în mâini. Le-au tăiat gâturile sub ochii mei. Eu am reușit să fug, dar mai bine i-aș fi lăsat să mă omoare și pe mine.

Purta pe cap un fes topi*, ce-i trăda religia musulmană. Dar cum și-a dat oare seama că suntem hinduși? Acasă, în Mirpur Khas, era ușor să identifici religia oamenilor. Aici însă arătam cu toții la fel în hainele noastre murdare. Unii dintre bărbații musulmani și-au pierdut fesul. Iar cei mai mulți își acoperă capul cu ce găsesc la îndemână, ca să se apere de soare. Îl strângeam amândoi pe tata în brațe. Mă simțeam la fel de amorțită — nici nu plângeam, nici nu eram furioasă. A fost foarte ciudat, mamă.

Tata ne-a dat ușor la o parte și a făcut câțiva pași spre atacatorul nostru.

— Lasă-l în pace! a strigat Dadi. E periculos.

Dar tata nu i-a dat ascultare, ci a continuat să înainteze cu prudență. A luat de jos cuțitul și fesul bărbatului. I-a pus apoi mâna pe umăr și i-a oferit lucrurile. Omul și-a ridicat, speriat, capul.

— „De-ar fi să plătim ochi pentru ochi, întreaga lume ar orbi", a spus tata.

Bărbatul s-a ridicat încet în picioare și s-a scuturat de praf. Și-a luat fesul și cuțitul, ținându-și în continuare capul în pământ. S-a întors apoi pe călcâie și s-a făcut nevăzut în întuneric. Tata a mai spus cândva

aceste cuvinte. Îi aparţineau lui Gandhi. Acum le-am înţeles sensul. O familie de hinduși ucide o familie de musulmani; aceasta ucide apoi o altă familie de hinduși, care omoară, la rândul ei, o familie de musulmani și tot așa. Șirul crimelor nu se va mai sfârși astfel niciodată, dacă nu-i va pune cineva capăt. Dar cine s-o facă?

Am pornit cu toţii spre casa unchiului Rashid, încercând să zărim drumul prin noaptea albastră. Ne-am împiedicat de câteva ori. Tata și Amil o susţineau pe Dadi. Nu știu ce mă făcea să merg mai departe. Dar de îndată ce am trecut pragul casei și m-am trezit înăuntru, n-am mai văzut nimic. Spaima, lacrimile și frisoanele au pus stăpânire pe mine. Nu puteam să mai respir și totul a început să se învârtă în jurul meu. Tata mi-a spus să-mi pun capul între genunchi. Și asta e tot ce-mi mai amintesc.

Cu drag,
Nisha

31 august 1947

Dragă mamă,

Când m-am trezit, stăteam întinsă într-un pat, într-unul adevărat, acoperită cu o pătură. Pentru o

clipă, am crezut că ne aflam din nou acasă. Tata și Amil stăteau aplecați deasupra mea. Mi se părea ciudat să am un acoperiș deasupra capului. Apoi mi-am amintit totul — era casa ta, mamă! Din prag mă mai privea cineva. Mi-am ațintit și eu ochii asupra acelui bărbat. Nu era prea înalt. Purta un fes topi pe cap și un tan kurta. Hainele sale semănau cu cele ale lui Kazi. Dar chipul nu semăna deloc cu cel al lui Kazi. Ceva nu era în regulă. Nu reușeam să-l văd prea bine, căci nu stătea în lumina celor două lumânări care ardeau pe masă, dar avea buza de sus ridicată la mijloc, ceea ce făcea să i se vadă gingia și câțiva dinți strâmbi. Buza părea lipită de baza nasului.

Acasă, în Mirpur Khas, un vânzător de fructe uscate de la piață își acoperea mereu gura și nasul cu o eșarfă, deoarece — mi-a explicat tata, arătându-mi fotografii din cărțile de medicină — suferea de palatoschizis[1]. Unii oameni se nasc cu acest defect și cei mai mulți nu-și permit o intervenție chirurgicală pentru a-l îndrepta. Uneori, personalul medical din spitale îi ajută să mănânce sau să înghită pe cei care n-o pot face singuri.

La școală, aveam o colegă, Mital, care suferea de aceeași problemă, dar nu-și ascundea fața în eșarfe. Și ea avea buza ridicată la mijloc și lipită de nas. Nu vorbea niciodată, ca și mine. Nu știu dacă nu voia sau nu putea. Probabil că reușea să mănânce, căci altfel

[1] Despicătura buzei

ar fi făcut operaţie. Totuşi, n-am văzut-o niciodată mâncând ceva. Încercam s-o privesc câteva secunde, dar îmi întorceam mereu ochii în altă parte. Nu voiam să-mi fie milă de ea. Voiam să-i fiu prietenă, căci nu avea pe nimeni. Eu o aveam pe Sabeen, deşi nu ştiu dacă-mi era prietenă cu adevărat, căci nu vorbeam niciodată cu ea. Dar pe Mital îmi era foarte greu să o privesc. Mă simt ruşinată când mă gândesc la asta, de aceea nici n-o fac prea des. Şi tu evitai să-l priveşti pe unchiul Rashid, mamă? Erai la fel de lașă ca mine? Sunt convinsă că nu.

— El este unchiul Rashid. Nu poate să vorbească, doar scrie, a spus tata cu vocea lui calmă de doctor.

Unchiul Rashid a dat din cap spre mine.

— Poţi să te ridici în picioare? m-a întrebat tata.

Am început să mă mişc. Am simţit o durere de gât şi amintirile mi-au inundat deodată mintea ca un şuvoi de apă. Mi-am adus aminte de cuţitul atacatorului lipit de gâtul meu, de ţipetele lui Amil, de sosirea tatei la momentul potrivit şi de venirea noastră aici. M-am ridicat în picioare şi am privit camera spaţioasă, mobilată cu un covor colorat şi un birou din lemn, ce-mi amintea de al meu. Gândul mi-a provocat o strângere de inimă. Lângă peretele de vizavi se afla încă un pat, pe care dormea Dadi. Pieptul i se mişca uşor odată cu fiecare răsuflare. Am făcut câţiva paşi, mânată de curiozitate, iar tata a venit după mine. Am ieşit pe hol şi am trecut prin faţa unei alte uşi deschise. Mi-am vârât capul înăuntru şi am

văzut o cameră asemănătoare, dar mai mică, având un pat lângă fereastră și un altul lângă peretele alăturat. Am intrat apoi într-o altă încăpere. Avea un singur pat mare, o tapiserie pe perete, bogată în detalii, un covor și un birou. Am văzut și un șevalet într-un colț, cu o pânză goală. Probabil că era camera unchiului Rashid.

Trecând pe sub o arcadă, am ajuns într-un salon mobilat cu o canapea lungă, câteva scaune din lemn, perne brodate și, în mijloc, o masă scundă și sculptată. Pereții camerelor erau împodobiți cu tablouri. În prima încăpere, un tablou înfățișa un ocean albastru și un cer și mai albastru. Un altul reprezenta o vază cu flori. Am mai văzut și un tablou cu o femeie frumoasă, ce stătea pe iarbă, cu picioarele încrucișate, la umbra unui copac. Tu erai, mamă, sunt ferm convinsă de asta.

În sufragerie, existau o masă cu șase scaune și o vitrină masivă pentru porțelanuri cu uși din sticlă. În mijlocul mesei se afla o vază din porțelan cu flori roz și mov, la fel ca în tablou. Era un loc atât de minunat!

M-am întors, crezând că tata se afla în spatele meu, dar m-am trezit în fața unchiului Rashid. Și atunci i-am observat ochii. Seamănă cu ai tăi, poate chiar mai mult decât cei ai lui Amil. Poate că în spatele situației noastre nefericite se ascunde un motiv bine întemeiat. Știu că este un gând oribil, dar dacă n-ar fi trebuit să plecăm, n-am fi venit aici și n-am fi avut niciodată șansa să-i vedem ochii unchiului

Rashid — ochii tăi, mamă. Mi-am întors iute privirea în altă parte.

— Poţi să te speli acolo, mi-a spus tata, arătând spre o ușă din spatele bucătăriei.

Mi-am frecat mâinile, fața și gâtul deasupra ligheanului din metal. Mai târziu va trebui să fac baie ca să-mi îndepărtez murdăria de pe tot corpul, dar este plăcut să-mi văd mâinile curate.

— Cum te simţi? m-a întrebat tata când am terminat.

— Bine, i-am răspuns cu glas stins și răgușit.

Am văzut un alt tablou în bucătărie. Era portretul unchiului Rashid. M-am apropiat câţiva pași și l-am studiat cu atenţie, privindu-i îndelung buza răsucită, prinsă parcă de un fir invizibil, gingia, dinţii strâmbi, crescuţi unul peste altul, și nasul plat. Era mai ușor să-i privești tabloul decât imaginea reală. Nu-mi vine să cred că și el pictează. Tu l-ai învăţat sau el te-a învăţat pe tine?

— Vino, Nisha! m-a chemat tata cu glas aspru.

Am tresărit speriată și m-am întors cu spatele la tablou. L-am urmat spre camera din spatele casei, ca să vedem ce face Dadi. Respira încet, cu chipul palid aţintit spre tavan.

Tata s-a aplecat deasupra ei și i-a atins braţul.

Ea a deschis ochii și a dat din cap. Apoi i-a închis din nou. Tata s-a îndreptat spre bucătărie. Amil a stat la căpătâiul lui Dadi cât timp eu m-am plimbat prin casă.

— Te simţi bine? m-a întrebat el.

— Cred că da, i-am răspuns.

— Am crezut că... o să te omoare, a continuat Amil, cu buzele ușor tremurânde și lacrimi în ochi.

— Nu m-ar fi lăsat tata în voia sorţii, i-am răspuns, atingându-i mâna și îndreptându-mi privirea spre Dadi, în încercarea de a părea mai curajoasă, de dragul lui Amil, care s-a dovedit la fel de curajos când nu aveam apă.

Dar și eu am crezut că avea să mă omoare. Bărbatul acela ar fi putut foarte ușor să-mi taie gâtul și să-mi pierd viaţa într-o clipită. Tata n-ar fi putut să facă nimic. Ideea aceasta nu mă înspăimânta la fel de tare precum mă așteptam. Nu știu de ce. Omul părea atât de trist și de speriat! Mâinile îi tremurau foarte tare. De ce i-au ucis familia? De ce ar face cineva asta? Cei care ajung să-i omoare pe alții au fost așa cum sunt eu sau sunt cu totul alt fel de oameni?

— E ciudat că unchiul Rashid trăiește singur într-o casă atât de mare. Ai văzut tablourile?

Amil a încuviinţat dând din cap, cu un zâmbet larg pe buze.

— Bănuiesc că de-asta știu și eu să desenez, a spus, după care chipul i-a devenit serios. Crezi că Dadi o să moară?

— Nici vorbă! i-am răspuns în șoaptă, cu glas aspru. Nu vezi că e doar obosită?

Dar și eu mă gândeam la asta.

— Mă duc să-l întreb pe tata, a spus Amil, cu ochi strălucitori și temători.

L-am apucat de braţ ca să-l opresc, dar s-a eliberat din strânsoare și a pornit într-un suflet spre tata și spre unchiul Rashid. M-am luat după el pe coridorul lung, trecând prin salon și prin sufragerie și intrând apoi în bucătărie. Tata a pus capăt discuţiei cu unchiul Rashid și amândoi și-au îndreptat ochii spre Amil. El l-a privit pe unchiul Rashid cu zâmbetul lui fermecător și am simțit că mi se topește inima. Amil zâmbește într-un mod ce-ţi lasă impresia, fie și numai pentru o clipă, că lumea e un loc minunat. Acum îl privesc cu totul diferit pe Amil. Nu pot să explic asta. Am senzaţia că a murit și a revenit la viaţă. Întotdeauna mi-a plăcut zâmbetul lui, dar acum sunt atât de fericită să i-l zăresc, de parcă l-aș vedea pentru prima dată. Ce m-aș face fără Amil? E vocea mea, căci dă glas întrebărilor pe care eu nu le pot rosti.

— Da, a spus tata.

— Dadi o să moară? l-a întrebat Amil, iar zâmbetul i-a dispărut.

— N-o s-o las, i-a răspuns el, ţintuindu-l cu privirea și ducându-se apoi la ea.

Dar răspunsul lui aspru m-a făcut să simt un nod în stomac. Mi-am reamintit că tata era doctor. Avea puteri pe care oamenii obișnuiţi nu le au. Și tu crezi la fel, mamă? Mi-am amintit apoi că nu tata i-a salvat viaţa lui Amil, ci ploaia. Dar nici el nu l-a lăsat în voia sorții. Căci, dacă n-ar fi plouat, ar fi reușit cumva să-l

salveze, aducându-i apa de care avea atâta nevoie. L-a împiedicat pe atacatorul nostru să ne omoare și apoi l-a tratat cu omenie. Poate că tata e cel mai curajos om din lume. Dar și Amil e la fel de curajos, deși tata nu știe asta. Eu sunt o lașă. Ce-am făcut când omul m-a atacat? Am înlemnit. Amil a fost cel care a țipat și i-a atras atenția tatei. Și tot Amil i-a spus atacatorului că tata și unchiul Rashid sunt înarmați.

Unchiul Rashid a aprins focul în soba imensă și a pus la fiert o cratiță cu linte. Apoi a început să taie o ceapă. Mirosul îmi gâdila nările. M-am apropiat puțin. La fel a făcut și Amil. Îl priveam amândoi pe unchiul Rashid cum prăjea ceapa într-o cratiță mare și presăra boabe de muștar, usturoi, sare, chimion, turmeric și piper măcinat. A fiert condimentele alte câteva minute, apoi a turnat lintea în apa fiartă.

— N-ai bucătar? l-a întrebat Amil.

Știam că nu era frumos să pui o asemenea întrebare, dar o casă mare are nevoie de un bucătar, de un grădinar și de cineva care să se ocupe de gospodărie. Doar unchiul Rashid nu le făcea pe toate de unul singur, nu-i așa?

Și-a ridicat privirea și a dat din umeri, apoi și-a văzut din nou de treabă. Imaginea unchiului Rashid, surprins în timp ce pregătea un dal aburind, mi-a trezit amintiri dureroase — îi revedeam pe Kazi gătind în bucătăria noastră, pe Dadi ocupându-se de treburile obișnuite ale casei sau legănându-se pe scaunul ei preferat și pe tata sărutându-ne pe frunte și urându-ne noapte

bună când se întorcea acasă de la spital. Îmi aminteam cum adormeam împreună cu Amil, simţind încă în gură gustul aromat al dulciurilor și povestind întâmplările din acea zi petrecute la școală. Pe atunci, toată această rutină îmi părea atât de banală și de plictisitoare... Acum am senzaţia că totul a fost doar un basm. Au început să-mi curgă lacrimile. Nu puteam să mă abțin. Mi-am ascuns faţa în mâini.

— Ce-ai păţit, Nish? m-a întrebat Amil.

Doar am clătinat din cap.

— Unchiule Rashid, ai putea s-o lași să mestece în mâncare? l-a întrebat apoi.

Unchiul Rashid s-a oprit și s-a întors spre noi. M-am forțat să nu-mi las privirea în jos, iar el mi-a oferit lingura.

Am clipit ca să-mi alung lacrimile, am băgat lingura în cratiță și m-am aplecat deasupra mâncării calde și gălbui. Am început să amestec în ea ca să nu se lipească de cratiță. M-am liniștit încetul cu încetul și am continuat să amestec. Amil mă cunoștea atât de bine! În tot acest timp am crezut că pur și simplu se învârtea prin jurul casei, încercând să evite temele sau treburile casnice, doar ca să se joace în grădină sau ca să deseneze. Dar acum îmi dau seama cât de bine mă cunoaște și cât de atent mă urmărește. Am păstrat amândoi tăcerea timp de câteva clipe, înainte să vină tata. L-am auzit oprindu-se și i-am simţit privirea aţintită asupra mea. Când mâncarea a fost gata, am dat-o la o parte de pe foc.

Unchiul Rashid a deschis ușa unei cămări și a luat orez, cu un polonic, dintr-un vas din metal. Mi l-a dat mie, iar eu am turnat în cratiță exact cantitatea necesară pentru cinci oameni. Îi priveam chipul. De data aceasta, mi se părea mai ușor să-l privesc decât înainte. Mă concentram asupra ochilor săi. A luat apoi o cană din metal plină cu apă dintr-un urcior mare și mi-a dat-o mie. Eu am turnat apa în cratiță. Am pus patru căni și am așteptat ca apa să fiarbă. Kazi o fierbea mereu înainte de a turna orezul, dar nu puteam să-i spun asta. Unchiul Rashid nu părea să aibă prea multă experiență în bucătărie. Tăia cepele cum îi venea la îndemână și nici nu măcina piperul la fel de bine cum ar fi făcut-o Kazi. Poate că a avut un bucătar hindus, care a trebuit să plece. Mă simțeam amețită de foame. Mă abțineam cu greu să nu bag în gură câte o lingură din acele bunătăți.

Când totul a fost gata, unchiul Rashid a scos cinci boluri, iar eu am pus, în patru dintre ele, câte o porție de dal și orez, iar în cel de-al cincilea numai orez. A desfăcut patru chapati înfășurate într-o pânză, le-a încălzit pe sobă și le-a pus apoi pe marginea bolurilor. Priveam lacomă vasele pline până la refuz cu orez și dal gălbui, alături de turtele chapati rumenite pe sobă. Vedeam pentru prima oară, de când am plecat de acasă, atâtea bucate pe masă. Mă întrebam dacă pregătea mereu mâncăruri atât de simple, dar nimic nu mi se părea mai gustos decât acestea.

— Du-i bolul ăsta lui Dadi! mi-a spus tata, dându-mi vasul care avea doar orez.

Am încuviinţat din cap și am înghiţit în sec, ţinând bolul cald în mâini. Pe drum, am furat o lingură de orez. Zgomotele scaunelor trase și ale veselei mi se păreau ciudate. La fel mi se părea și să mă aflu într-o casă și să mănânc la o masă.

Dadi avea ochii închiși. Am strigat-o și i-am spus că i-am adus de mâncare. Nu s-a întâmplat nimic. I-am pus bolul cu orez la nas și am așteptat. După câteva clipe, a deschis ochii și a dat din cap. Apoi mi-a făcut semn cu mâna să plec. Am privit-o cu atenție. Era slabă și trasă la faţă.

— Îţi dau eu să mănânci, i-am spus apoi, luând o lingură de orez și ducându-i-o la gură.

Ea a acceptat-o și a mestecat-o. I-am mai dat câteva linguri. A ridicat apoi mâna, făcându-mi semn să mă opresc.

— Eşti o fetiţă bună, a murmurat ea.

Mi-am pus mâna peste a ei și i-am strâns-o ușor.

Am lăsat apoi bolul cu orez lângă ea și m-am dus în cealaltă cameră. Tata, Amil și unchiul Rashid mă așteptau să mâncăm. Pentru tata și pentru Amil așteptarea trebuie să fi fost foarte grea. M-am așezat lângă Amil, în faţa tatei. Și am început să mănânc. Aromele orezului, ale dalului și ale turtelor chapati mi-au invadat simțurile. Simţeam gustul uleiului ghee, al fiecărui bob de orez, al fiecărei seminţe de chimion, al fiecărui căţel de usturoi, al fiecărei feliuţe de ceapă sau boabe

de piper. Era cea mai bună mâncare pe care am mâncat-o vreodată.

Nimeni nu vorbea. După câteva îmbucături zdravene, m-am uitat la tata și la Amil, care înfulecau mâncarea și turtele chapati cu o poftă de lup. Când am terminat, ne-am mai pus câte o porţie.

După ce-am mâncat în tăcere, tata și-a pus mâna pe umărul unchiului Rashid.

— Nu voi putea niciodată să te răsplătesc pentru bunătatea pe care ne-ai arătat-o.

Unchiul Rashid a încuviinţat dând din cap și a început să strângă masa.

L-am ajutat să spele vasele și apoi am făcut cu toţii baie. Mi-a luat mult timp să-mi îndepărtez mizeria de pe corp. Priveam apa maronie prelingându-se în gaura de scurgere și mă temeam că aveam să o folosesc pe toată. Nu mi-am închipuit niciodată că aș putea fi atât de murdară.

Eu și Amil l-am rugat pe unchiul Rashid să ne lase să dormim în camera din mijloc. Tata avea să doarmă cu Dadi, ca s-o vegheze pe timpul nopţii. Ne-am băgat în pat și ne-am acoperit cu plasele de ţânţari, simțindu-ne curați și împrospătați. Amil se întreba dacă nu ne puteam ascunde aici până la încheierea conflictelor și apoi să rămânem pentru totdeauna. Și eu îmi doream asta mai mult decât orice pe lume. Ar fi căminul ideal pentru noi. Kazi ar putea veni și el în cele din urmă. Poţi să-mi îndeplinești dorinţa, mamă? În patul ăsta ai

dormit și tu? Și încă ceva, mamă. Te rog să ai grijă de Dadi! Nu pot s-o pierd tocmai acum.

Cu drag,
Nisha

1 septembrie 1947

Dragă mamă,

Astăzi se împlinesc exact o lună și șaptesprezece zile de când lumea s-a schimbat. Oare în casa noastră s-a mutat deja o altă familie? O familie mai fericită? Cu ambii părinți și copiii lor? Refuz să-mi imaginez casa arsă până în temelii sau pe Kazi trist și singur. Încerc să-mi închipui că totul este plin de viață, iar grădina de legume, încărcată de culoare, este mai frumoasă ca niciodată. Îmi imaginez mai mulți copii alergând de colo colo — două fetițe și doi băieți —, pe care mama lor îi cheamă la masă, verificându-le unghiile ca să vadă dacă sunt curate și strângându-i în brațe fără vreun motiv anume. Tatăl lor vine acasă mai devreme, aducându-le acadele pe băț de la piață și povestindu-le apoi, înainte de culcare, întâmplări eroice petrecute la spital. Îmi închipui cum mezina familiei

o găsește pe Dee, vechea mea păpușă, în dulap. Este cea mai frumoasă surpriză din viaţa ei.

Cu drag,
Nisha

2 septembrie 1947

Dragă mamă,

Casa unchiului Rashid se află cam la jumătatea drumului spre graniţă, spune tata. Mai avem încă mulţi kilometri de străbătut. Spune că vom pleca imediat ce Dadi își va recăpăta forţele. Eu mi-aș dori să rămânem, dar mă simt cumva prizonieră. Nu avem voie să ieșim afară. N-ar trebui să fim aici și nu știu ce s-ar întâmpla dacă ar afla cineva. Eu și Amil i-am auzit pe tata și pe Dadi comentând întâmplările relatate în ziare. Știu că foarte mulţi oameni din ambele tabere au murit pe drum în timp ce mergeau sau în trenurile ce-ar fi trebuit să-i poarte spre destinaţie. Revolte și asasinate continuă să aibă loc. Încă nu înţeleg ce se întâmplă. Luna trecută, făceam cu toţii parte din aceeași ţară — oameni diferiţi, de toate neamurile și religiile, trăiam laolaltă. Acum trebuie să ne separăm și să ne urâm unii pe alţii. Oare tata îl urăște în secret pe unchiul Rashid?

Oare unchiul Rashid ne urăște pe noi? Cum rămâne cu mine și cu Amil în toată această ură? Poţi urî pe cineva doar pe jumătate?

Unchiul Rashid se mișcă tăcut prin casă. Mă tem că e supărat și că-și dorește să plecăm cât mai repede. Ne aduce mâncare de la piaţă și apă de la izvor. Tata l-a rugat să facă cumpărăturile din două pieţe diferite, ca să nu lase impresia că în casă locuiesc mai multe persoane. El a încuviinţat dând din cap. Tata a încercat apoi să-i dea niște bani, dar el i-a refuzat. Sper că asta înseamnă că vrea să ne ajute.

Eu și Amil ne întrecem în ghicitori și născocim povestioare ca să ne omorâm timpul. Personajul din poveștile mele, un băiat sau o fată, fuge mereu de un bărbat înarmat cu o pușcă, un cuţit sau o torţă aprinsă. Eu spun ceva rău ce i se întâmplă personajului, iar Amil spune ceva de bine. Sau invers. În cele din urmă, personajul întotdeauna moare. Cu fiecare poveste, încercăm să-i facem moartea și mai sinistră. Cu cât detaliile morţii sunt mai groaznice, cu atât mai nostimă ni se pare povestea. Încercăm să râdem pe înfundate, ceea ce ni se pare și mai amuzant. Înainte n-am fi născocit niciodată asemenea povești și nici nu le-am fi considerat vreodată nostime. Poate pentru că acum nimic nu pare real, e de părere Amil. Știu ce vrea să spună.

Ador când trebuie să punem masa, căci îl ajut pe unchiul Rashid să gătească. Am început s-o fac din prima noapte când am venit aici și nimeni nu mi-a spus să mă opresc. Pregătim reţete simple: dal, orez și spanac combinate cu roșii și chapati. Eu le fac aproape

pe toate. Încă mă întreb dacă unchiul Rashid a mâncat mereu numai mâncăruri atât de simple. Verifică să vadă dacă folosesc bolurile potrivite sau dacă torn cantitatea corectă de orez, dar pare încântat să mă lase să gătesc. Pregătesc aceleași mâncăruri pe care le-am văzut gătite de Kazi toată viața. Dar a găti împreună cu unchiul Rashid nu se compară cu a găti alături de Kazi. Unchiul Rashid nu se uită la mine și nu poate să-mi vorbească, așa că stăm într-o tăcere deplină. Aș vrea să-l întreb atâtea lucruri despre tine, mamă, dar mi-e mult prea teamă. Faptul că nu sunt în stare să-i pun întrebări mă supără tot mai mult. Ca și cum aș fi supărată pe toate cuvintele pe care le țin în mine și nu le rostesc. Când tata îi vorbește, unchiul îi răspunde scriindu-și gândurile pe hârtie, fără să pară supărat. Uneori, Amil și Dadi îi vorbesc și ei.

Gesturile unchiului Rashid, poziția umerilor sau modul în care-și înclină capul îmi păreau extrem de familiare. Fără să-mi dau însă seama de ce. Am observat apoi modul în care apucă de pe masă, cu degetele-i lungi, câte un bol. Exact cum fac și eu. Poate că seamănă cu tine, mamă, iar asta înseamnă că noi două suntem identice. Aș vrea să-i împărtășesc aceste gânduri, dar nu pot. M-am uitat prin toată casa, încercând să găsesc ceva ce ți-a aparținut — poate vreo bijuterie sau o eșarfă —, dar nu știu nici măcar ce caut.

Cum de sunt așa? Semăn cu unchiul Rashid, m-am născut cu un defect care mă împiedică să vorbesc, doar că al meu nu poate fi văzut. Sau poate că vina este a mea. Nu sunt destul de puternică. Dacă vom pleca de aici,

s-ar putea să nu-l mai văd niciodată pe unchiul Rashid. Este singura mea șansă, așadar, ca să aflu mai multe lucruri despre tine și nu pot să rostesc nici măcar un cuvânt în fața lui. Amil îi vorbește uneori, dar unchiul dă doar din cap sau scrie câteva cuvinte. Pare mult mai în largul lui în prezența tatei, dar poate că Amil nu se va supăra dacă îi va pune câteva întrebări în locul meu.

Aș vrea să ieșim afară și să ne jucăm, căci astfel n-aș mai avea timp să mă gândesc la lucruri rele. Vestea bună este că Dadi pare să-și fi recăpătat puterile, mâncând și odihnindu-se în voie. Doarme încă foarte mult, dar când se trezește, se roagă și cântă cu glasul ei duios. Mănâncă mai mult acum. În seara asta, după cină, a stat cu tata în sufragerie. Eu îi citeam lui Amil capitolul despre scorpioni din enciclopedie, stând întinși pe canapea, în timp ce unchiul Rashid cioplea o bucată de lemn în salon. Aveam senzația că am trăit toată viața aici și că nimic nu ne tulbura existența.

Când se întoarce acasă după ziua petrecută în atelierul de tâmplărie și după cumpărăturile făcute în piață, unchiul Rashid se așază la masă și cioplește în lemn. Face un castronaș și un căluț. Îl privesc pe ascuns. Poate că ne va învăța și pe noi cum să sculptăm în lemn. Pare să aibă niște degete magice. Netezește cu atâta măiestrie muchiile și proeminențele, încât ai impresia că nici n-au existat vreodată.

Cu drag,
Nisha

3 septembrie 1947

Dragă mamă,

Astăzi am văzut ceva. Un lucru cât se poate de firesc, dar mie mi s-a părut că visez. La asta s-a referit Amil când a spus că nimic nu pare real. Un om obișnuit poate părea doar o închipuire.

Mă uitam pe geam. Cam la treizeci de metri depărtare se află o casă. De la fereastra dormitorului nostru, vedem grădina și curtea din spatele casei. Priveam o frunză uscată răsucindu-se în bătaia vântului, când am văzut-o. Cum de nu i-am observat prezența până acum? Am închis ochii pentru o clipă, întrebându-mă dacă avea să mai fie acolo când aveam să-i redeschid. Și am revăzut-o, chiar mai bine decât înainte, cu părul ei negru și strălucitor împletit într-o coadă ce-i cădea pe spate. Se juca liniștită, nici nu alerga, nici nu se ascundea. Stătea doar pe loc, tăcută. M-am întors iute spre Amil ca să-i spun, dar l-am văzut desenând pe niște pagini de ziare pe care i le dăduse Dadi. Stătea pe podea, cu picioarele încrucișate și cu spatele la mine, aplecat deasupra desenelor lui. M-am hotărât s-o privesc mai departe, fără să spun vreun cuvânt.

Fata așeza bețe pe pământ în cercuri. S-a ridicat apoi în picioare și a început să arunce pietricele în interiorul cercurilor. M-am aplecat ca s-o văd mai bine. S-a răsucit pe loc, zâmbind, și a mișcat din buze,

de parcă ar fi vorbit singură, până când a strigat-o cineva, probabil mama ei. Era greu de spus, dar părea de vârsta mea, poate cu un an mai mică. Nu avea fraţi sau surori? N-am cunoscut niciodată pe cineva care să n-aibă fraţi sau surori şi mă întreb dacă i s-a întâmplat ceva rău.

Privind-o cum se juca, îmi venea să mă cațăr pe geam şi să mă duc la ea. Dorinţa era atât de puternică, încât a trebuit să strâng cu putere pervazul ferestrei ca să rămân pe loc. A dispărut la fel de repede cum apăruse. Dacă aș avea voie să ne jucăm împreună, aș vorbi cu ea. Îţi promit, mamă. N-aș pierde ocazia. Regulile par cu totul diferite acum. Oare ce s-ar întâmpla dacă m-ar vedea?

Cu drag,
Nisha

4 septembrie 1947

Dragă mamă,

N-am văzut-o astăzi pe acea fată. Poate că mi-am imaginat-o sau poate că doar am visat-o şi mintea mea a amestecat totul, dar nu reuşeam să-mi iau gândul de la ea. Unchiul Rashid a fost plecat mai tot timpul, iar

când s-a întors acasă, a început să sculpteze o bucată de lemn la umbra unui copac. Chiar vreau să fiu prietenoasă cu el, ca să descopăr mai multe lucruri despre tine, dar el nu pare că ar vrea să stea cu noi. Tata și Dadi petrec toată ziua citind ziare, discutând în șoaptă și bând căni întregi de ceai slab. Unchiul Rashid ne aduce mâncare de la piaţă, pe care o gătim apoi împreună. Aceasta este cea mai minunată parte a zilei. Încerc să citesc ziarele, dar tata și Dadi nu ne lasă.

Reușesc să citesc titlurile în fugă. Uneori, mai văd și câte un rând: *Oficialii Indiei și ai Pakistanului discută despre noul val de violență*, sau *Conflictele continuă*, sau *Gandhi ține post negru în numele păcii*. Apoi ei mă gonesc din cameră. Tata ne-a vorbit puţin despre postul negru al lui Gandhi. Ne-a spus că Gandhi refuză să mănânce până la încetarea conflictelor. Poate că eforturile sale vor da rezultate. Poate că mâine va fi ziua în care vom simți gustul libertăţii adevărate. Noaptea, iau ziarele cu ei în dormitor și le ascund sub saltele sau i le dau unchiului Rashid, care le pune undeva afară. De ce nu mă lasă să văd ceea ce știu deja acum: că lumea este complet distrusă?

Cu drag,
Nisha

5 septembrie 1947

Dragă mamă,

Astăzi am făcut ceva. Nu știu de ce am făcut asta, după tot ce s-a întâmplat cu bărbatul acela care avea cuțitul. Știu că lumea în care trăim acum este periculoasă, dar eu și Amil chiar trebuie să stăm închiși aici ca niște prizonieri? Îmi pare foarte rău, mamă. Casa ta este minunată, dar în ultimul timp mă simt copleșită de mânie, fără să știu de ce sau împotriva cui. Ce-ar spune Gandhi? Ar fi dezamăgit de purtarea mea? Tata sigur ar fi. Vreau doar să fiu liberă. Independența față de britanici n-ar trebui să ne ofere libertate? N-am fost niciodată mai puțin liberi decât acum.

Am văzut-o din nou pe fetița de vizavi pe când Amil, tata și Dadi se aflau în sufragerie. Tata îl lasă acum pe Amil să stea la masă și să deseneze. Știe că fratele meu nu încearcă să citească ziarele, aruncând priviri peste umăr. Nu mă deranja să stau singură. Voiam să mă uit pe fereastră ca să mă conving că n-am visat. N-a apărut toată dimineața, dar după prânz s-a ivit deodată în curte, de parcă nici n-ar fi lipsit vreodată. Când am văzut-o, am avut senzația că mi-a aruncat cineva cu apă rece peste față. Imaginația nu-mi joacă feste. Ea este reală.

Stătea pe jos, împletindu-și și despletindu-și părul în timp ce-și mușca buza și clătina din cap cu o privire furioasă. După un timp, și-a ridicat ochii. Eu mi-am

înălţat capul deasupra pervazului. Am așteptat să-și îndrepte privirea spre mine. Tata, Dadi și Amil păreau cu toţii tăcuţi. S-a întors spre mine și i-am făcut cu mâna pe fereastră. A ridicat braţul, vrând parcă să mă salute și ea, dar a renunţat și a fugit iute în casă. Inima îmi bătea atât de tare, încât am crezut că avea să-mi explodeze pieptul. Dacă îi va spune familiei ei că mă aflu aici? Vom fi cu toţii în pericol? Oamenii vor veni după noi, așa cum a făcut-o atacatorul din pădure? Mi-am petrecut restul zilei stând în colţul camerei, cu ochii aţintiţi în pământ. Poate că fusesem prea departe ca să mă vadă, am încercat să mă consolez. Mă temeam că, dacă aveam să mă mișc, avea să se întâmple ceva îngrozitor.

— Ce-ai păţit, Nisha? m-a întrebat Amil.

— Nimic, i-am răspuns.

— Ba ai păţit ceva, a insistat el. Sunt convins.

— Sunt doar tristă.

Amil a încuviinţat dând din cap și mi-a privit fața cu atenție.

— Nu pari tristă, ci mai degrabă speriată, a spus, în cele din urmă.

— Mai lasă-mă în pace! am murmurat.

Uneori, uram faptul că Amil mă cunoștea atât de bine. N-am îndrăznit să mă mai uit pe fereastră și nu s-a întâmplat nimic.

Cu drag,
Nisha

6 septembrie 1947

Dragă mamă,

De dimineaţă, m-am hotărât să arunc o privire pe fereastră și am văzut-o. De ieri, când i-am făcut cu mâna, n-am primit vizita nimănui și nimeni nu ne-a făcut vreun rău. Amil stătea în pat și schiţa desene prin aer, fredonând încet o melodie. Mă bucuram că nu-mi dădea atenţie. Fetiţa stătea pe jos. Nu vedeam prea bine ce făcea. Am deschis geamul și m-am aplecat puţin peste pervaz. Părea că împletea coliere și brăţări din flori și buruieni. Și mie îmi plăcea să fac asta afară. Gândul mi-a zburat la petrecerea de rămas-bun, când am împletit ghirlande împreună cu verișoarele mele. Ar putea fi oare chiar atât de grav dacă m-aș juca împreună cu ea?

După ce a terminat, și-a întors capul spre mine. M-am aplecat și mai mult pe fereastră și i-am întâlnit privirea. După câteva clipe, i-am făcut din nou cu mâna, ţinându-mi răsuflarea. De data asta, mi-a răspuns și ea înainte de a o lua la fugă spre casă. Un fior de emoţie mi-a străbătut trupul din cap până în picioare, de parcă aș fi desfăcut un cadou învelit în hârtie strălucitoare și legat cu funde.

— Cui îi faci cu mâna? m-a întrebat Amil, ridicându-și privirea.

— Nimănui, i-am răspuns.

S-a ridicat în picioare și s-a uitat pe fereastră. Apoi și-a întors ochii spre mine.

— Ai văzut pe cineva acolo?

Nu i-am răspuns. El mă privea intens, ţinându-şi mâinile în şold şi strângând tot mai tare din ochi. Am rămas câteva clipe încremeniţi, privindu-ne ca într-un război tăcut. Apoi a început să mă mănânce nasul. Şi m-am uitat în altă parte.

— Am văzut o fetiţă care locuieşte în casa de peste drum, i-am spus în cele din urmă, arătându-i cu degetul în direcţia aceea. Dar a plecat acum, am continuat, cu ochii aţintiţi în pământ, lăsând cuvintele să-mi scape de pe buze. Mi-a făcut cu mâna.

Mi-am ridicat privirea şi l-am văzut căscând ochii. Apoi mi-a zâmbit.

— *Brilliant!* mi-a răspuns în engleză.

Am izbucnit în râs şi nu mă mai puteam opri. Amil a început şi el să râdă. Şi am râs amândoi cu lacrimi. După câteva clipe, nu mai ştiam dacă râdeam sau plângeam. Odată, tata a venit acasă însoţit de un doctor britanic, care vizita spitalul. După masă, au stat de vorbă la o ţigară în sufragerie, în timp eu şi Amil stăteam ghemuiţi în pragul dormitorului nostru, încercând să înţelegem ce spuneau în engleză. Nu ştiam prea bine limba. Doctorul spunea fără încetare *brilliant* după fiecare replică a tatei. Cuvântul părea să-i facă plăcere tatei, căci ochii îi licăreau. Bănuiesc că era măgulitor, din moment ce tata părea atât de încântat. Uneori, îl spunem şi noi când nu e nimeni prin preajmă. Sună atât de amuzant! N-am putut să-i ascund lui

Amil prezența fetei în grădină. Dacă n-ar ști, parcă nimic n-ar fi adevărat. Și-mi doresc să fie real, mamă.

Cu drag,
Nisha

7 septembrie 1947

Dragă mamă,

Am așteptat-o împreună să-și facă apariția de dimineață, când tata și Dadi citeau absorbiți ziarele. Fata a ieșit afară, dar nu se uita la noi. Nu făcea mare lucru, doar se plimba de jur împrejur, iar uneori se așeza pe vine și studia ceva de pe jos.

— Hai să-i dăm cumva de știre că suntem aici și s-o rugăm să vină la fereastră! i-am spus în șoaptă.

Amil m-a privit uimit, cu un licăr poznaș în ochi.

— Dar dacă ne trădează? m-a întrebat apoi și am privit-o amândoi cum stătea cu picioarele încrucișate pe jos și scormonea nisipul cu o piatră.

I-am răspuns că nu avea s-o facă. Dacă ar fi vrut să ne trădeze, ar fi făcut-o deja până acum.

— Am putea să-i zicem că vom fi cu toții uciși dacă ne va trăda, mi-a spus Amil cât se poate de simplu.

Am rămas cu gura căscată. Oare asta s-ar întâmpla? Poate că era mult prea periculos. Ar trebui s-o lăsăm în pace, dar simțeam cum mânia își făcea loc în sufletul meu. Era firesc, așadar, ca un străin să-mi pună cuțitul la gât, dar nu la fel de firesc să vorbim cu o fetiță care se joacă în grădina casei sale? Mi-am pus mâinile pe umerii lui Amil.

— Pericolele ne pândesc acum la tot pasul. Vrem doar să vorbim cu o fată. Nu cred că se va întâmpla nimic rău.

— Hai să vedem ce fac tata și Dadi! a spus Amil, căzut pe gânduri.

Am străbătut holul și sufrageria și am intrat în salon, unde tata și Dadi citeau ziarele la masă.

— De ce vă furișați așa? a întrebat tata cu glas aspru.

— Ne jucăm, a răspuns Amil.

— Vă jucați? a repetat Dadi.

Eu am dat din umeri, iar Amil a ignorat-o. Dadi avea acum mai multă culoare în obraji. Asta mă făcea să mă simt mai bine. M-am așezat lângă ea. M-a mângâiat pe umeri și a împăturit ziarul. Amil a dat ocol mesei, țopăind ușor. Acasă, petrecea ore întregi alergând prin grădină, jucându-se cu prietenii și sărind de colo colo când se ducea sau se întorcea de la școală. Era groaznic să recunosc asta, dar s-ar putea să fi fost mai ușor pentru el să meargă prin deșert, cel puțin când aveam apă, decât să stea închis în casă.

Exact în clipa în care tata l-a străfulgerat pe Amil cu o privire mânioasă, am auzit ceva. Dar nu era ciripit

de păsări. Mi-am ciulit urechile și mi-am dat seama că era o melodie fredonată de glasul unui copil. Al unei fetiţe. Am ridicat cu toţii capul și am ascultat cu atenţie. Era cel mai frumos sunet pe care îl auzeam după multă vreme. Cred că tata, Dadi și Amil erau de aceeași părere, căci am rămas cu toţii încremeniţi până când fata a tăcut. Mă temeam că aveau să-și dea seama ce voiam să facem, că se vor uita pe fereastră și vor afla de unde venea sunetul. Fetiţa ar fi putut să-i vadă, iar acest lucru mi se părea mult mai rău decât faptul că știa de existenţa mea și a lui Amil.

După câteva minute, cântecul s-a terminat, iar tata și Dadi au început să citească din nou ziarele, de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic. Oare de ce se prefăceau că n-au auzit acele sunete? Dar poate că se temeau de întrebările noastre. Amil s-a întors în camera noastră și eu l-am urmat. Ne-am uitat pe fereastră și am văzut-o pe fetiţă săpând acum o groapă cu un băţ.

Amil ţinea în palmă marginea ruptă a unei pagini de ziar.

— De unde ai luat asta?

— Din paginile pe care mi le-a dat Dadi. I-am putea arunca o pietricică înfășurată într-un bileţel.

— N-ar ajunge prea departe, i-am răspuns.

Mi-am imaginat-o apoi venind la noi. Am putea vorbi în șoaptă peste pervaz. Am putea afla mai multe lucruri. Poate că este la fel de singură ca noi.

I-am spus apoi lui Amil să-mi aducă un creion. Mi-a adus repede unul din raniţa lui. M-am gândit

câteva clipe și i-am scris: *Vino la geamul nostru! Vrem să te cunoaștem. Dar nu spune nimănui, căci ni s-ar putea întâmpla ceva rău.*

Amil a încuviințat dând din cap. Vecinii unchiului Rashid chiar s-ar înfuria dacă ar afla că suntem aici? Dacă unchiul era prieten cu ei? Poate au aflat deja că suntem aici. Ce reguli trebuia, de fapt, să respectăm?

— Stai de pază! mi-a spus Amil, luând bucata de ziar și cățărându-se pe pervaz.

— Așteaptă puțin! am murmurat printre dinți. Ce faci? Ieși afară?

— Cum ai vrea să-i transmit biletul? m-a întrebat, încremenind.

Mi-am scos capul pe fereastră și m-am uitat în jur. N-am văzut pe nimeni. Fără să aștepte să mai spun ceva, Amil s-a urcat pe pervaz și a sărit afară. Inima îmi bătea nebunește, gata parcă să-mi iasă din piept. A luat o pietricică de pe jos și a înfășurat-o în bucățica de hârtie, apoi, făcând câțiva pași spre fetiță, i-a aruncat-o la picioare. Ea a privit-o mirată și și-a îndreptat ochii spre locul de unde venise. Amil s-a cățărat iute pe geam și a sărit înăuntru. Ne-am ascuns sub pervaz până ne-am făcut din nou curaj să ne uităm afară. Fetița s-a îndreptat încet spre locul unde aterizase piatra și a luat-o de jos. Și-a întors privirea spre fereastra noastră, apoi a desfăcut biletul și a citit mesajul. S-a uitat din nou în direcția noastră, strângând din ochi. Ne-am ridicat încă puțin capul.

— Am reușit, a spus Amil.

Am încuviințat în tăcere. Fetița s-a uitat de jur împrejur și a pornit încet spre noi. Ne-am ținut amândoi răsuflarea când am văzut-o apropiindu-se. A trecut peste hotarul din piatră, ce despărțea cele două proprietăți, și a pășit pe terenul unchiului Rashid. Când s-a oprit la nici trei metri depărtare, am văzut că era mai mică decât am crezut. Avea cam nouă ani. Amil și-a pus degetul la gură.

— În șoaptă, a zis el.

Ea a dat din cap și a mai făcut un pas.

— Cine sunteți? ne-a întrebat apoi. Unde s-a dus omul cu fața strâmbă?

Amil m-a privit cu ochi întrebători. Nu știa ce să spună. Am deschis gura ca să-i răspund, dar simțeam că o să leșin. Am închis-o. Și am clătinat din cap.

— Ei nu-i place să vorbească, a spus fratele meu, arătând cu degetul spre mine. Suntem din Mirpur Khas.

— Rămâneți aici mai mult timp? a întrebat ea.

— Nu, a răspuns Amil. Ne îndreptăm spre graniță.

— Aha! a zis fetița, căscând ochii când a înțeles ce voia el să spună. Deci, vă ascundeți aici? a murmurat, cu o expresie îngrijorată pe chip.

Am înghițit în sec.

— De-asta n-ai voie să spui nimănui că ai vorbit cu noi, a continuat Amil.

S-a uitat din nou de jur împrejur, cuprinsă de teamă, și s-a retras câțiva pași.

— Nu pleca! am rugat-o în șoaptă, întinzând brațul ca s-o prind de mână, dar nu era suficient de aproape. Nimeni nu va păți nimic dacă nu se va afla că suntem aici, am continuat, vorbind puțin mai tare.

Amil mă privea cu gura căscată.

I-am aruncat și eu o privire pe furiș. Fetița se uita când la mine, când la Amil, neștiind dacă să rămână sau să plece.

— Cum te cheamă? am întrebat-o.

— Hafa, mi-a răspuns timidă.

— Eu sunt Nisha. Iar el e Amil.

— Cred că am auzit zgomotul unui scaun, a spus Amil, înghiontindu-mă în coaste.

Mi-am întors capul și am ciulit urechile.

— Trebuie să plecăm. Vino mâine pe furiș! Fără să spui nimănui, am adăugat pe un ton grav.

Ea a încuviințat în tăcere și a fugit spre casa ei.

Am auzit scârțâitul ușii de la intrare. Asta însemna că unchiul Rashid se întorsese acasă.

— Crezi că unchiul a observat ceva? m-a întrebat Amil în șoaptă.

— Nu cred că se poate vedea partea din spate a caselor de pe aleea din față. Dar nu sunt sigură, i-am răspuns, simțind cum inima îmi bătea din nou mai tare.

Dar știi ceva, mamă? Sunt atât de fericită, că nici nu-mi pasă.

— Ai vorbit cu ea, a spus Amil.

Doar am dat din cap, copleșită de bucurie.

— Nisha, Amil, haideţi să pregătiţi masa! ne-a strigat tata din încăperea de alături.

L-am ascultat și, când am intrat în cameră, l-am văzut pe unchiul Rashid scoţând legumele cumpărate din piaţă: câţiva cartofi dulci, fasole verde, două cepe și doi castraveţi. Nu lua niciodată carne, deși îmi era dor de o friptură de pui sau de oaie. Nu știu dacă mânca sau nu carne în mod obișnuit. Poate că-și imagina că noi nu mâncăm. Sau poate că era prea scumpă. Am salivat însă de poftă gândindu-mă la cartofii dulci. Nici nu-mi mai aduc aminte când am mâncat ultima dată un cartof dulce. Nu știam nicio rețetă din cele preparate de Kazi, dar îi puteam prăji cu ceapa și fasolea. Le și simţeam gustul în gură — dulce, sărat și condimentat, toate laolaltă.

M-am apucat de treabă, suflecându-mi mânecile și făcându-mi loc pe masă ca să tai legumele. Unchiul Rashid mi-a oferit un cuţit.

După ce-am vorbit cu Hafa, mă simţeam cu totul diferit, de parcă eram altă persoană.

— Mulţumesc, i-am spus.

Unchiul Rashid s-a uitat la mine, uimit, iar privirile ni s-au întâlnit. A încuviinţat din cap și a schiţat un zâmbet strâmb. Apoi a început să măsoare cantitatea de orez. Când totul a fost gata, am pus în boluri câte o lingură de orez, cu legume prăjite.

— Minunat! a spus tata, alegând cubuleţele portocalii de cartofi dulci, amestecați printre fasolea și ceapa prăjite.

Apoi și-a mângâiat mulțumit abdomenul. Mâncam cu toţii încet, savurând bucatele. Amil le înfuleca de obicei atât de repede, încât nici nu le simţea gustul. Dar acum părea să savureze încet fiecare îmbucătură. După ce-am terminat, am strâns masa, iar eu și Amil am spălat vasele.

Tata și Dadi s-au apucat să bea ultima ceașcă de ceai înainte de culcare, iar unchiul Rashid s-a așezat la masă și a început să sculpteze, cum făcea de obicei.

Am tras adânc aer în piept. Amil se uita la mine.

— Ce sculptezi? l-am întrebat pe unchiul Rashid, întinzându-i tăbliţa pe care-și scria răspunsurile.

Tata și Dadi au pus deoparte ziarele pe care le citeau și ne-au ţintuit cu privirea. Unchiul Rashid s-a oprit din lucru, lăsând jos unealta și bucata de lemn pe care o sculpta. Abia începuse. Nu avea încă o formă. A luat tăbliţa și o bucăţică de cretă, cu mișcări lente și atente. *O păpușă*, a scris apoi. Gândul mi-a zburat la vechea mea păpușă, Dee, și am simţit un nod în stomac. Am încuviinţat în tăcere, dar îmi simţeam gura uscată și am știut că vorbele aveau să-mi rămână încremenite pe buze. Mă făcusem roșie la față. Am clătinat din cap.

Unchiul Rashid îmi studia chipul cu ochi iscoditori.

Ai gura mamei tale, a scris apoi. M-am uitat la tata și la Dadi. Păreau împietriți. Amil a făcut un pas spre mine.

Iar tu ai ochii mamei tale, a scris unchiul din nou pe tăbliță, arătându-i-o apoi lui Amil. Fratele meu și-a atins cu mâna colțul ochiului.

Sunt atât de fericit să vă văd chipurile, a continuat unchiul.

Îți cunoștea trăsăturile, mamă. Și le vedea pe chipurile noastre. Părea că un alt univers se deschidea în fața noastră.

— Ai... era... a îngăimat Amil. Se purta frumos cu tine? a întrebat apoi.

Unchiul Rashid a dat din cap.

Vă iubea pe amândoi înainte să veniți pe lume, a scris el.

Un suspin i-a scăpat lui Dadi printre buze, de parcă plângea. L-am auzit pe tata dregându-și glasul. Simțeam că mă topesc.

— Îți mulțumesc, am murmurat.

Erau cuvintele pe care mereu mi-am dorit să le aud. Meritase să trecem prin tot ce am trecut. Destrămarea Indiei. Sfărâmarea zidurilor. Deschiderea unui univers nou. Ne-ai iubit, mamă.

Cu drag,
Nisha

8 septembrie 1947

Dragă mamă,

Astăzi m-am trezit dis-de-dimineaţă. Amil încă dormea. Când doarme, seamănă cu un copilaș și-mi vine să-i ating obrazul. Acasă, când dormea prea mult, îl ciupeam uneori de obraz și îl priveam cum deschidea, somnoros, ochii. Se mișca ușor și își freca ochii cu pumnii, privindu-mă ca un copil și mai mic. Nu se supăra niciodată pe mine pentru că-l trezeam din somn.

Am intrat în bucătărie și l-am văzut pe unchiul Rashid aprinzând focul în sobă și punând la fiert un ibric cu apă pentru ceai. Când m-a zărit, gura i s-a strâmbat și mai mult. Era felul lui de a zâmbi. Tata stătea deja la masa din sufragerie și citea ziarul de ieri. Dadi încă dormea.

— Bună dimineaţa, am îngăimat timidă.

Unchiul Rashid mi-a răspuns dând din cap. După ce s-a fiert ceaiul, a început să încălzească uleiul pentru puri, la fel cum făcea și Kazi acasă în fiecare dimineaţă. Mi-a oferit o cană cu lapte și m-am așezat pe un scaun ca să-l beau. Mi-a dat apoi un bol cu făină. M-am ridicat în picioare și, turnând puţină apă în făină, am început să frământ iute aluatul, transformându-l în biluțe, pe care le turteam apoi, iar unchiul Rashid le prăjea în uleiul încins. Le priveam cum se umflau și se rumeneau în tigaie și mă simţeam liniștită, cum nu mai fusesem de mult timp. Ne-am așezat la masă și le-am mâncat

calde cu dal. Îmi plăcea să golesc mijlocul puri-ului și să-l umplu cu dal, savurându-i gustul moale și, în același timp, crocant. După micul dejun, unchiul Rashid m-a bătut ușor pe umăr. Am tresărit, puțin speriată. Mi-a întins tăbliţa. *Îți fac o păpușă*, scria pe ea. Și mi-a arătat apoi o bucată de lemn, încă nefinisată, ce se odihnea pe scăunelul lui de lucru. Vedeam forma neșlefuită a capului și a umerilor. Eram prea mare ca să mă mai joc cu păpușile, dar nu puteam să-i spun asta unchiului. Am atins cu mâna bucata de lemn și i-am simţit marginile aspre. Nu era încă șlefuită.

— Îţi mulţumesc, i-am spus, înclinând puțin capul. O voi păstra mereu.

Ceva s-a schimbat. Încep să mă simt fericită aici. Încep să mă simt ca acasă. Am supravieţuit deșertului, setei, oboselii, foametei și atacatorului înarmat cu un cuţit. Unchiul Rashid ne-a spus că ne-ai iubit. Și am reușit să vorbesc cu el. Și cu Hafa. Asta m-a făcut să mă simt puternică, mamă, puternică și curajoasă. Dacă vom putea rămâne ascunși aici mai mult timp, sper din tot sufletul ca oamenii să pună capăt mâniei și războiului, iar eu și Hafa să fim prietene cu adevărat. Atunci unchiul Rashid va putea spune în faţa întregii lumi că este unchiul meu.

Astăzi am așteptat ca tata și Dadi să se cufunde în lectura ziarelor lor, iar unchiul Rashid să plece de acasă înainte de a ne așeza la pândă în faţa ferestrei. Cântam cu glas tare și spuneam povești, lăsându-i să creadă că numai asta făceam. Un timp, Hafa nu și-a făcut apariţia.

Poate că am speriat-o, așa că ne-am ghemuit sub pervaz, cu spatele lipit de perete și privirile ațintite în gol. Mă uitam la raniţele și la sacii de dormit frumos împăturiţi într-un colţ al camerei. Tata ne punea să ne facem bagajele în fiecare dimineaţă și Amil îl întreba dacă aveam să plecăm. Tata clătina din cap.

— Dar când? insista Amil, de parcă și-ar fi dorit cu adevărat să plece.

Știu că urăște să se simtă prizonier, dar oare a uitat că era cât pe ce să murim afară?

— Cu cât ne ferim mai mult de pericole, cu atât mai bine, îi răspundea tata. Fii recunoscător că ne aflăm aici!

— Atunci de ce trebuie să ne facem bagajele în fiecare zi? întreba Amil, dar tata nu-i răspundea niciodată.

Poate că nici tata nu vrea să mai plecăm. Am rămas tăcută, cu privirea ațintită în pământ. Îmi doream să vorbesc din nou cu Hafa. Am așteptat să-și facă apariţia. A ieșit din casă, purtându-se de parcă nici nu ne-ar fi observat. O priveam amândoi cum desena în nisip, cânta, alerga și făcea roata. Și-a despletit părul răvășit, apoi și l-a împletit din nou. S-a întors, în cele din urmă, cu faţa spre noi și ne-a privit pe furiș. Amil i-a făcut cu mâna. A continuat să ne privească printre gene, apoi a început să se joace din nou cu părul. De ce nu venea la noi? Nu-și dorea la fel de mult ca mine să devenim prietene?

S-a uitat în jur, apoi a venit la fereastra noastră. Voi încerca să-mi amintesc tot ce-a spus, mamă.

— Știu că vă uitați la mine, dar mi-a fost prea teamă să vin de la început. Acum tata a plecat și mama coase rufe în camera din spate, ne-a explicat ea. Nu stă lângă fereastră.

— De ce nu ai frați sau surori? a întrebat-o Amil.

M-am uitat urât la el. Nu era oare o întrebare nepoliticoasă? Dar apoi m-am întors spre Hafa. Și eu voiam să știu.

— Am doi frați, ne-a răspuns ea. Mult mai mari decât mine.

Eu și Amil ne-am uitat unul la altul în tăcere. Mi s-a părut că am auzit scârțâitul unui scaun. Am înlemnit amândoi, dar n-am mai auzit nimic.

— Și unde sunt? am întrebat-o în șoaptă.

Nu reușeam încă să vorbesc fără să-mi simt inima zvâcnindu-mi în urechi.

Hafa a lovit pământul cu piciorul. Și-a ridicat capul și ne-a privit cu tristețe.

— Nu știm. S-au alăturat celor care au venit înarmați cu torțe ca să-i alunge din sat pe toți hindușii și sikhii. Frații mei au plecat cu ei să lupte pentru eliberarea Pakistanului.

Am rămas din nou cu toții tăcuți. Apoi Amil a vorbit:

— Așadar, asta înseamnă că ar cam trebui să nu ne placi.

Am tras adânc aer în piept. De ce-a spus asta? Îmi venea să-i pun mâna la gură și să-l trag deoparte. Tata ne-a interzis doar să vorbim despre asemenea lucruri.

— Nici eu n-ar trebui să vă fiu pe plac, pentru că sunt musulmană, a spus Hafa.

— Dar totul e atât de ciudat, am zis eu.

Nu puteam să-mi explic nodul pe care-l simţeam în stomac de fiecare dată când o priveam, de parcă numai asta mi-aș fi dorit de la viaţă: să mă împrietenesc cu ea.

— Toate prietenele mele au părăsit satul, a spus Hafa, aţintindu-și din nou privirea în pământ. Erau de religie hindusă și sikhă.

Am tăcut din nou. Știam prea bine ce voiam să-i spun. Căci am spus asta deseori în mintea mea. Patru cuvinte. Doar patru cuvinte. Sângele îmi zvâcnea în piept și în urechi. Mi-am dres glasul și mi-am plimbat limba pe buze. Am deschis gura și am închis-o din nou. Am deschis-o apoi iar și am dat glas cuvintelor.

— Și mama era musulmană, am zis. Iar bărbatul care locuiește aici este unchiul nostru.

Amil mă privea uluit.

— Aha! a spus Hafa, schiţând un zâmbet vag pe buze.

— Da, a intervenit Amil. Asta înseamnă că aparţinem ambelor tabere.

— Sunteţi norocoși, a adăugat Hafa.

— S-ar putea, a continuat Amil. Dar nu ne simţim deloc așa.

— Asta înseamnă că rămâneţi aici? a întrebat Hafa, ridicându-se o clipă pe vârfuri și revenind apoi pe călcâie.

— Am vrea noi, i-am răspuns eu.

— Dar nu putem, a adăugat Amil, uitându-se la mine și clătinând din cap.

— De ce? a întrebat Hafa.

— Pentru că mama a murit, i-a răspuns Amil. Și toată lumea știe că suntem hinduși. Așa că trebuie să plecăm.

— Aha! a spus Hafa. E trist ce s-a întâmplat cu mama voastră.

— Da, așa e, a răspuns Amil, iar eu am încuviințat dând din cap.

— Pot să vin înăuntru câteva clipe? a întrebat Hafa. Mă cațăr pe fereastră. Mama n-o să mă vadă acum. Când coase, nu mai vede nimic în jurul ei.

Eu și Amil ne-am uitat din nou unul la altul. Ne-am gândit că, dacă vom auzi pașii tatei sau ai lui Dadi pe hol, vom avea destul timp s-o ajutăm pe Hafa să iasă afară. Amil a închis încet ușa dormitorului nostru.

— Citesc ziarele, a spus el. Nu vor bănui nimic.

Hafa a sărit cu ușurință pe fereastra deschisă.

— Nu știu dacă e o idee bună, am zis cu un tremur în glas și cu răsuflarea întretăiată.

— Hai să stabilim un semnal! a propus Amil. Dacă vreunul dintre noi va auzi scârțâitul unui scaun, voci sau zgomot de pași, va trebui să-și pună mâna pe cap, iar Hafa va sări pe geam.

Eu și Hafa am încuviințat dând din cap, cu o expresie gravă pe chip. Părul lung al Hafei, mult mai lung decât al meu, îi cădea pe umeri și nu avea cu ce să-l prindă. Șuvițe bogate îi încadrau chipul. L-a prins cu mâinile și l-a strâns la spate.

— Poți să mă ajuți? m-a întrebat ea, cu ochi strălucitori și senini.

— Eu? am exclamat uimită, sărind iute în picioare.

— Știi să împletești părul? Nu pot s-o fac singură. Mama nu l-a strâns suficient de tare astăzi și nu mai am cu ce să-l leg. Îl împleteam doar cu o panglică verde, dar am pierdut-o, a continuat, iar zâmbetul i s-a transformat într-o privire încruntată.

— Bine, i-am răspuns, puţin cam tare.

S-a întors cu spatele la mine și i-am cuprins cu grijă părul în mâini. Dadi m-a învăţat cum să mi-l împletesc când eram mică. Avea părul moale și mătăsos, nu aspru și ondulat ca al meu. L-am împărţit în trei șuviţe. Amil ne privea în tăcere. Le-am răsucit apoi unele cu altele, cât mai strâns cu putinţă, într-o singură coadă.

— Să-mi spui dacă te doare! i-am zis.

— Nu, e bine. Strânge-l cât poţi de tare!

Când am terminat de împletit, ea s-a întors cu faţa la mine.

— Cum arăt? m-a întrebat.

I-am studiat chipul și părul prins acum într-o coadă împletită. Avea sprâncene bogate și ochi negri, iar buzele mici și delicate schiţau un zâmbet.

— Ești frumoasă, i-am răspuns.

Hafa a râs și și-a atins coada cu mâna.

— Vrei să ţi-l împletesc și eu pe al tău? m-a întrebat apoi și am acceptat.

Își trecea cu blândeţe degetele prin părul meu, descâlcindu-l. M-am făcut roșie la faţă.

— Nu mai am perie de când...

— Nu-i nimic, mi-a răspuns, întrerupându-mă. O să arate bine oricum. E mult mai bine acum, a adăugat apoi, admirându-și munca.

Am schițat un zâmbet timid.

— Îi aud, a șoptit Amil, punându-și mâna în cap.

Hafa a și sărit pe geam, înainte de a mai apuca să rostim vreun cuvânt. Dadi a deschis ușa și ne-a privit bănuitoare.

— Vorbeați cu cineva? ne-a întrebat ea.

— Doar între noi. Cu cine altcineva? a răspuns repede Amil.

— Nu știu, a spus Dadi, privindu-ne la fel de bănuitoare. Ți-ai împletit părul, a adăugat apoi.

Mi-am atins coada cu mâna și am dat din cap.

— Am ajutat-o și eu, a spus Amil, umflându-și mândru pieptul.

I-am aruncat iute o privire. De ce a trebuit să spună asta? Dadi avea să-și dea seama că mințea.

— Am înțeles, a spus ea, îndepărtându-se cu pași greoi.

După ce-a plecat, ne-am trântit amândoi pe podea.

— Nu strica momentul! l-am avertizat în șoaptă.

— Dar ai vorbit! Nu mai lăsa totul în seama mea! Nu pare că-ți e greu când vorbești cu Hafa.

Am ridicat din umeri și mi-am rezemat capul de perete. Pe buze mi s-a strecurat un zâmbet. De ce vorbeam atât de ușor cu Hafa? Încă simțeam atingerea mătăsoasă a părului ei. Poate că, dacă vor afla, tata și părinții ei vor înțelege că suntem doar două fetițe

singure, ce-și doresc să devină prietene. Cum ar putea o prietenie să fie periculoasă?

Cu drag,
Nisha

9 septembrie 1947

Dragă mamă,

Hafa a venit din nou astăzi.

— V-am adus ceva, a spus, la fereastră.

Eu și Amil am scos capetele afară.

— Întinde mâna! a zis uitându-se la mine.

— Eu? am întrebat-o, arătându-mă cu degetul.

Când am mai primit ceva în dar de la o altă fetiţă? Am întins încet mâna pe fereastră.

Mi-a pus în palmă o panglică subţire și roșie.

— Mama mi-a dat una nouă, dar era prea lungă, așa că am tăiat-o pe jumătate.

S-a întors cu spatele și mi-a arătat panglicuţa cu care își legase coada strălucitoare. Probabil că i-o împletise mama ei.

— Vreau să-ţi dau ţie cealaltă bucată.

Am strâns-o în pumn și am simțit că-mi venea să plâng.

— Îţi mulţumesc, am reușit să spun.

— De ce pari atât de tristă? m-a întrebat apoi.

— Dar nu sunt tristă, i-am răspuns. Ci foarte fericită.

— Mă bucur atât de mult că sunteţi amândoi aici, a continuat, privindu-l de această dată pe Amil. Mă simţeam îngrozitor de singură. Rămâneţi aici? Vă rog!

— Uneori, se mai întâmplă și lucruri inexplicabile, i-a răspuns Amil. Nu toate faptele adulţilor pot fi înțelese.

Eu și Hafa am încuviinţat dând din cap. Poate ar trebui să-l întrebăm pe tata. Războiul trebuie să se termine, nu-i așa? Amil m-a rugat să-i arăt panglicuţa, dar auzind scârţâitul unui scaun, i-a spus în șoaptă Hafei să plece, iar ea a și zbughit-o. Voiam să-mi împletesc părul și să-l leg cu panglica ei, dar Dadi m-ar fi întrebat de unde o aveam. Poate că tata nici n-ar fi observat-o. A fost doar o alarmă falsă. N-a venit nimeni să vadă ce facem, dar Hafa nu s-a mai întors astăzi. Am strâns mult timp panglica în mâna transpirată, apoi am pus-o în săculeţul cu bijuteriile tale. Nu voi putea s-o port aici. Sper că nu-i voi răni astfel sentimentele Hafei. O să-i explic mâine. Am o prietenă adevărată căreia pot să-i vorbesc, mamă. Îţi vine să crezi?

Cu drag,
Nisha

10 septembrie 1947

Dragă mamă,

A doua zi, ne-am scos capetele pe fereastră și am așteptat o vreme. În tot acest timp, simțeam cum mă cuprindea panica. Dacă nu aveam s-o mai văd niciodată? Hafa și-a făcut, în cele din urmă, apariţia, alergând într-un suflet spre noi și agitându-și, dintr-o parte într-alta, coada împletită. M-am ridicat pe vârfuri. Era o zi toridă și uscată. Stârnise praful în jurul ei. Voi încerca să-ţi redau toată discuţia noastră. Nu vreau s-o uit niciodată.

— Îmi cer scuze, a spus, cu răsuflarea întretăiată, când a ajuns în dreptul ferestrei. Mama m-a rugat de dimineaţă s-o ajut să mătur și să spele rufe, a continuat, cu ochii aţintiţi asupra mea.

Părul îmi cădea răvășit pe umeri, încadrându-mi chipul.

— De ce nu ţi l-ai legat cu panglica? m-a întrebat apoi, aranjându-și cu mâna coada împletită.

— Îmi doresc din tot sufletul s-o port, i-am răspuns. Dar mi-e teamă că tata o să mă întrebe de unde o am.

— Am înţeles, a spus Hafa, îndreptându-și privirea în jos.

— E cel mai frumos dar pe care l-am primit vreodată, am rostit.

— Serios? E doar o bucată de panglică, mi-a răspuns, înveselindu-se brusc.

— Acasă nu avea prietene, a intervenit Amil.

Mai întâi, m-am uitat urât la el, dar mi-am dat seama că spunea doar adevărul. Poate că suferea văzându-se înconjurat de prieteni, pe când eu eram mereu singură. Probabil că a uitat de Sabeen. Poate că el simțea că mă abandona. Eram atât de adâncită în gândurile mele, încât n-am auzit zgomotul de pași, ci doar scâncetul ușor al lui Amil. Am simţit apoi o mână pe umăr. Hafa s-a întors iute pe călcâie și a luat-o la fugă înainte să mai spunem vreun cuvânt.

— Plecaţi de la fereastră! a mormăit tata în spatele meu.

I-am aruncat încă o privire Hafei înainte de a mă întoarce spre tata și am văzut-o alergând spre casă.

— N-am avut și-așa destule necazuri? Vreţi să murim cu toţii? a șuierat tata printre dinţi, cu ochi mânioși.

În mod normal, ar fi tunat și fulgerat, dar aici nu putea s-o facă.

Eu și Amil ne-am lipit cu spatele de perete.

— Nu va spune nimănui, a zis fratele meu.

— Nu înţelegi nimic, nu-i așa? a continuat tata, la nici un pas depărtare de Amil.

Un strop de salivă i-a scăpat printre buze, aterizând pe obrazul lui Amil. El nici nu s-a clintit.

— Te rog, tată, nu te supăra pe Amil! E numai vina mea. Voiam o prietenă cu care să vorbesc, am intervenit eu.

— Mă îndoiesc, mi-a răspuns tata, întorcându-și privirea mânioasă spre mine. Și, dacă așa stau lucrurile cu adevărat, atunci îmi pare foarte rău că ţi-am spus să vorbești mai mult. Poate că n-am fi ajuns în situaţia asta dacă ţi-ai fi ţinut gura.

Cuvintele cădeau asupra mea ca niște pietre, frângându-mi sufletul. Simțeam cum mă sufoca rușinea.

— Va trebui să plecăm acum, a spus clătinând din cap.

Și a ieșit din cameră, lăsându-ne încremeniţi în tăcere, cu braţele atârnându-ne pe lângă corp. Amil m-a luat de mână și mi-a strâns-o un timp, apoi ne-am așezat amândoi pe patul meu. L-am auzit pe tata vorbind cu Dadi, apoi pe Dadi rostind câte un „nu" printre suspine.

Am rămas mult timp în tăcere, temându-ne să ieșim din cameră, până când tata ne-a chemat la masă. Nimeni nu scotea un sunet. Nimeni nu se uita la noi. Unchiul Rashid știa oare ce se întâmplase? Se auzeau numai zgomotul bolurilor și al plescăitului nostru. Mă simţeam goală pe dinăuntru. Și acum mă simt la fel. Nu simţeam nici tristeţe, nici teamă. Ci doar mă simțeam pustiită.

Poate că tata are dreptate. Nimeni n-ar fi avut de suferit dacă n-aș fi vorbit. Nici nu o voi mai face vreodată, mamă. Voi face la fel ca unchiul Rashid. Când va

trebui să spun ceva, voi scrie câteva cuvinte pe o tăbliţă, căci astfel vor putea fi șterse.

Cu drag,
Nisha

11 septembrie 1947

Dragă mamă,

Am plecat în zori. Tata ne-a spus că nu aveam de ales și că nu voia să-l trezească din somn pe unchiul Rashid. Fie rămâneam aici și ne puneam viețile în pericol, fie ne urcam într-un tren și, tot punându-ne viețile în pericol, încercam să trecem graniţa. Era singura noastră speranţă. Tata spune că Dadi nu și-a revenit îndeajuns ca să străbată tot drumul pe jos.

Eu și Hafa nu vom reuși niciodată să fim prietene cu adevărat, nu ne vom mai împleti niciodată părul, nu vom mai vorbi în fiecare zi și nu ne vom putea împărtăși secretele. Nu voi mai petrece timpul împreună cu unchiul Rashid și nu voi mai putea afla povești adevărate despre tine, va trebui să mă mulțumesc doar cu cele pe care mi le imaginez. Acum s-a ales praful de toate.

În timp ce unchiul Rashid dormea, tata și Dadi ne-au strâns lucrurile în tăcere. Tata a pus în raniţa sa

un cartof dulce, un ardei și două roșii, toate legumele proaspete aduse de unchiul Rashid. A mai luat și câteva turte chapati și o pungă mare cu orez.

Simt că te pierd din nou, mamă. E ca și cum inima mi s-a rupt în două și nu va mai fi niciodată întreagă. De ce-am simţit oare o nevoie atât de mare să vorbesc cu Hafa? Dacă vom muri în tren, va fi și vina noastră. Dacă vom supravieţui, cum voi putea trăi cu această rușine?

Mi-am făcut sul rogojina, am împachetat plasa de ţânţari și mi-am luat raniţa. Mă simţeam foarte tristă la gândul că nu voi putea să-mi iau rămas-bun de la unchiul Rashid după tot ce făcuse pentru noi. Mă gândeam că va fi din nou singur. Cred că începuse să-i placă să ne aibă în preajmă. Am observat că în ultimul timp fredona vesel câte o melodie în timp ce sculpta noaptea. Apoi am văzut pe scăunelul lui păpușa sculptată doar pe jumătate, ce aștepta să fie șlefuită. M-a cuprins un nou val de tristeţe. Mă întrebam dacă ar trebui s-o iau, dar atunci n-ar mai reuși s-o termine. În timp ce tata și Dadi de agitau de colo colo, m-am dus fuga în camera noastră, ca și când aș fi căutat ceva, și am scris aceste rânduri, repede și hotărâtă:

Dragă unchiule Rashid,

E vina mea că am plecat. Am vrut doar să-mi fac o prietenă. Nu ţi-ai dorit niciodată atât de mult un prieten, încât să nu-ţi mai pese ce ţi se întâmplă?

Sper să ne mai vedem. Îți mulțumesc că m-ai lăsat să gătim împreună. Și pentru că mi-ai povestit despre mama. Nu-ți face griji în privința păpușii. Va fi atât de frumoasă, încât sper că vei reuși s-o vinzi în schimbul mai multor rupii. Te rog să ne cauți într-o bună zi. Și te rog să mă ierți!*

Cu drag,
nepoata ta, Nisha

N-am apucat însă să-i las biletul unchiului. Tata m-a găsit scriind și mi-a spus că, dacă nu încetez să mai scriu în jurnalul ăsta blestemat, mi-l va arunca. L-am îndesat repede în raniță și am ieșit cu toții afară. Poate că voi reuși cândva să trimit biletul prin poștă. Am rămas câteva clipe încremeniți, clipind în lumina zorilor. Nu știu ce trebuia să facem, dar totul îmi părea mult prea ușor după ce am stat ascunși atât de multe zile. În drum spre ușă, m-am mirat să-l văd pe tata scriindu-i câteva rânduri unchiului Rashid pe tăbliță care se afla pe masa din sufragerie. Îmi amintesc fiecare cuvânt:

Dragă Rashid,

Am fost nevoiți să plecăm pe neașteptate. Ne-a văzut fetița de vizavi, așa că fii foarte atent. Nu voi putea niciodată să-ți răsplătesc generozitatea și

sper din tot sufletul să nu te fi pus în pericol. Faria veghează asupra noastră. Îi simt prezența.

Îți mulțumesc.

Am tras adânc aer în piept când ţi-am citit numele. Eu îţi spun mereu *mama* și mă gândesc mereu la tine ca la *mama*. Am realizat că am uitat cum te cheamă doar în clipa în care ţi-am văzut numele scris pe tăbliţă — Faria. Parcă cineva mi-ar fi aruncat o găleată cu apă rece pe faţă. Faria, Faria, Faria... Numele îmi sugerează întreaga ta personalitate complexă, dincolo de faptul că ești mama mea. Simt fiori când îți scriu numele.

— De ce nu ne-am luat rămas-bun de la unchiul Rashid? a întrebat Amil în șoaptă, pe când ne aflam deja la câţiva metri depărtare.

Îi simţeam glasul înecat în lacrimi.

— Cu cât îl implicăm mai puţin în toată povestea asta, cu atât mai bine. Dacă n-aţi fi fost atât de nesăbuiţi, ne-am fi luat rămas-bun cum se cuvine. Încerc să vă apăr, nu înţelegeţi? a spus tata, trecându-și mâinile prin părul negru presărat cu fire albe.

Nu-l mai văzusem niciodată atât de supărat. L-am văzut furios, dar asta era cu totul altceva. Acum privea în gol. Și avea vocea stridentă.

Cu cât aveam să ajungem mai repede pe drumul principal, fără să fim văzuţi, cu atât era mai bine, ne-a spus tata. Apoi aveam să ne pierdem în mulţime. Și așa am străbătut kilometri întregi, pasându-ne unul altuia

apa, legumele și turtele chapati, fără să ne oprim ca să ne odihnim. În timp ce ne apropiam de sat, oamenii începeau să se adune. Tata privea mulţimea înspăimântat. Ne-a spus să ne ţinem de mână și să rămânem împreună.

L-am apucat pe Amil de mână, strângându-i-o cu putere, în timp ce tata ne ţinea pe mine și pe Dadi de braţ. Înaintam încet, intrând în sat în miezul zilei. Sute de oameni stăteau la coada de bilete pentru tren. Ne-am așezat și noi. Cei dinaintea noastră, majoritatea familii, erau murdari și obosiţi. Nu vorbeau unii cu ceilalţi. Mi-am amintit piaţa și festivalurile de acasă, unde toată lumea vorbea despre ardeii copţi sau despre cine s-a căsătorit, cine s-a născut, cine s-a îmbolnăvit ori cine s-a mutat în ultimul timp. Nimeni și nimic nu le scăpa acelor oameni.

— Vine câte un tren la câteva ore, a spus tata.

Noi am dat din cap și am așteptat. Și am tot așteptat. Oamenii de la coadă înaintau cu greu, apoi s-au oprit. Bărbatul de la ghișeu a strigat că nu mai erau bilete și că nu avea să mai vândă altele până la sosirea următorului tren. Soarele ardea nemilos. Am băut puțină apă și am continuat să așteptăm, mutându-ne greutatea corpului de pe un picior pe celălalt. Femeia și bărbatul din faţa noastră aveau trei copii: doi băieţei și un bebeluș, pe care mama îl ţinea legat de ea cu o eșarfă. Băieţii se holbau la noi, până când tatăl lor i-a obligat să se întoarcă cu spatele.

Am auzit trenul înainte de a-l vedea — scârţâitul roţilor pe șine și sunetul ascuțit al frânelor. Toată lumea s-a îndreptat spre el. Mulţi au rupt rândurile ca să apuce un loc înăuntru. Trenul era ticsit de oameni — de oameni ce-și scoteau capetele pe ferestre, încercând să ia o gură de aer, stăteau cocoţaţi pe acoperiș sau agăţaţi de uși și de geamuri. Tata și-a pus mâna greoaie pe umărul meu.

— Rămâneţi pe loc! Îl așteptăm pe următorul.

Oamenii își agitau, mânioși, biletele. Unii s-au urcat pe scări, încercând să-și facă loc înăuntru. Câţiva bărbaţi mai tineri s-au cocoţat pe acoperiș. Mecanicul a coborât din locomotivă și a încercat să-i alunge pe oameni, dar erau prea mulţi și nu le putea face față. Am rămas pe loc și am privit spectacolul sumbru.

— Și următorul va fi la fel de plin, le-a strigat bărbatul din faţa noastră soţiei și copiilor săi. Biletele nu mai contează în astfel de momente. Încercaţi să vă urcaţi în tren și să vă salvaţi! a spus apoi, întorcându-se spre noi. Cine știe când va mai veni altul?

— E prea aglomerat și prea periculos, i-a răspuns tata.

Dacă nu vom putea să ne urcăm în următorul tren, vom reuși oare să ne furișăm din nou în casa unchiului Rashid? Eu așa speram.

Bărbatul a pornit în fugă spre tren împreună cu soţia, bebelușul și cei doi băieţi ai lor. Unul din băieţi a căzut, iar mulţimea a năvălit peste el, năpustindu-se spre vagoane. Brusc, nu l-am mai văzut, dar nimeni din familia lui nu părea să-i observe lipsa. Tatăl a urcat scările unui vagon și le-a făcut semn celorlalţi să-l

urmeze. S-a cocoţat pe trepte, trăgându-l pe fiul lui după el. Soţia lui a observat atunci că celălalt băiat dispăruse. L-a strigat disperată, căutându-l de jur împrejur. Ceilalţi oameni i-au luat-o înainte femeii, împingându-se unii pe alţii, iar soţul şi băiatul ei au dispărut înăuntru. Trenul a pornit. Femeia a început să alerge după vagoane, cu pruncul în braţe, dar celălalt băiat s-a ridicat în picioare şi a strigat-o cu disperare, făcându-i cu mâna. Mama s-a oprit şi l-a strâns în braţe, privind amândoi cum trenul se îndepărta, luându-i cu el pe soţul şi pe fiul ei.

Voiam să-i povestesc tatei ce s-a întâmplat. Aşa că l-am tras de mânecă.

— Ce e? m-a întrebat cu glas răstit, străfulgerându-mă cu privirea.

I-am arătat-o cu mâna pe femeia care stătea lângă şine, căzută pe pământ, şi care plângea în hohote împreună cu fiul şi cu pruncul ei. Vedeam prin mulţimea de oameni cum băiatul o cuprinsese cu braţele, încercând să-i aline durerea. Dar tata nu vedea nimic.

— Ce e? m-a întrebat din nou.

— Ce-ai păţit? m-a întrebat şi Amil.

Nu puteam să vorbesc, nici măcar cu Amil. Creierul meu părea să nu mă mai asculte. Mi-am căutat jurnalul şi creionul ca să scriu câteva rânduri. Pretutindeni domnea haosul, dar noi stăteam în continuare la coadă. Cum era cu putinţă ca tata să nu observe familia destrămată? Cum aveam să-i explic ce se întâmplase? Am înghiţit în sec. O altă familie s-a dus lângă ei ca să-i

încurajeze — un tată, o mamă, două fetiţe mai mari și doi băieţi mai mici.

I-am arătat din nou cu mâna.

— Nisha! a spus tata nervos, scrutând marea de oameni din jurul nostru. Te rog să-mi spui ce vrei să-mi arăţi!

Părea că femeia fusese ajutată de o altă familie. Alţi oameni vorbeau cu ea și încercau s-o ajute să se ridice de jos. Poate că tata nici nu mai avea ce să facă.

Am clătinat din cap și mi-am lăsat privirea în jos. Ce s-ar fi întâmplat însă dacă nimeni nu i-ar fi sărit în ajutor, iar eu n-aș fi putut să îngaim nici două cuvinte? Eram complet neputincioasă. Poate că ar trebui să nu mă urc în tren cu ei. Astfel, nu și-ar mai face griji că trebuie să mai hrănească o gură — gura mea neputincioasă.

Am cumpărat, în sfârșit, bilete, iar câteva ore mai târziu, a venit alt tren. De data asta, ne-am așezat lângă șine.

Tata ne-a cuprins cu braţele, ţinându-ne strâns laolaltă.

— Nu așteptaţi să coboare cineva! Urcaţi-vă imediat! ne-a strigat prin vuietul asurzitor.

Mi-am ţinut răsuflarea. N-aveam destul curaj ca să fug. Tata și Amil ar încerca să mă găsească și astfel niciunul dintre noi nu ar mai scăpa cu viaţă. Atunci m-aș dovedi și mai neputincioasă.

Poate că, dacă vom avea o nouă casă, voi putea să mă furișez pe ușă afară într-o dimineaţă. Mă vor căuta, firește, dar vor înţelege în curând că le va fi mult mai ușor fără mine. Sunt doar o mică picătură în ocean,

care stârnește furia unor bărbați, care vrea să fie prietenă cu fata nepotrivită și nu e în stare să rostească nici măcar un cuvânt ca să salveze viaţa unei mame și a copiilor ei.

Trenul s-a oprit. Tata l-a scrutat iute. Părea la fel de aglomerat ca și celălalt, dar era mult prea târziu acum. Am văzut-o pe acea mamă stând încă în genunchi, legănându-și pruncul și cuprinzându-l cu brațele pe celălalt băiat. Nimeni nu se mai afla în preajma lor. Ce avea să se întâmple oare cu ei?

— Sus! ne-a spus tata, împingându-ne spre ușile deschise.

Strângându-l pe Amil de mână, în timp ce Dadi mă ţinea de celălalt braţ, iar tata ne împingea de la spate, am urcat treptele și am intrat în vagon. Toate locurile erau ocupate. Peste tot era plin de lume. Am înaintat cu greu pe culoar.

Aerul fierbinte și îmbâcsit mi-a invadat nările, iar mirosul oribil m-a făcut să strâng din ochi. Mă uitam în jur în timp ce înaintam spre mijlocul vagonului. Oamenii arătau cu toţii murdari, flămânzi și speriaţi. Probabil, unii dintre ei se aflau în tren de mai bine de o zi. Cei care rămăseseră afară ţipau și plângeau. Mecanicii au încercat să închidă ușile, iar trenul s-a pus apoi în mișcare. Adio, Kazi; adio, unchiule Rashid; adio căsuţei tale, mamă; adio, Hafa și adio, bătrână Indie!

Cu drag,
Nisha

12 septembrie 1947

Am văzut lucruri pe care n-am crezut că le voi vedea vreodată. Lupte... Sânge... Nu știu dacă trenul se va opri și oamenii vor continua să se ucidă între ei, omorându-ne, în cele din urmă, și pe noi. Dacă va găsi cineva acest jurnal, vă rog să i-l trimiteți lui Kazi Syed din Mirpur Khas! Și vă rog să nu ne uitați! Nu uitați cum era India înainte să fie destrămată!

26 septembrie 1947

Dragă mamă,

Au trecut două săptămâni de când ți-am scris ultima oară. La început, n-am putut să scriu și să-ți spun ce s-a întâmplat, dar acum trebuie s-o fac. Poate, dacă voi reuși să pun povestea pe hârtie, mă vei ajuta să port mai ușor povara pe umeri. Când ți-am scris ultima oară, eram în tren. Mergeam cam de o oră și ceva când trenul a început să încetinească. Nu puteam să mă uit pe fereastră, pentru că stăteam pe jos, dar mulți oameni s-au năpustit la geamuri.

— De ce încetinește? a întrebat Dadi.

— Opresc trenul! a strigat un bărbat.

Tata ne-a apucat de braţe, obligându-ne să ne ridicăm în picioare. Croindu-şi apoi drum printre oameni, a ajuns şi el în dreptul ferestrei.

I-am privit mâinile lui Dadi, pline de vene de un albastru-cenuşiu, ce-i ajungeau până în buricele degetelor. Îi tremurau foarte tare. Asta-mi amintesc înainte ca totul să se schimbe pentru totdeauna — degetele care-i tremurau ca un tablou agăţat de perete în timpul unui cutremur. Nu mă simt încă în stare să-ţi povestesc totul, mamă. Am crezut că voi reuşi, dar simt că mi se întoarce stomacul pe dos. Voi încerca din nou mâine.

Cu drag,
Nisha

27 septembrie 1947

Dragă mamă,

De data asta, îţi voi povesti totul cât pot de bine, îţi promit. Nu-mi amintesc tot ce s-a întâmplat. Anumite lucruri sunt învăluite în ceaţă. Poate că am văzut mai multe. Dar îţi voi povesti ce-mi aduc aminte.

Câţiva oameni, probabil patru, au blocat şinele. Trenul a încetinit, scrâşnind din frâne, iar noi ne-am prăbuşit unii peste alţii, trezindu-ne claie peste grămadă. Amil şi Dadi au căzut peste mine. Dar, după câteva momente, ne-am ridicat.

Întâi, am auzit nişte ţipete. Apoi, m-am strecurat să văd de unde veneau. Lui Dadi îi tremurau foarte tare mâinile, în timp ce zgomotele deveneau tot mai puternice — zgomote mânioase de paşi ce zguduiau pământul. Femeile din vagonul nostru şi-au luat copiii în braţe. Eu, Dadi şi Amil ne-am ghemuit cât mai aproape unul de altul, pe când tata se uita pe geam.

— Veniţi aici! ne-a strigat el, chemându-ne din dreptul uşii spre mijlocul vagonului.

Doi mecanici au trecut pe lângă noi, urlând ameninţători şi fluturându-şi cuţitele prin aer. Unul avea un pistol. Ai auzit vreodată un bărbat ţipând, mamă? E atât de ciudat! Ai senzaţia că totul se întâmplă cu încetinitorul şi că trăieşti experienţa ca şi cum ai fi altcineva, de parcă ţi-ai fi abandonat propriul trup, aşa cum m-am simţit şi atunci când bărbatul acela mi-a apăsat cuţitul pe gât. Speram că era doar un vis şi că adormisem pe podeaua trenului.

Atacatorii urcaseră treptele vagonului şi încercau să pătrundă înăuntru, dar mecanicii au reuşit să le ţină piept. Îşi agitau cu toţii armele, scoţând sunete groaznice, asurzitoare, aproape inumane. Mi-am acoperit urechile cu mâna. Unul din mecanici m-a călcat pe picioarele goale, zdrobindu-mi degetul mare. Un firicel

de sânge a început să mi se prelingă pe sub unghie. Amil m-a tras spre el și spre Dadi.

Tata stătea în fața noastră, apărându-ne, cu mâinile întinse în aer. Eu, Dadi și Amil stăteam ghemuiți pe podea, împreună cu alte femei și copii. Lângă noi, o mamă își strângea în brațe cei trei copii: un prunc și două fetițe. Simțeam pe obraz răsuflarea uneia dintre ele. Mirosea urât. Femeile murmurau rugăciuni. Îl strângeam cu putere pe Amil de mână, spunându-mi că, dacă aveam să mor, mă bucuram că frățiorul meu, cealaltă jumătate a mea, îmi era alături.

Mecanicii au reușit să-i alunge pe atacatori din tren și acum se luptau cu toții afară. Tata și mulți alți călători s-au năpustit la geamuri, ca să vadă ce se întâmpla. Amil m-a tras spre marginea unei ferestre și am privit spectacolul sângeros, cu capetele lipite de ale altor străini. Bărbații se atacau unii pe alții cu pumnii și cu diverse arme. Cineva a strigat că hindușii erau criminali. Bărbații din tren le-au adus musulmanilor aceleași acuzații. Unii dintre ei s-au năpustit spre uși, dornici să li se alăture celor de afară, în timp ce soțiile lor încercau să-i împiedice, trăgându-i de haine. Era foarte mult sânge. Picioare rupte. Gâturi tăiate. Oameni înjunghiați. Apoi s-a auzit o împușcătură. Oamenii se ucideau orbește — sikhi, hinduși, musulmani. Un musulman s-a prăbușit la pământ. Apoi și un hindus. A urmat un sikh, căruia turbanul i-a căzut pe jos. Am văzut un musulman zăcând fără suflare, cu gâtul tăiat și ochii dați peste cap. Căzuse lângă unul din mecanicii hinduși,

care fusese răpus de o rană în piept. Zăceau atât de aproape unul de altul, că mâinile li se atingeau. Așa vor muri. Și eu îi priveam, mamă. Îi priveam cum își dădeau sufletul.

Trenul s-a urnit. Hinduşii rămaşi în viaţă au sărit în vagoane. Îi priveam pe muribunzii prăbuşiţi la pământ. Pentru ce toate astea? Nu știam. Din dorinţa de răzbunare? Tremuram toată. Nu văzusem niciodată pe cineva luând viaţa altcuiva. Nu văzusem pe nimeni murind sub ochii mei. Experienţa asta m-a schimbat pentru totdeauna. Am crezut mereu că oamenii sunt buni. Acum mă întreb dacă nu suntem cu toţii niște asasini. Cine a fost primul, mamă? Primul care a omorât atunci când conducătorii au hotărât împărțirea Indiei?

La scurt timp după ce-am pornit din nou la drum, m-am simţit ameţită și totul s-a întunecat în jurul meu. Nu-mi mai amintesc absolut nimic. M-am trezit în braţele tatei, care mă zgâlțâia ușor. Dadi și Amil stăteau ghemuiți lângă mine. Am leșinat? Sau am adormit pe podeaua vagonului? Oare cât timp trecuse?

— Amil, Nisha, am ajuns, a spus tata, zgâlţâindu-mă încetișor de umeri, cu ochii lipsiți de expresie.

Cu drag,
Nisha

28 septembrie 1947

Dragă mamă,

N-am apucat să-ţi spun unde ne aflăm acum. Suntem în Jodhpur. În noua Indie. Cea veche a dispărut pentru totdeauna. Stăm într-o singură cameră, deasupra unei prăvălii cu mirodenii, pe care ne-au pregătit-o unchiul Raj și unchiul Rupesh. Are o bucătărioară cu o chiuvetă și o plită. Podeaua este acoperită cu dale crăpate de gresie în nuanţe de verde și galben. Avem un duș cu scurgere în podea și un lanţ atașat de pâlnia dușului din care ţâșnesc jeturi de apă rece, cât și o toaletă aflată la capătul holului exterior. Apa curge doar câteva ore pe zi, dar măcar avem apă potabilă. Când am ajuns, am găsit nisip și furnici mișunând peste tot, dar am făcut curăţenie. Cu toate astea, nu e ușor să locuim cu toţii într-o singură cameră prăfuită. Nu știu cât vom sta aici.

În timp ce străbăteam drumul prin deșert, nu mi-am dorit niciodată să rămân singură, nici nu-mi imaginam că aș putea rămâne vreodată singură. Acum însă, când am scăpat de pericole, mi-e dor să privesc amurgul din grădina vechii noastre case de pe deal, să stau singură în dormitor când Amil nu se află acolo sau să intru pe furiș în camera tatei ori în bucătărie. Exista întotdeauna un loc pe care îl puteam explora, un loc unde mă puteam bucura de liniște și de singurătate. Mi-e dor și de casa unchiului Rashid, de casa ta, mamă. Mi-e dor să mai citesc cărţi pe canapea, chiar dacă nu aveam voie să ieșim afară.

Camera este mobilată cu o masă din lemn și câteva scaune, iar într-un colț ne-am pus sacii de dormit. Cam asta e tot. Pereții sunt goi. Dar avem un acoperiș deasupra capului. Suntem în viață. Și în siguranță. Atunci de ce mă plâng? Cum îndrăznesc să mă plâng când atâția alții au pierit? Unchiul Raj și unchiul Rupesh locuiesc, cu familiile lor, în aceeași clădire, în camere asemănătoare cu a noastră, și luăm masa împreună fie acasă la noi, fie la ei, în timp ce eu, Amil și cei cinci veri ai noștri stăm în jurul unui covoraș și ținem în poală farfuriile zimțate din metal. Mă bucur să-i văd aici, dar mă gândesc mereu la tot ce-am pierdut. Asta înseamnă oare că sunt o persoană rea?

Mă gândesc deseori la arbuștii noștri de mango. La zumzetul insectelor și la ciripitul păsărilor în amurg. La ogoarele cu trestie-de-zahăr și la Kazi. Mă gândesc tot timpul la Kazi. Aș vrea să mă prefac că nu mi-e dor de el, dar nu pot. În multe privințe, a fost singurul meu prieten adevărat.

Jodhpur este un oraș mare și foarte călduros. Singurele lucruri care-mi plac aici sunt căsuțele zugrăvite într-o nuanță frumoasă de albastru și faptul că nimeni nu încearcă să ne omoare.

Coșmarurile mele vor înceta vreodată? Voi reuși să nu mă mai gândesc la ceea ce am văzut în tren? Imaginile și zgomotele mi se derulează în fiecare zi prin minte, precum sunetele unui radio ce se aude în fundal. După ce am ajuns aici și ne-am aflat în siguranță, tata ne-a spus că sute de mii de oameni din ambele

tabere au pierit încercând să traverseze graniţa. Poate că zeii au vegheat asupra noastră, a adăugat el, iar tata nu vorbește niciodată așa. Ne-a spus, de asemenea, că noi nici n-am înfruntat pericole chiar atât de mari. Căci mulţi alţi oameni — bărbaţi, femei și copii — au pierit, și încă pier, uciși în moduri inimaginabile. Trenurile străbat graniţa de-o parte și de alta și se opresc în gări pline de morţi. Oamenii dau vina unii pe alţii. Hindușii, musulmanii și sikhii comit cu toții fapte îngrozitoare. Dar eu ce am făcut? Ce au făcut tata, Dadi sau Amil? Cu ce a greșit Kazi? Aș vrea să știu pe cine aș putea să dau vina pentru coșmarurile care mă fac acum să mă trezesc în fiecare noapte, mamă. Cineva trebuie să fie vinovat pentru asta. Poate că toată lumea este vinovată.

Cu drag,
Nisha

3 octombrie 1947

Dragă mamă,

Suntem aici de aproape trei săptămâni. N-am mai scris nimic în jurnal. Nu știu de ce. Îmi simt mintea obosită. Sunt mereu tristă. N-ar trebui să fiu fericită acum?

Eu și Amil am început școala săptămâna trecută. Învăț hindi acum, ceea ce mă ajută să-mi țin mintea departe de lucruri la care nu vreau să mă gândesc. Totuși, nu vorbesc niciodată cu voce tare. Tata lucrează acum într-o clinică. Dadi mătură tot timpul, fredonând cântece și scriind scrisori pe care nu ne lasă să le citim. Încă nu vorbesc cu nimeni, nici măcar cu Amil, iar el a încetat să mai insiste. Își va face prieteni la școală și va mai uita de mine. Îmi pare foarte rău că m-am izolat chiar și de Amil, dar nu pot să vorbesc. N-am de ales. Nu reușesc să rostesc cuvintele. Am senzația că, dacă le voi da glas, vor fi atât de asurzitoare, încât vor răni pe cineva. Cel puțin, lucrurile merg mult mai bine între tata și Amil. De când am venit aici, tata se poartă mult mai frumos cu el și încearcă să-l ajute să-și facă temele. Poate pentru că a înțeles cât de groaznică ar putea fi viața fără Amil.

Și tata mă roagă să vorbesc. N-a mai făcut-o niciodată. Aseară, s-a așezat în genunchi în fața mea, cu ochii în lacrimi, și mi-a mărturisit că-i pare foarte rău pentru că s-a purtat mult prea sever cu mine când am plecat de la unchiul Rashid, că nimic din toate astea nu mai contează acum și că important este că suntem în viață și în siguranță. M-a rugat să-l iert. Și m-a întrebat cum ar putea să mă ajute. Nu l-am văzut niciodată așa. Ce-aș putea să-i spun? Că e mai bine pentru toată lumea dacă nu mai vorbesc niciodată? Că singurele cuvinte pe care mai pot să le spun sunt cele pe care nimeni nu vrea să le audă și, chiar de-aș vrea să le

rostesc, creierul meu refuză să le dea glas? L-am mângâiat ușor pe umăr. *Nu-i nimic, tată*, îi răspund, scriind cuvintele pe o bucată de hârtie. El o citește și-mi spune că nu trebuie să fiu atât de curajoasă. Îl privesc atât de mirată, că scap creionul din mână. Tata mă crede curajoasă? De ce-ar crede așa ceva?

După ore, mă duc la piaţă în fiecare zi cu Amil și Dadi și cumpărăm mâncare. Numai eu gătesc acum. Tata și Dadi îmi dau voie. Gătesc chiar și pentru familia unchiului Raj și a unchiului Rupesh. Nimeni nu mai pare deranjat de faptul că aș putea deveni bucătăreasă. Ar trebui să fiu fericită, dar nu mă simt nici bucuroasă, nici tristă. Știu doar că trebuie să gătesc. Aroma orezului fiert, lama cuţitului printre feliile proaspete de roșii, sfârâitul cepei și al boabelor de muștar în tigaie — toate mă ajută să mă simt puţin mai bine.

Aseară, unchiul Raj a adus cu el un radio și am ascultat împreună în timp ce mâncam. Era ziua de naștere a lui Gandhi. Crainicul spunea că marele lider al Indiei își petrecea ziua în post și rugăciune, învârtind roata de tors. Mulţi oameni se duceau să-i facă cele mai bune urări, dar Gandhi îi primea pe toţi cu chipul abătut. Avea inima frântă, pentru că hindușii și musulmanii continuau să se ucidă între ei. Înţeleg cum se simte. Când Gandhi învârtește roata, găsește, poate, aceeași alinare pe care o găsesc și eu atunci când gătesc.

Cu drag,
Nisha

5 octombrie 1947

Dragă mamă,

Am cunoscut o fetiţă la şcoală. E mică de statură şi-şi poartă părul împletit în două codiţe, ce-i încadrează chipul de-o parte şi de alta. Mă urmăreşte peste tot, fără să spună vreun cuvânt, şi, firește, nici eu nu-i adresez vreo vorbă. Stă lângă mine în clasă, dar şi în pauze, când mâncăm, şi nu vorbim cu nimeni. Uneori, mă privește şi îmi zâmbește uşor, dar mă simt mult prea speriată ca să mă uit în ochii ei, aşa că-mi plec iute privirea. Nici măcar nu ştiu cum o cheamă. Oare e din Jodhpur sau a venit aici la fel ca mine? A văzut oameni murind? Sau a văzut lucruri mult mai groaznice decât mine? Aş vrea să-i pun toate aceste întrebări, dar nu pot s-o fac. Mă simt frântă.

Şcoala e mult mai mare decât cea la care obişnuiam să mergem. E o şcoală mixtă, unde învaţă şi băieţi, şi fete. Mă bucur să fiu din nou la şcoală. Îmi place să scriu cuvinte pe hârtie, să fac calcule matematice şi să încerc să nu mă gândesc la nimic altceva. Îmi ascut foarte bine creioanele. Dar fetiţa de la şcoală mă deranjează uneori. Aş vrea să mă lase în pace.

Cu drag,
Nisha

15 octombrie 1947

Dragă mamă,

S-a întâmplat ceva. Încă nu-mi vine să cred că e adevărat, de aceea nici nu ţi-am povestit. Nu cred că voi reuși să-ţi spun acum povestea, căci mi-e teamă că totul nu e decât un vis. Dacă o voi pune pe hârtie, s-ar putea să mă trezesc. Poate că e un cadou de la tine, mamă. Altfel, cum aș putea să explic cele întâmplate?

Cu drag,
Nisha

18 octombrie 1947

Dragă mamă,

Au trecut trei zile și sunt gata să-ţi povestesc tot, căci sunt convinsă acum că e adevărat. Când eu și Amil ne-am întors acasă de la școală, am găsit un bărbat stând pe vine pe aleea ce ducea spre scările din spatele clădirii noastre. Era slab și murdar, cu părul și barba lungi și încâlcite. Amil m-a apucat de braţ.

— Hai să-l căutăm pe tata la clinică! mi-a spus el în șoaptă, trăgându-mă înapoi.

Am încuviinţat dând din cap, gândindu-mă însă la Dadi. Dacă voia să plece la piaţă? Bărbatul părea prea slăbit ca să fie periculos. A întins mâna spre noi. Eu și Amil ne-am retras încă un pas.

— Amil, Nisha, a îngăimat omul cu glas răgușit.

De unde ne știa numele? Și-a ridicat chipul slab, numai piele și os, și privirile ni s-au întâlnit. Ochii îmi păreau cunoscuţi. Ca și vocea. Aveam senzaţia că pluteam pe un val uriaș, ce se rostogolea acum spre ţărm.

— Kazi! am murmurat, prăbușindu-mă în genunchi.

N-a fost greu să-i pronunţ numele. Vocea mea părea să fi așteptat doar acest moment.

Amil a alergat spre el și l-a ajutat să se ridice în picioare. Kazi l-a cuprins în braţe. Plângeam și tremuram toată, cu fața ascunsă în palme. Îmi era teamă să-mi ridic privirea, căci poate imaginaţia îmi juca feste și nu era decât un cerșetor flămând care căuta ceva de mâncare.

— Nisha! a strigat Amil. Ajută-mă!

Am ridicat încet capul și am văzut că în fața mea stătea tot Kazi. Avea chipul schimonosit, de parcă plângea, dar pe obraji nu avea nicio lacrimă. M-am dus la el și l-am luat cu blândeţe de mâna murdară. Cu ochii împăienjeniţi, l-am ciupit ușor de dosul palmei, cum făcea tata când nu aveam apă. Pielea i-a rămas încreţită.

— Are nevoie de un doctor. Du-te și cheamă-l pe tata! i-am spus lui Amil.

Mi se părea ciudat că eu eram cea care dădea deodată ordine. Amil m-a privit fix câteva clipe.

— Fugi! am repetat, înghiontindu-l ușor în piept. Îl ajut eu să urce treptele.

— Ești sigură? m-a întrebat el.

— Da. Hai, du-te repede!

Amil l-a mângâiat cu tandreţe pe braţ și a luat-o apoi la fugă.

— Cum ai... am început eu, dar Kazi m-a oprit.

— Mai târziu, a îngăimat el.

Am vorbit suficient de mult pentru ca cineva, precum Kazi, să mă oprească. Dacă n-ar fi arătat atât de neajutorat și de bolnav, aș fi sărit de bucurie. Nu putea fi real, îmi spuneam în gând. Poate că am murit cu toţii în tren și am ajuns într-o altă viaţă. Și-a pus braţul pe umerii mei. Mirosul puternic de transpirație îmi era foarte cunoscut. Precum cel ce ne-a însoţit tot drumul până aici. Mirosul durerii și al suferinţei. Am urcat încet treptele și am găsit-o în prag pe Dadi.

— O! a exclamat ea, punându-și mâna la gură.

— E Kazi, e Kazi! am spus, fără să-mi vină să cred.

Dadi a dat din cap, cu ochii în lacrimi, și l-a ajutat să intre înăuntru. Kazi s-a prăbușit pe un scaun. M-am așezat în genunchi în faţa lui, în timp ce Dadi i-a adus niște apă și un bol cu orez.

I-am ţinut cana la gură. Kazi a luat câteva înghiţituri. I-am dat să mănânce puțin orez, apoi din ce în ce mai mult.

— Încet! a spus Dadi, cu lacrimi pe față, frângându-și mâinile.

Kazi e aici, cu noi.

Când tata s-a întors acasă, mi-a pierit din nou vocea. L-a consultat pe Kazi din cap până în picioare, i-a luat pulsul și i-a verificat tensiunea. Kazi a mâncat și a băut încă puţin, apoi tata l-a dus la baie, unde l-a ajutat să se spele. Apoi l-a culcat pe sacul lui de dormit. Noi am îngenuncheat cu toţii de jur împrejur.

— Trebuia să vin după voi. Fiindcă sunteţi singura mea familie. Nu mai am pe nimeni. Nici fraţi, nici surori. Părinţii mei au murit. Dadi mi-a scris și mi-a spus unde sunteţi, ne-a explicat el înainte de a se prăbuși într-un somn adânc.

— E un adevărat miracol, a murmurat Dadi, plângând încet și ţinându-l de mână.

În noaptea aceea, tata a dormit pe o pătură subţire întinsă pe podea, punându-și o cămașă sub cap pe post de pernă. Eu și Amil i-am oferit pernele noastre. Dar ne-a refuzat pe amândoi.

— Kazi se va face bine? a întrebat Amil în șoaptă înainte să adormim cu toţii.

— Cred că da, a răspuns tata dând din cap.

— Kazi va putea să stea cu noi? El e... a continuat Amil.

— Face parte din familie, i-a răspuns tata cât se poate de simplu.

În seara aceea, când am pus capul pe pernă, mă simţeam mai liniștită decât oricând. Eram din nou împreună. Vreau să le spun tuturor — lui Nehru, lui Jinnah, Indiei și Pakistanului, cât și celor care continuă să se ucidă între ei — că nu ne puteţi despărţi. Nu puteţi diviza iubirea.

Mă întreb uneori de ce am reușit să scăpăm cu viaţă, când atâţia alţii au pierit fără motiv, urmând aceeași cale ca și noi și traversând aceeași graniţă. Nu voi reuși să înţeleg cât voi trăi care a fost rostul suferinţelor și al pierderilor umane și nici transformarea peste noapte a unei ţări doar pentru că liderii au trasat o graniţă.

Dar, cel puţin, nu va mai trebui să mă întreb ce s-a întâmplat cu Kazi sau dacă trăiește alături de o altă familie. Acest sentiment îmi pare extrem de preţios, ca un diamant de la care nu-mi pot lua ochii. Măcar nu mai simt golul din suflet. Pot să gătesc din nou alături de el. Pot să vorbesc cu el. Dintr-un motiv sau altul, este singurul cu care vreau să vorbesc.

Cu drag,
Nisha

10 noiembrie 1947

Dragă mamă,

Mai trebuie să-ţi spun ceva. Kazi ne-a adus unul dintre tablourile tale — o pânză împăturită, desprinsă din ramă şi scorojită pe alocuri. Înfăţişează mâna ce ţine un ou. Am rămas aproape fără suflare când ni l-a arătat. Cum a ştiut că-mi este atât de drag? Am revăzut locul unde le ţinea tata acasă. N-am înţeles niciodată de ce nu le-a atârnat pe pereţi. Poate că îi trezeau amintiri mult prea dureroase. Dar iată că aveam ceva de la tine, ceva ce-a renăscut din cenuşa vechii noastre vieţi. Tata a privit îndelung tabloul.

— Îţi mulţumesc, i-a spus apoi lui Kazi, punându-i mâna pe umăr.

Părea să aibă lacrimi în ochi, dar a clipit şi au dispărut. Asta s-a întâmplat acum câteva săptămâni. Ieri, când a venit acasă, tata a agăţat un tablou pe perete. Înrămase pânza ta. Este mult mai mică acum, dar surprinde ce-i mai important. Mâna. Şi oul. L-a pus pe peretele de deasupra mesei.

Kazi găteşte din nou acum şi nu mai sunt doar un ajutor de bucătar. Gătim împreună, eu şi Kazi, în mica noastră bucătărie. S-a dus la piaţă cu Amil imediat ce s-a simţit mai bine şi a cumpărat ingredientele pentru sai bhaji, bucatele ce-mi vor aduce mereu aminte de casă. Am înşirat pe masă spanacul, roşiile, ceapa, ardeii iuţi şi celelalte ingrediente. Am

scos apoi mojarul și pisălogul, pe care le ţineam în raniţa de lângă sacul de dormit. N-am avut curajul să le privesc până acum. M-ar fi copleșit. Înfășuram mirodeniile într-un prosop subţire și le zdrobeam cu o piatră.

I-am întins mojarul lui Kazi. El mi-a zâmbit și a dat din cap.

— Bravo ţie! mi-a spus apoi. Dar sunt ale tale acum.

L-am spălat și am pus în el un pumn de chimion. Am zdrobit apoi seminţele cu pisălogul, simţind în mână atingerea rece și grea a vasului alb din marmură. N-am crezut niciodată că aș putea să fiu atât de fericită măcinând mirodenii.

Tata încearcă să găsească un apartament mai mare, ca să avem mai multe camere și mobilă, dar a început să-mi placă acum în locul acesta. Aici ne-a găsit Kazi și aici m-a făcut să mă simt iubită cu adevărat. Și-a pus viaţa în pericol ca să fim din nou împreună. Oare eu aș fi făcut la fel?

Totuși, mi-ar plăcea să avem mai multe camere cu paturi adevărate și locuri unde să stăm. Mă gândesc deseori la vechea noastră casă, la sufrageria, holurile și dormitoarele noastre, la camera și la biroul tatei, la grădinile noastre și la căsuţa lui Kazi. N-am știut cât de bogaţi eram până n-am văzut cum e să fii sărac. Acum tata lucrează din greu la clinică și nu cred că vom mai fi vreodată săraci. În Jodhpur este bine, foarte cald, dar oamenii sunt prietenoși. Nimeni nu ne pune întrebări în privinţa lui Kazi. Toată lumea își vede de

treabă. Kazi nu mai poartă afară fesul topi. Oare e supărat din cauza asta? Poartă hainele tatei. Se roagă însă pe un covoraș pe care i l-a adus tata. Rugile sale rostite cu glas domol îmi alină sufletul. Incantaţiile hinduse ale lui Dadi se împletesc uneori cu rugile musulmane ale lui Kazi, creând o muzică divină.

Îmi cer iertare pentru că scriu tot mai rar. Poate pentru că viaţa devine din ce în ce mai normală. Dar sunt fericită că ţi-am dedicat acest jurnal, că am creat un loc numai pentru noi două. Aici te voi găsi ori de câte ori voi simţi nevoia să-ţi vorbesc. Îţi voi povesti toate lucrurile importante pe care le vom trăi și îţi promit că, indiferent ce se va întâmpla, nu te voi lăsa niciodată singură, mamă.

Îţi mai amintești de fetiţa de la școală? A vorbit, în sfârșit, cu mine. M-a întrebat cum mă cheamă, dar n-am putut să-i răspund. Mi-am aţintit privirea în poală. Apoi a făcut ceva uimitor. S-a aplecat spre mine. Și și-a pus mâna pe umărul meu. Mi-a spus că nu-i nimic și că nu trebuie neapărat să vorbesc. Îmi simţeam ochii plini de lacrimi. I-am scris *mulţumesc* pe caiet și i l-am arătat. *Mă cheamă Nisha,* am adăugat. Iar ea mi-a spus că numele ei este Sumita. Nicio colegă de la școală nu mi-a arătat vreodată atâta căldură.

M-am hotărât să-i vorbesc Sumitei, chiar dacă va fi ultimul lucru pe care-l voi face. Vreau să am o prietenă cu adevărat și să-i împărtășesc sentimentele pe care le-am trăit numai alături de Hafa. S-ar putea să-mi ia

ceva timp, dar mă voi strădui, căci Sumita este prima persoană care m-a acceptat așa cum sunt. Vreau să fiu curajoasă, mamă, dar poate că sunt deja.

Cu drag,
Nisha

Nota autoarei

În zilele de 14 și 15 august 1947, India și-a câștigat independența de sub stăpânirea Marii Britanii și a fost împărțită în două republici: India și Pakistan. Separarea s-a petrecut după secole de tensiuni religioase între hindușii indieni și musulmanii indieni. Au fost mulți cei care n-au dorit ca India să se dividă, dar, în cele din urmă, conducătorii de atunci au convenit asupra acestei soluții.

În unele locuri din India, conflictele izbucneau periodic. Totuși, înainte de Împărțire, existau zone în care oameni de mai multe religii, inclusiv musulmani, hinduși, sikhi, și populații religioase mai puțin numeroase, ca parși, creștini și jainiști, trăiau în armonie, laolaltă. În timpul trecerii granițelor, dintr-o parte în alta, tensiunile s-au intensificat și au avut loc numeroase lupte, cu pierderi de vieți, între musulmanii care intrau în Pakistan și hindușii și oamenii de alte religii

care intrau în India. Multe dintre acele violențe s-au petrecut în locuri unde înainte fusese pace. Se estimează că peste 14 milioane de oameni au trecut granița și cel puțin un milion de oameni au murit în timpul acestei deplasări (unii spun mai mult, alții mai puțin). Este cea mai mare mișcare în masă din istorie.

Familia imaginată în acest roman locuiește într-o astfel de zonă, iar experiențele sale se bazează, în mare, pe acelea ale ramurii paterne a familiei mele. Tatăl meu, cu părinții și frații săi (bunicii mei, mătușile și unchii), au fost nevoiți să treacă granița din Mirpur Khas în Jodhpur, la fel ca personajul principal din această carte, Nisha. Familia tatălui meu a făcut călătoria în siguranță, dar și-a pierdut căminul, mare parte din bunuri și a fost silită să înceapă o viață nouă într-un loc necunoscut, ca refugiată. Am vrut să știu mai multe despre suferințele rudelor mele și, din acest motiv, am scris cartea de față.

Personalitățile acelor vremuri au fost: Muhammad Ali Jinnah, liderul Ligii Musulmane; Jawaharlal Nehru, liderul Congresului Național Indian; Lordul Mountbatten, viceregele britanic trimis în India ca să conducă tranziția spre independență, și Mahatma Gandhi, fostul lider al Congresului Național Indian și un activist nonviolent și antirăzboi. Jinnah a fost de părere că minoritatea musulmană nu avea să fie reprezentată corect în noul guvern indian și a cerut un stat separat. Nehru și Gandhi nu voiau să vadă India divizată și credeau că o Indie unită ar fi fost o Indie mai bună.

Toți cei de la putere își doreau relații pașnice între grupuri, dar nu puteau să cadă de acord asupra celor mai bune căi prin care să le asigure.

Au fost și continuă să existe multe teorii despre cine a jucat un rol mai mare în crearea acestui conflict. Mulți acuză „partea cealaltă" pentru violența care a rezultat, iar mulți oameni care au îndurat suferințe îngrozitoare și și-au pierdut membri ai familiei nu pot simți niciodată iertare pentru atacatorii lor. Călătoria Nishei și a familiei sale a fost mai grea decât a unora, inclusiv a familiei tatălui meu, și mai ușoară decât a altora. Romanul acesta este o combinație de istorie cunoscută și scenarii imaginare, pentru a crea o posibilă poveste care ar fi putut avea loc în timpurile acelea.

Încă există tensiuni între unele grupuri de hinduși și musulmani și-n zilele noastre, la fel ca între multe grupuri religioase din întreaga lume. Să sperăm că amintirea greșelilor din trecut va duce la crearea unui viitor mai deschis, mai tolerant și mai pașnic. Acceptarea diferențelor a fost întotdeauna o mare provocare pentru omenire, manifestată în mii de feluri. Romanul acesta prezintă unul dintre ele.

Glosar

Mai jos sunt câteva dintre cuvintele menționate în această carte, folosite în mod frecvent în India și Pakistan.

ALOO TIKKI: O turtă din cartofi prăjiți cu ceapă și mirodenii.

BANSURI: Un fluier din bambus, cu deschidere într-o parte, folosit adesea în muzica indiană tradițională.

BINDI: Un punct pe care uneori femeile hinduse îl poartă în mijlocul frunții, pentru a indica religia, rangul și statutul civil.

CHAPATI: O pâine mică, plată, nedospită.

CRICHET: Un joc la care se folosesc un baston și o minge, foarte popular în India, Pakistan, Anglia, Australia și în mai multe țări.

DADI: Un cuvânt din hindi, sindhi și urdu, desemnând bunica din partea tatălui.

DAL: O mâncare simplă făcută din linte sau fasole descojită, fiartă cu mirodenii. Poate însemna, de asemenea, linte sau fasole descojită uscată.

DHOTI: Un veșmânt bărbătesc, alcătuit dintr-o bucată de țesătură înfășurată în jurul taliei și acoperind picioarele.

DIWALI: O sărbătoare hindusă veselă și populară. Este un festival cu lumini, ce se desfășoară pe parcursul a cinci zile. Casele sunt curățate și împodobite pentru eveniment. Oamenii se îmbracă în haine noi și adresează rugăciuni uneia sau mai multor zeități. De asemenea, se întâlnesc cu prietenii și cu rudele, pentru a aprinde lumânări, pentru focuri de artificii, pentru a-și face cadouri și a mânca. Sărbătoarea semnifică triumful luminii asupra întunericului.

DUPATTA: O eșarfă tradițională purtată cu un veșmânt numit salwar kameez.

GHEE: Unt fiert, din care s-au scos spuma de lapte și apa în timpul gătitului.

GULAB JAMUN: Un desert făcut din bile de lapte praf prăjite bine și date prin sirop de trandafiri.

HINDUS: Un adept al hinduismului, o religie cu o filosofie variată, creată în jurul mai multor zeități și scrieri sacre — *Vedele*, *Upanișadele*, *Mahabharata* și *Ramayana*. În prezent, există peste un miliard de hinduși în lume, majoritatea locuind în India.

JODHPUR: Un oraș de mărime medie din statul indian Rajasthan.

KAJU KATLI: Prăjituri făcute din nuci de acaju în sirop de zahăr ars, presate și tăiate în formă de romb.

KEBAB: O mâncare alcătuită din carne feliată sau tocată, cu mirodenii, și friptă. Se pot folosi și legume sau brânză.

KHEER: O budincă făcută, de regulă, din orez și lapte, la care se adaugă șofran, cardamom, stafide sau nuci.

KURTA: O cămașă lungă, de tip tunică.

MAHABHARATA: Un poem epic indian antic și, totodată, cel mai vechi și cunoscut poem epic scris vreodată. Este un text sacru esențial în hinduism. În el se urmărește soarta a două tabere de veri care se războiesc, Kauvaras și Pandavas.

MIRPUR KHAS: Un oraș de mărime medie din provincia Sindh a Pakistanului.

MUSULMAN: Un adept al islamului. Islamul a fost fondat în secolul al VII-lea de către profetul Mahomed. Musulmanii urmează învățăturile unui text sacru numit Coran. Există aproximativ 1,6 miliarde de musulmani în zilele noastre, majoritatea locuind în Orientul Mijlociu, nordul Africii, centrul și sudul Asiei.

MUTTON BIRYANI: O mâncare de orez făcută din orez basmati, pastramă (carne de capră sau carne de oaie matură), ierburi și mirodenii.

PAKORA: O gustare constând de obicei dintr-o legumă, de pildă cartof, conopidă sau ardei, înmuiată în aluat moale cu mirodenii și prăjită bine.

PARATHA: O lipie cu mai multe straturi, cel mai adesea umplute cu cartofi, ceapă sau spanac.

PUJA: Un ritual din rugăciunea hindusă care, de regulă, include o ofrandă pentru divinitate, precum mâncare, flori sau aprinderea unei lumânări.

PUNJAB: O provincie din India colonială britanică, de dinainte de Împărțirea Indiei. După Împărțire, Punjabul a fost scindat, partea vestică revenind Pakistanului și partea estică, Indiei. A fost o zonă de revolte extreme și de violențe cumplite în timpul Împărțirii.

PURI: O pâine nedospită, bine prăjită, care se umflă la prăjire.

RASMALAI: Un desert făcut din turte de brânză dulce în sos dulce, cremos.

ROTI: Un termen general pentru lipia coaptă într-o tigaie sau pe o plită, care se poate înlocui cu chapati.

RUPIE: Unitate monetară din India și Pakistan.

SAI BHAJI: O mâncare de spanac și curry, obișnuită în provincia Sindh, din Pakistan, unde se află orașul Mirpur Khas.

SALWAR KAMEEZ: Un veșmânt femeiesc care poate fi simplu sau foarte împodobit. Salwar sunt pantalonii strânși la gleznă, iar kameez este o bluză lungă tip tunică.

SAMOSA: Un pateu mic, triunghiular, umplut cu legume condimentate sau carne.

SARI: Un veșmânt purtat de femei, făcut din țesături împodobite, care se înfășoară într-un anumit mod în jurul corpului.

SIKH: Un adept al sikhismului, sectă hinduistă, influențată de islamism, cu caracter antifeudal (împotriva nobililor și proprietarilor de pământuri), apărut în regiunea indiană Punjab în secolul al XV-lea, bazat pe învățăturile lui Guru Nanak. Cei mai mulți sikhi se află în Punjab, India, dar s-au răspândit și în întreaga lume. Astăzi, există peste 26 de milioane de sikhi în lume.

SITAR: Un instrument cu coarde, foarte împodobit, folosit adesea în muzica indiană tradițională.

TABLA: O pereche de tobe de mână, cu una din tobe mai mare decât cealaltă. Se folosește de obicei în muzica tradițională indiană.

TOPI: O căciulă de rugăciune purtată de musulmanii bărbați în India și Pakistan.

UMERKOT: Un orășel din provincia Sindh, Pakistan.

ZEII BRAHMA, VIȘNU ȘI ȘIVA: Trei zei hinduși considerați responsabili pentru crearea, protejarea și distrugerea Universului. Zeul Brahma este creatorul Universului. Vișnu este protectorul. Șiva este cel care-l distruge, pentru ca Brahma să-l poată crea din nou.

Mulțumiri

Este nevoie de efortul multor oameni ca să publici o carte, prin urmare, le sunt recunoscătoare multora.

Nu știu ce m-aș fi făcut fără agenta mea, Sara Crowe, de la Pippin Properties. Este una dintre cele mai pricepute din domeniu, care nu doar că reușește să-mi vândă cartea într-un mod de-a dreptul magic, ci mi-a făcut și o mare plăcere să ajung s-o cunosc, de-a lungul anilor.

De asemenea, nu-mi vine să cred că am avut norocul să lucrez cu extraordinarul director editorial Namrata Tripathi, ale cărei îndrumări redacționale, geniale și blânde, și perspectivă i-au oferit acestei povești locul cuvenit. Un dar minunat.

Multe mulțumiri celor de la Dial, inclusiv directorului editorial Lauri Hornik; redactorului asociat Stacey Friedberg; redactorului revizor Rosanne Lauer; redactorului-șef Kristen Tozzo și tuturor celor de la

producție care au participat la definitivarea cărții; echipei graficienilor, Kristin Smith, Kelley Brady și Jenny Kelly; echipei de marketing, inclusiv lui Emily Romero, Erin Berger și Rachel Cone-Gorham; echipei de publicitate conduse de Shanta Newlin; echipei de marketing School and Library, inclusiv Carmelei Iaria și Venessei Carson; echipei de vânzări conduse de Debra Polansky; și tuturor celor de la depozit, care ambalează și expediază aceste cărți!

Neprețuitului meu grup de scriere creativă, extrem de talentatei Sheela Chari, lui Sayantani Das Gupta și lui Heather Tomlinson, care m-au lăudat de la primul cuvânt.

Dragelor mele prietene, Sarah și Adel Hinawi, a căror perspectivă valoroasă m-a ajutat să șlefuiesc acest roman.

Generoasei și iubitoarei mele mame, Anita Hiranandani, care întotdeauna mă face să mă simt de parcă aș fi în stare să fac orice mi-aș dori, chiar și atunci când nu sunt.

Surorii mele, Shana Hiranandani, care știe să mă aducă din impas înapoi pe calea cea bună, când viața și scrisul mă copleșesc. Îi mulțumesc, de asemenea, soției sale, Netania Shapiro, pentru că îmi este o cititoare de încredere și prietenă.

Socrilor mei, Phyllis și Hank Beinstein, care mi-au sprijinit neobosit familia și scrisul de-a lungul multor ani.

Soțului meu, David Beinstein, scriitor talentat și totdeauna susținător iubitor, a cărui bunăvoință de a citi ciornă după ciornă și de a trece la cârma corabiei când eu sunt paralizată de vreun termen-limită nu se sfârșește niciodată, nici măcar când nu fac duș. De asemenea, frumoșilor mei copii, Hannah și Eli, care mă inspiră să lucrez cu tenacitate, pentru că îi văd pe ei muncind din greu în fiecare zi.

Și, în sfârșit, trebuie să-i mulțumesc tatălui meu, Hiro Hiranandani, a cărui experiență personală m-a inspirat să scriu despre Împărțire și ale cărui iubire, dârzenie și prezență tare ca stânca în viața mea mi-au dăruit atât de multe. Îi mulțumesc, de asemenea, pentru disponibilitatea de a-și împărtăși povestirile și de a purta multe conversații, de a schimba mereu e-mailuri și mesaje spontane despre acurateța lumii Nishei. Acestea au fost, într-adevăr, coloana vertebrală a cărții de față. De asemenea, aș vrea să-mi exprim considerația față de părinții tatălui meu, bunicii Rewachand și Motilbai; față de surorile lui, mătușile Padma și Drupadi; față de frații lui, unchii Naru, Gul, Vishnu și Lachman; și față de milioanele de persoane ale căror vieți au fost dureros schimbate pentru totdeauna de Împărțirea Indiei în 1947.

Nu rata următoarele titluri:

„Printre tonuri cenușii" de Ruta Sepetys

„O mare de lacrimi" de Ruta Sepetys

„Nume de cod: Verity" de Elizabeth Wein

„Copilul I" de Steve Tasane

Pentru comenzi și informații vă rugăm contactați:
Editura EPICA
Str. Vasile Lucaciu, nr. 115, sector 3
București, cod poștal 030693
Tel.: 031 0699705
E-mail: vanzari@edituraepica.ro
office@edituraepica.ro
Magazinul virtual și blog:
www.edituraepica.ro

ISBN: 978-606-8754-58-1

Format: 16/54x84
Coli tipo: 16

Tiparul executat la:

EuroBusiness Tiper

office@tipografiaeurobusiness.ro
www.tipografiaeurobusiness.ro

© photo David Beinstein

Veera Hiranandani

a vrut să știe mai multe despre suferința rudelor ei din partea tatălui și așa s-a hotărât să scrie acest roman *Am scris noaptea în jurnal* a fost recompensat în 2019 cu Newbery Honor Award și Walter Dean Myers Honor Award, după ce în 2018 a primit Malka Penn Award for Human Rights in Children Literature. Tot în 2018 a fost ales romanul anului de către *New York Times*, *The Washington Post*, NPR, Amazon, *School Library Journal* și *Kirkus Reviews*.

Autoarea a absolvit masterul de scriere creativă la Sarah Lawrence College. A fost redactor de carte, iar în prezent predă scriere creativă la Writing Institute de la Sarah Lawrence College și lucrează la următorul său roman.

www.veerahiranandani.com

Jacket illustration and design by Kelley Brady

„Veera Hiranandani este o povestitoare desăvârșită. Această carte **captivantă și importantă** vorbește despre puterea dragostei într-o lume mistuită de ură și ridică întrebări ce nu și-au găsit încă răspuns nici după șaptezeci de ani de la tragicele evenimente. Acum povestea Nishei face parte din viața mea. Cum o putem transforma într-o lectură universală?"

James Howe, autorul romanului *The Misfits*

„Lumea frumoasă și sigură a Nishei dispare peste noapte când țara ei se împarte în două: hindușii trebuie să trăiască acum în India, iar musulmanii în Pakistan. Dar Nisha e și hindusă, și musulmană. Unde s-ar putea afla familia ei în siguranță? Acțiunea romanului lui Hiranandani se desfășoară într-un moment istoric mai puțin cunoscut copiilor, dar felul în care autoarea o prezintă o transformă într-o poveste **accesibilă, actuală, interesantă și reală.**"

Kimberly Brubaker Bradley, autoarea romanului *Războiul care mi-a salvat viața*, câștigător al premiului Newbery Medal

„Narațiunea Veerei Hiranandani este **splendidă și captivantă**. Pentru Nisha, ca și pentru mulți dintre noi, viața de familie poate fi complicată, iar acest roman sfâșietor și plin de speranță ne reamintește faptul că până și în locurile răvășite de conflicte sângeroase regăsim bucuria și credința. *Am scris noaptea în jurnal* este o adevărată comoară pentru tinerii cititori, aflați în căutarea propriului univers, hotărâți să plece în călătoria vieții lor cu o fărâmă din locurile natale."

Renée Watson, autoarea romanului *Piecing Me Together*

Ficțiune istorică, bazată pe fapte reale, pentru copii și adolescenți. +10 ani

ISBN 978-606-8754-58-1

EPICA

www.edituraepica.ro